

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

**Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského na pozadí
událostí 19., 20. a 21. století**

**Congregation of Sisters of Mercy of St. Boromeo and the Situation in
19th, 20 th and 21th Century**

Vedoucí práce:

Doc. ThDr. Kamila Veverková, Th.D.

Autor:

Bc. Marcela Bartošová – Bártová

Anotace

Magisterská práce na téma kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského na pozadí historických událostí 19., 20. a 21. století se zabývá především významnými osobnostmi kongregace, které se dle mého úsudku nesmazatelně zapsaly do dějin kongregace. Kapitoly se zabývají osobnostmi této kongregace, které působily v různých obdobích našich dějin. Hlavně v období pro všechny řeholní řády a kongregace obzvlášť složitém, a to v padesátých letech minulého století a normalizační době. Závěrečnou kapitolu jsem věnovala současnosti kongregace a osobnímu rozhovoru s S.M. Remigií Češíkovou, postulátorkou kanonizace Matky Vojtěchy Hasmandové. Cílem mé práce bylo seznámit čtenáře s životy těchto řeholnic z úhlu pohledu kongregace. Snahou bylo také nastínit, jak společenství prožívalo různá období v našich dějinách a jak vnímalo obtížné historické momenty právě na příkladech těchto čtyř významných představitelk, které byly zcela oddané svému poslání. Podkladem pro tuto práci byly soukromé archivní materiály a kongregační kroniky SCB, osobní rozhovor se sestrou S.M. Remigií o Matce Vojtěše Hasmandové, ale také o kongregaci se kterou je celý její život spjat. Pravidelné návštěvy v generálním archivu a spolupráce s S.M. Fidelis generální archivářkou bylo také významným zdrojem informací pro tuto práci, důležitý podklad pro tuto práci a samozřejmě pro vytvoření celého dějinného kontextu bylo zcela nezbytné použití odborné literatury. Závěr práce tvoří vize budoucnosti této kongregace a význam pojmů spiritualita a charisma v dnešní materiální době.

Klíčová slova

noviciát- klášter-představená - kongregace - boromejky - řeholní sestry - řeholní sliby - kandidatura - řeholní roucho

Annotation

This thesis is based on the theme Congregation of sisters of mercy of St. Charles the Borromeo. It focuses on the background of historical events in 19th, 20th and 21st centuries and above all, relevant personalities of the congregation, who according to my judgment, arguably left a mark in the history of the congregation. The chapters are focusing on personalities of this congregation who were involved in different periods of our history. Precisely in the period of monastic ranks and congregation that was specially formed, that is, in the fifties of the previous century and in the normalization period. The last chapter I have dedicated to the current congregation and personal interviews with S. M. Remigiie Češíková who is a postulator for the canonization of mother Vojtěcha Hasmandová. The aim of my work was to acquaint the reader with the life of these monastic from the view point of this congregation. Attempt was also to bring into view how this congregation went through different periods and difficult historical moments just on the examples of four important leaders, who were fully devoted to their call.

The basis for this work were private archive materials and congregational chronicles SCB, personal meetings with sister S. M. Remigie on mother Vojtěcha Hasmandová but also on the congregation. Several visits to the general archive and collaboration with S. M. Fidelis, who is the general archivist also was an important source of informations for this work. Important was also the formation of the whole historical context and the use of specialized literature.

Keywords

noviciate – monastery – introduction – congregation – boromeo – monastic sisters – monastic vows – candidature – monastic robe – history

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů. Současně dávám svolení k tomu aby, tato magisterská práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 6. 5. 2016

Bc. Marcela Bartošová - Bártová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především Doc. ThDr. Kamile Veverkové, Th.D. za pomoc a trpělivou spolupráci při zpracování této diplomové práce, S.M. Fidelis za odborné rady a možnost čerpat cenné materiály z generálního archivu kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Můj velký dík dále patří S.M. Remigii Češíkové, za důležité informace poskytnuté v rámci osobního rozhovoru, a za ochotnou nápomoc při zpracovávání aktuální tematiky spojené s problematikou řádového života. V neposlední řadě děkuji za cenné rady, podporu a spolupráci Mgr. Ladislavě Říhové, a mnohým dalším, jež nemohu na tomto místě vyjmenovat.

Marcela Bartošová – Bártová

Seznam zkratek

CIC	Codex iuris canonici
C. k.	císařsko-královské
cit.	citováno
ČSR	Československá republika
dp.	důstojný pán
KNV	Krajský národní výbor
Mons.	Monsignore
n.	následující
nejdp.	nejdůstojnější pán
např.	například
nejdp.	nejdůstojnější pán
OFM	Ordo Fratrum Minorum(františkáni)-z latinského názvu
OSN	Organizace spojených národů
SCB	označení řádu (z latinského názvu Sorores Misericordiae s. Caroli Borromei)
SJ	Societas Iesu(Jezuité-Tovaryšstvo Ježíšovo)
S.M.	sestra Marie
StB	Státní tajná policie
str.	strana
sv.	svatý
tzv.	takzvané
USA	United States of America (Spojené státy americké)
vdp	veledůstojný pán

Obsah

Obsah.....	vii
Úvod.....	9
1. Devatenácté století: stručný dějinný průběh.....	12
1.1 Sestra Charitas, rodem Hraběnka Coudenhovenová	17
1.1.1 Rodiče, dětství, mládí.....	18
1.1.2 Noviciát.....	21
1.1.3 Působení v trestnici na Hradčanech	23
1.1.4 Působení v oblasti Vlach, Šlesvika	24
1.1.5 Charitas opět v Praze	26
1.1.6 Řepy, správa v Řepích.....	26
1.1.7 Život v trestnici	27
1.1.8 Nemoc a smrt sestry Charitas	31
2. Přelom devatenáctého a dvacátého století.....	34
2.1 Velebná Matka Antoinetta Chotková, první představená Vincentina	42
2.1.1 Dětství v otcovském zámku	42
2.1.2 Mládí	44
2.1.3 Řeholní život – přístav pokoje	49
2.1.4 Nové působiště sestry Antoinetty.....	51
2.1.5 Poslední léta Matky S.M. Antoinetty	55
3. Období dvacátého století.....	59
3.1 Matka Marie Bohumila Žofie Langrová –generální představená kongregace v letech 1946-1970.....	64
3.1.1 Rodina, dětství a studentská léta	64
3.1.2 Působení Matky Bohumily jako řeholnice, učitelky a ředitelky základní školy	67
3.1.3 Sestra Bohumila ve vedení kongregace.....	69
3.1.4 Komplikovaná situace v kongregaci i v životě Matky Bohumily po roce 1948	71
3.1.5 Poslední momenty života Matky Bohumily Langrové.....	74
3.2. Věrná až k smrti – služebnice Boží Matka Vojtěcha Hasmandová.....	77
3.2.1. Rodinné poměry.....	77

3.2.2 Čekatelka Romanka a učitelka (1927-1933)	79
3.2.3 Noviciát sestry Marie Vojtěchy a působení v Praze, Třeboni, Slaném, Brně a- Líšni (1933-1949).....	81
3.2.4 Prachatice – Neumannium (1933 – 1952).....	82
3.2.5. Odsouzena a vězněna (1952 – 1960).....	85
3.2.6 Působení ve Vidnavě (1960 – 1970).....	88
3.2.7 Sestra Vojtěcha-generální představenou (1970-1988).....	90
3.2.8 Duchovní odkaz sestry Vojtěchy a proces její kanonizace	93
4. Současné působení kongregace – Boromejky v 21. století.....	96
4.1 Setkání s S.M. Remigií Češíkovou	97
Závěr	99
Seznam odborné literatury a dalších zdrojů	103
Přílohy.....	108
SUMMARY	126

Úvod

„Milosrdenství je soucit s bídou druhého, ale nemůže to být pouhý soucit. Milosrdenství je ve vůli, která vede k činu. Působí opravdovou snahu odstranit bídu a zlo druhého.“

Sv. Tomáš Akvinský

Od úvodní kapitoly se očekává, že vystihne základní informace o tom, na jaké téma byla práce sepsána a co je hlavním smyslem. K sepsání této práce mne vedly dva důvody. Jednak jsem se už ve své bakalářské práci zabývala vznikem a počátkem působením kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Čechách. Toto téma mne natolik zaujalo, že mým druhým a podstatným důvodem bylo se pokusit zachytit na pozadí životopisů čtyř představitelk, které mne osobně nejvíce oslovily, působení této kongregace v různých etapách dějin v Čechách. Tento způsob zpracování materiálů z archivů kongregace považuji za „pole neorané“.

Byla to pro mne veliká výzva, kterou jsem nechtěla nechat bez odezvy. Práce samozřejmě nemohla takový úsek dějin zachytit detailně v celé své šíři, proto jsou dějinné kapitoly ke každé významné představitelce kongregace pouze velice stručným přehledem významných událostí doby, ve které dotyčná svůj život prožívala. Celá práce je rozčleněna do čtyř větších kapitol.

První kapitola se zabývá představenou kláštera v Řepích Matkou Charitas-hraběnkou Coudenhove. Životopis této šlechtičny byl pro mne více než zajímavý z několika důvodů. Byl psán jazykem roku 1888, což celou práci činilo zajímavější. Druhý aspekt bylo samotné poslání Matky Charitas. V klášteře v Řepích byla zřízena první ženská trestnice a právě Charitas byla její představenou. Její životopis vypovídal o chování odsouzených žen v té době. Zjištění, že některé způsoby chování odsouzených žen se vůbec nezměnilo, bylo pro mne velmi překvapující. Osobně jsem pracovala několik let jako dozorkyně u odsouzených žen v Řepích. Momentálně pracuji ve vazební věznici Praha-Ruzyně (Řepy administrativně spadají pod věznici

Ruzyně) jako vrchní dozorce pro obviněné. Má funkce se dá srovnat s vychovatelem ve výkonu trestu.

Matka Charitas barvitě líčí, jak si nechávala každé ráno navádět odsouzené za účelem se jich otázat, zda něco nepotřebují jednoduše řečeno, zjistit, jaké problémy odsouzenou aktuálně trápí. Tento proces, kdy k ní postupně odsouzené přicházely, nazývala „raport“. V současné době po příchodu na přidělené patro, vykonám spolu s dozorcem tzv. ranní kontrolu cel. Vlastně obdoba výše zmíněného raportu. Otevřu každou celu, abych nejenom zkontrolovala pořádek na cele a plnění povinností obviněnými. Mou povinností je také dohled na naplnění práv obviněných (to znamená dohled nad tím, zda něco nepotřebují, např. lékaře, sociální pracovníci, duchovního, atd.)

Matku Charitas jsem vylíčila pouze pomocí jediného zachovaného archivního dokumentu, který je uložen v generálním archivu.

V druhé kapitole je popsán život významné šlechtičny Matky Antoinetty (Olga Chotková) také pouze na základě archivního dokumentu. Cesta této boromejky k svému vysněnému snu nebyla vůbec snadná. Musela prokázat neochvějnou obětavost pro nemocné a potřebné lidi. Dokázala opustit bohatství a pohodlí, aby svůj život spojila s péčí o těžce nemocné. Dnes je toto možná pro spoustu z nás nepředstavitelné. Nikdy ovšem svého rozhodnutí nelitovala. Byla pevná ve své víře. Následovala Ježíše Krista navždy.

Třetí kapitola je zaměřená na dvě velice statečné boromejky, které byly ve 20. století velice zkoušené totalitním režimem a obě poznaly komunistická vězení. Jedná se o Matku Bohumilu Žofii Langrovou. Životopisná data této statečné ženy jsem čerpala pouze ze samizdatu (Nekrolog Matky Bohumily Langrové), který sestry zapisovaly v době normalizace. Matka Bohumila Žofie Langrová se dočkala uznání až v roce 2011. Dne 16. listopadu 2011 se na půdě Ústavu pro studium totalitních režimů uskutečnilo slavnostní předávání „Ceny Václava Bendy“ a pamětních medailí. Matce Bohumile Žofii Langrové byla in memoriam udělena pamětní medaile: „Za

demokracii a svobodu“. Toto ocenění za ní převzala generální představená kongregace sestra Bohuslava Marie Kubačáková.¹

Ve třetí části jsou také zpracována životopisná data další velice významné – a v dnešní době možná nejznámější – boromejky Matky Vojtěchy Hasmandové. Tyto údaje jsem již vypracovala na základě dostupných knih a informací získaných pravidelnými návštěvami generálního archivu kongregace. Bylo mi umožněno nahlédnout do osobní korespondence i úředních listin.

Matka Vojtěcha Hasmandová byla skromná a statečná žena. Její neochvějná víra a pokora jí pomohly překonat všechny útrapy jejího těžkého údělu. V současné době probíhá proces její kanonizace. Postulátorkou kanonizačního procesu je S.M. Remigie Češíková.

Závěr práce se věnuje současnému působení kongregace v 21. století, který zahrnuje i vyprávění S.M. R. Češíkové o Matce Vojtěše Hasmandové, o kongregace, o řeholním životě. Osobně jsem se s S.M. R. Češíkovou se setkala a měla tak možnost poznat příjemnou, vstřícnou a statečnou boromejku, která poznala i Matku Vojtěchu Hasmandovou. Touto diplomovou prací jsem chtěla přiblížit svět řeholních sester. Jejich neochvějnou víru v Boha a jejich obětavou pomoc druhým potřebným lidem. Závěrem jsem si dovolila polemizovat s pojmy pro toto společenství velmi důležitými jako je spiritualita a charisma.

Ve své práci jsem využila archivní pramenný materiál, mnohdy neutříděný, dále kroniky a relevantní odbornou literaturu. Jejich soupis uvádím v seznamu literatury. Čerpala jsem také z osobních vzpomínek a rozhovorů.

¹ *Slavnostní předání ceny Václava Bendy* [on-line]. 2016. [cit. dle 30. dubna 2016]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.cirkev.cz/archiv/111117-slavnostni-predani-ceny-vaclava-bendy>>

1. Devatenácté století: stručný dějinný průběh

Celé devatenácté století zasáhl velmi rychlý hospodářský růst, který výrazně ovlivnil všechny sféry lidského konání. V českých zemích lze tento rozvoj rozdělit do několika základních etap. První etapu, kterou lze datovat mezi lety 1792-1815 je příznačný vliv osvícenských reforem. Následuje období (1815-1848) poměrně stabilní ekonomicky-období rozvoje strojírenského, textilního, potravinářského a mnohého dalšího v průmyslu. Negativně tuto dobu poznamenaly některé faktory např. státní bankrot roku 1811 nebo revoluční období roku 1848. Po roce 1848 do jisté míry dochází k destabilizaci ekonomického růstu.

Ovšem následně začíná desetiletí dynamického rozvoje. Vše směřuje k modernizaci, industrializaci a ekonomické liberalizaci. Nesmíme zde opomenout, že předpokladem pro uplatnění tržních a industrializačních procesů se staly již zmíněné hospodářské a sociální reformy osvícenských panovníků.² Historici toto období od konce 18. století do roku 1848 označují jako začátek průmyslové revoluce. Okolo roku 1850 ovšem něco jako průmyslovou revoluci vnímalo jen málo obyvatelstva v naší zemi. Výstižnější označení by bylo zřejmě termín "protoindustrializace". Plošně industrializace, což stručně znamenalo přechod od rukodělné výroby k výrazné mechanizaci, zasáhla naší zemi zejména ve třicátých letech tohoto století. Momentem ukončení průmyslové revoluce je doba, kdy stroje vyrábí samy stroje. V Čechách toto nastalo koncem šedesátých let. Celé toto století můžeme považovat za dobu velkých civilizačních změn.

Růst nezaznamenávalo pouze hospodářství, ale jde také o populační a sociální vývoj. Do této doby byl u většiny obyvatel zdravotní stav velice neuspokojivý. Podíl na tom měly špatné hygienické podmínky, nedostačující strava a náročná fyzická práce. S celkovým rozvojem dochází pomalu ke zlepšení základních potřeb, což vede alespoň částečně ke zkvalitnění života obyvatelstva. Lidé se začínají dožívat vyššího

² HLAVAČKA, Milan – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – TINKOVÁ, Daniela. *Velké dějiny země Koruny české*. sv. XIb. 1. vyd. Praha: Paseka, 2013. ISBN: 978-80-74-32-348-5. s. 10.

věku, čemuž výrazně přispěla i vakcinace proti některým chorobám (např. očkování proti pravým neštovicím.)³V čase válečných konfliktů se naopak samozřejmě různé nemoci rozšířily (tyfus, úplavice). Za velmi nebezpečnou nemoc celého století považovat lze asijskou cholera. Zcela běžnou nemocí byla i tuberkulóza. Na konci 19. století se objevuje stále větší úmrtnost na rakovinu, nemoc, která trápí lidstvo do dnešní doby.

Pro dokreslení celé dějinné situace zde jen stručně připomenu skladbu obyvatel. Nejméně početnou, ale velmi privilegovanou část tvořili příslušníci církve, šlechty a úředníci. Pak následovali sedláci, což také nebyla většina obyvatel. Největší skupinu co do počtu v této době zaujímají dělníci, nádeníci, domkaři. Z čehož lze logicky odvodit, že většina lidí neměla možnost dosáhnout na vyšší vzdělání.

Už během doby osvícenských reforem se soustředil státní zájem na rozvoj školství a věd. Ten pokračoval i později. Stát chtěl mít monopol na vzdělání, což se projevilo sekularizací (ve smyslu odcírkevnění škol). Snahou bylo, aby základní vzdělání umožnilo alfabetizaci obyvatelstva. V této době je také zaznamenána větší prestiž učitelského povolání. Zde bych také chtěla zmínit, že humanitní fakulty prošly také změnami.(např. teologická fakulta). Celkové chápání studia vycházelo v prvních desetiletích ovlivněné myšlením Bernarda Bolzana⁴, i když tato výrazná osobnost na teologické fakultě nikdy nepůsobila. Důraz byl kladen na lepší pochopení biblických textů, a samozřejmě na pastoraci.

Také právnická fakulta zaznamenává nebyvalý rozvoj, což samozřejmě souviselo s nárůstem byrokratizace rakouského státu. Stát potřeboval více úředníků s právnickým vzděláním. Vedle rozvoje školství a různých vzdělávacích institucí, jak

³ HLAVAČKA, Milan – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – TINKOVÁ, Daniela. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIb. s. 77.

⁴ Dle Art. Bernard Bolzano,velebystrý myslitel v oborech filozofie a matematiky. Narodil se 5. října 1781 v Praze. Jeho otec pocházel z osady Nesso na jezeře Comském. Později se přestěhoval do Čech. Desetiletý Bernard začal navštěvovat piaristické gymnázium, pak přešel na filozofii. V roce 1800 se oddal teologii. Pro více informací, *Ottův naučný slovník-čtvrtý díl*, vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze, 1891, s. 313.

bylo již uvedeno jde ruku v ruce i vývoj různých vědních oborů. Učence a vědce sdružovaly různé spolky. Za všechny uvedu nejvlivnější tohoto druhu a to Českou společnost nauk, později ještě dostala přídomek „Královská“. Sdružovala desítky učenců různého zaměření-přírodovědce, historiky, jazykovědce, atd. Největšího svého rozkvětu dosáhla tato společnost právě ve třicátých letech 19. století. Od roku 1830 se staly členy takové osobnosti, jako byl Josef Jungmann, K. J. Erben, František Palacký a jiní.

Rozvoj věd nezaznamenávají pouze české země. Toto celé století ovlivnil významně britský přírodovědec Charles Darwin. Jeho evoluční teorie se opírala o přírodní a pohlavní výběr. Tato Darwinova snaha o vysvětlení vzniku na základě přírodního výběru patří k základním rysům biologie té doby.

Nelze zde alespoň stručně nezmínit výrazný zlomový rok 1848, který zasáhl téměř celou Evropu. Změnil staré období v nové. Toto velmi složité revoluční období mělo již kořeny ve třicátých a čtyřicátých letech, kdy se objevují národní hnutí jako velmi naléhavý politický problém. Císař František I. vládl habsburské říši od roku 1835, posléze byl vystřídán svým nejstarším synem Ferdinandem. Po korunovaci Ferdinanda někteří lidé s monarchistickým smýšlením nabyli zdánlivého klidu a jistoty.

Habsburská monarchie, ale ne jenom ona, také Prusko a Rusko po porážce Napoleona I. se ujaly ochrany evropského konzervativního pořádku. V březnu roku 1848 se lidé ve Vídni i v Praze dozvěděli o revolučních převratech v Itálii a ve Francii. Ve Vídni dochází 13. března 1848 k ozbrojeným potyčkám lidu s vojskem. Tato událost si vyžádala i oběti na životech. Kníže Metternich byl propuštěn a odjel do Anglie. Toto dění nedosáhlo valného úspěchu. Mnohem výraznější úspěch dosáhla až druhá (květnová)revoluce.

V Čechách tyto události neměly tak rychlý vývoj jako ve Vídni. Ve městech tzv. honorace měla čistě německý kulturní charakter. Liberalismus jako politický směr zde neměl velkou podporu. České národně liberální hnutí nikdy nerozhodovalo o

politických otázkách. Toto celé dění se svými peripetemi nelze detailněji v této kapitole popsat.

Stručně shrnuto rozsáhlé dějinné změny, které nastaly po roce 1848, svým charakterem připomínaly předrevoluční Metternichovo období. Přesto však můžeme konstatovat, že tento rok byl jeden z nejsilnějších otřesů té doby, neboť výrazně zesílil nacionalismus a vzrostly sociální požadavky obyvatel.

Katolická církev v letech 1869-1870 uspořádala 1. vatikánský koncil. Po dlouhých tři sta letech od koncilu tridentského. Zřejmě chtěla katolická církev moderní společnost provokovat. Hlavně výrokem papeže Pia IX.,⁵ jehož výrok o neomylnosti papeže ve věcech víry a mravů byl vsutku šokující. Tento sněm byl nazýván „protiosvícenský“. Znamý teolog a religionista Hans Küng uvádí čtyři důvody, proč byl tento koncil Piem IX. svolán. Mezi první patří celková situace po francouzské revoluci a Napoleonských válkách, zřejmě někteří biskupové zatoužili navrátit zlaté staré časy křesťanského středověku. Důvodem také byly nové myšlenkové proudy např. liberalismus a především socialismus, v němž viděla katolická církev potenciální hrozbu. Celkový strach z toho, že padnou veškeré autority, včetně náboženských. V neposlední řadě se v šedesátých letech 19. století řeší problém římské otázky. Církevní stát se zmenšil v roce 1860 na Řím a jeho okolí. Do hry vstupuje otázka sjednocení Itálie. Nelze opomenout fakt, Pius IX. si svůj výrok o neomylnosti realizoval jako své osobní přání. Tento koncil byl předčasně ukončen piemontskými oddíly, které obsadily Řím.⁶

Boromejek se nejvíce asi dotýkají tzv. lokální války, které probíhaly v různých částech Evropy. Sestry byly vyslány vždy na různá bojiště, kde obětavě pomáhaly

⁵ Papež Pius IX.(pontifikát v letech 1846-1878),vlastním jménem Giovanni Maria Mastai-Feretti, narozen 13. května 1792 v Senigallii. Papežem byl zvolen 16. června 1846, zemřel 7. února 1878 a byl pohřben v Římě, v chrámu sv. Vavřince za hradbami. Podle GELMI, Josef. *Papežové: Od svatého Petra po Jana Pavla II.* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0457-0. s. 239.

⁶ HANUŠ, Jiří (ed.). *První sněm celosvětové církve: první vatikánský koncil 1869-1870.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. Historia ecclesiastica, sv. 8. ISBN: 80-85959-79-8. s. 6-7

raněným vojákům. Jako příklad zde uvedu všechny konflikt dánského krále Kristiána II., který se dostal do sporu s německým svazem. Neoprávněně si připojil území Šlesvicko-Holštýnska k Dánsku. Kristián II. neuspěl a byl donucen toto území vrátit Rakousku a Prusku.⁷

Závěrem bych se ještě zmínila o kriminalitě v devatenáctém století. Rozvoj průmyslu a s ním spojené stěhování obyvatelstva do měst přinesl i větší koncentraci kriminálních činů ve městech. Stát vzal na sebe povinnost trestat ty, kteří se dopouštěli trestných činů či zločinů, avšak nebyl na takovou situaci zcela připraven. Významným počinem bylo proto přepracování části trestního zákoníku z roku 1803, vznikl tak trestní zákon z 27. května 1852. Dle francouzského vzoru rozdělil trestné činy na zločiny, přečiny a přestupky. Zákon rozlišoval pojem vězení, kde si lidé odpykávali tresty za přečiny a přestupky. Druhá forma-žalář sloužil k vykonání trestu za zločin (o zločinech konstatoval zákon, že byly páčány se zlým úmyslem).⁸Vedení státních věznic, které byly zakládány začátkem druhé poloviny devatenáctého století v Rakousku-Uhersku, se řídilo nařízením ministra vnitra ze 4. července 1860(vydáno na základě zmocnění císaře Františka Josefa I.). Pořádek ve věznicích zajišťoval sbor neozbrojených dozorců, na které vždy dohlíželi vrchní dozorcí. Správa trestnic a péče o trestance v celé monarchii v té době byla svěřena ženským řeholním řádům. Například i tak známá věznice, jako je Mírov, byla svěřena pod správu kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského.⁹ Představená, která je tématem první kapitoly, byla představenou první ženské trestnice v klášteře v Řepích.

⁷ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl IV., (1862–1868), Řepská komunita. S. 4-5

⁸ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny země Koruny české III: Zločinnost a bezpráví*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2011. ISBN: 978-80-7432-115-3. s. 407.

⁹ KŘUPKA, Václav – TRUNDA, Zdeněk – WIHELM, Marek. *Hrad Mírov: Od založení po současnost*. Mohelnice: Tiskárna Křupka, 2008. (Neprodejný výtisk). s. 24.

1.1 Sestra Charitas, rodem Hraběnka Coudenhovenová¹⁰

„Dcera věhlasné šlechtické rodiny, vychovaná u císařského dvora, zběhlá ve vědách a umění, na slovo vzatá ve vyšších kruzích, pohrdla vším, co jí podával svět, a vybrala si prostý a lopotný život jeptišky, šperk vyměnila chudým rouchem řeholním, rozkoší bylo jí sloužiti trpícím a zpustlému lidu, a slávou, blahodějně působiti a zvelebovati království Boží.“

MUSIL, František. *Sestra Charitas*¹¹

Tento skromný životopis psaný v německém jazyce vyšel roku 1878 tiskem v Mohuči. Podle autora knihy dala podnět k českému překladu nábožná šlechta. Především kněžna Almerie z Thurn-Taxisů,¹² která požádala Františka Dvořáka o překlad textu do českého jazyka. Této příjemné práce se nakonec ujal farář František

¹⁰Dle Art. Coudenhove, Prvním zaznamenaným předkem rodu byl Theodoricus Coudenhove (1240) v Brabantu. Jeho potomek Gerolf se v polovině 13. století účastnil jedné z křižáckých výprav do Palestin. Vojenskému řemeslu se v pozdějším století věnovalo mnoho členů této rodiny. V 15. století se Coudenhovové rozdělili do několika větví, z nich některé zůstali na kontinentu a jiné odešli do Anglie. Na konci 17. století došlo k dalšímu rozdělení rodu na starší hraběcí a mladší baronskou větev. Baronská větev se dále rozdělila na francouzskou a českou. Příslušníci české linie žili v 19. stol. a na počátku 20. stol. převážně v Severních Čechách. Pro více informací viz MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, 1. Vyd. Praha: Argo, 2008. ISBN: 978-80-257-0027-3. Díl I. s. 150.

¹¹ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, Praha: Spisy spolku tiskového, 1888. s. 1.

¹² Dle Art. Thurn- Taxis, Prapůvod rodiny Thurn-Taxis je třeba hledat kdesi v severní Itálii, kde žili prapředkové se jmény Tasso. Tassis, Taxo, Torre, Toress, Turri, Turriani atp. (srv. Thurn-Valsassina). Za nejstaršího prapředka je pokládán Reineru de Tasso. Relativně sledovatelný rodokmen pak počíná Omodeem de Tassis, který žil ve 13. Století. Jeho synové rozvětvili rod do dvou linií, z nichž starší žila v Itálii a Německu až do 18. století se jménem hrabě Monte Tasso. Mladší větev se díky Omodeovu prapravnuku Passinova I. a jeho třem synům rozdělila na tři linie; Pietrovu, Ruggierovu a Giovanniho. V Čechách a na Moravě se setkáme s řadou potomků z linie Ruggierovy. V 15. Století vstoupili Thurn-Taxisové do služeb habsburského rodu. Habsburkové jim svěřili správu poštovníctví v alpských zemích a tato činnost pak dědičně náležela tomuto rodu po dlouhá staletí. Pro více informací viz MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bíle hory do současnosti*. 1. vyd. Praha: Argo, 2010. ISBN: 978-80-257-0294-9. Díl II. s. 362.

Musil a skromný životopis nejen přeložil, ale také doplnil o získané informace o sestře Charitas.

1.1.1 Rodiče, dětství, mládí

Otec sestry Charitas, hrabě František Coudenhove se narodil roku 1770 v německé Mohuči. Roku 1799 vstoupil do služby u císařského vojska, kde proslul jako důstojník. Vlivem válečných událostí byl roku 1805 převelen do Mannheimu. Zde se seznámil s Augustou Jakobinou z Löwensternů (matkou sestry Charitas), narozenou roku 1785 v Löwenhofu v Livonksu. Slečna Augusta Jakobina trávila své mládí ve Výmaru, kde působil mimo jiné i Schiller, Goethe a Herder. Augusta Jakobina byla svou duševní i tělesnou spanilostí, jak dokládá Musilův text, velice líbezná,¹³ což ji zůstalo až do vysokého stáří. Již zmíněného roku 1805 pobývala s rodiči v Mannheimu. Její snoubenec, hrabě Coudenhove byl v této době spolu s vojskem převelen a proto se jeho zasnoubení s hraběnkou mohlo konat až za rok. Informace o sňatku autor nezmiňuje, nicméně víme, že se mladí manželé dostali posléze do Rakouska, kde se jim v krátké době narodilo šest synů. Vojenská posádka byla však opět nucena se přesunout, a tak mladá rodina musela roku 1816 odejít do Verony. V roce 1817 se narodila vytoužená dcera, která dostala jméno Albertina. Radost rodičů však netrvala dlouho, neboť Albertina měla nápady a způsoby, jako kdyby byla jejich sedmým chlapcem. Byla bujařejší a rozpustilejší než její bratři. Zvláště svou jemnocitnou matku nikdy neuspokojila.¹⁴ Rodiče chtěli zamezit vlivu jejích bratrů a dali proto svou jedinou dceru v osmi letech do „vychovávacího ústavu Salesiánek“ ve Vídni, kde se její chování umírnilo, ale přesto Albertina zůstala typickým vojenským dítětem.

¹³ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 5.

¹⁴ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl III., (1863–1866), Komunita sv. Nortburgy. s. 65.

Matce Albertina radost příliš nečinila, ale sympatie okolí si Albertina získávala svou veselostí a dobrosrdečností. „*Vynikala sebe záparem a obětavostí takže ji žertem nazývali milosrdnou sestrou.*“¹⁵ Ve čtrnácti letech vystoupila z kláštera.

Z jejího dalšího života jsou v knize uvedeny pouze informace, které nám sdělily řeholní sestry. Je těžké vracet se do Albertina mládí a s jistotou uvádět fakta o její povaze v dětství a mládí. S určitostí také nelze říci, co bránilo, aby se obětavá povaha sestry Charitas plně rozvinula již v mládí.

Její matka byla vyznáním protestantka, katoličkou se stala až později ve třicátých letech ve Vídni. Těžce chápala svou dceru, která z jejího pohledu měla povahu spíše drsnou až vzdorovitou a pohrdavou. Otec, vojenský důstojník, dával celé domácnosti vojenský řád. Snad on lépe rozuměl vzácnému dceřinu jádru v drsné skořápce.¹⁶ Ovšem nikdy to nedal najevo.

Na podzim roku 1839 bylo Albertině dvaadvacet let, a byla jmenována císařovou milostí šlechtičnou ústavu v Praze založeného na Hradčanech od císařovny Marie Terezie. Zde byla velice oblíbená. To ji však nenaplnovalo, a pokud mohla, odjížděla často do Vídně. Také v tomto období svého života byla velice vlažná ve své zbožnosti. Albertina vedla mnoho diskuzí o příčině náboženství. Právě v tomto čase nastává první obrat Albertiny po duchovní stránce.

Roku 1845 Albertina jede do Livonska ke své babičce paní z Löwensternů. Albertina ji osobně neznala, ale dozvěděla se, že byla raněna mrtvicí, tehdy Albertina pocítila neodolatelnou touhou svou babičku blíže poznat. Po příjezdu do Livonska zjistila, že se zde nenachází žádný katolický kostel ani kaple. Později si vybavovala z této doby, jak jí bývalo teskno z té duchovní pustoty.

Celý duchovní přerod Albertiny nastal až za několik let. V zimě roku 1853 se s ní František Musil, pozdější autor jejího životopisu, osobně setkává na Hradčanech.

¹⁵ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl III., (1863–1866), Komunita sv. Nortburgy. s. 66.

¹⁶ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 7.

Albertina má velmi nemocnou přítelkyni, která je silně nábožensky založena.¹⁷ Na Hradčanech se také seznamuje s knězem Tovaryšstva Ježíšova¹⁸ p. Rinnem. Tento kněz ji poradil, ať spolupracuje s domem Kongregace milosrdných sester. Dala na jeho dobrou radu a začala chodit do klášterní nemocnice, kde se věnovala ošetřování nemocných. Brzy porozuměla svému vnitřnímu hlasu a sama zatoužila vstoupit do řádu. Osobně se zeptala matky představené, zda by mohla být do řádu přijata. Matka představená byla Albertiným dotazem zaskočena: „*Předstírala, že se nehodí do jejich kongregace pro svůj pokročilý věk, a dosavadní stav a radila ji, aby se obrátila k Salesiankám.*“¹⁹

Proti Boží vůli se rozumem těžce bojuje. Albertina se nenechala odradit a byla do řádu přijata. Kdo nemá znalosti o klášterním životě, může se snadno domnívat, že žadatelky o přijetí do kláštera se nabažily světského života a byly ihned po zaklepaní na dveře kláštera přijaty. Stávalo se v minulých stoletích velice často, že do klášterů vstupovaly dcery z vyšších stavů, kterých se nikdo neptal, zda takto svůj život chtěly prožít. Tato rozhodnutí činily jejich rodiny z různých důvodů, například majetkových. Kde, v tomto případě, bylo nějaké odhodlání k této službě? Ovšem nelze říci, že by byly všechny nešťastné, nebo všechny nehodné duchovního roucha. Až velký světec sv. František Saleský²⁰ ve svých klášterních stanovách, zakotvil přísné dodržování noviciátu. Podle něj byl noviciát jako síto skrze, které neprojde

¹⁷ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 8-10.

¹⁸Dle Art. Tovaryšstvo Ježíšovo – je to řád řeholních kleriků, jeho základ tedy tvoří kněží, kteří kromě tradičních slibů chudoby, čistoty a pokory skládají ještě slib zvláštní poslušnosti Svatému otci (papeži). Zakladatelem byl sv. Ignác z Loyoly. Papež schválil Tovaryšstvo Ježíšovo ústně roku 1539 a poté je stvrdil 27. září 1540 *Bulou Regimini Militantis Ecclesiae* tj. Řízení bojující církve. Pro více informací viz ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. 2. vyd. Praha: Hart, 2002. ISBN: 80-86529-30-4. s. 22 - 39 (passim)

¹⁹ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 8n.

²⁰ Sv. František Saleský (1567-1622). Světec kontemplativně činný, který si vzal za úkol svěřit péči o chudé a nemocné řeholnicím, Srovnej Archivní dokument SCB, článek *Dějiny spirituality*, (blíže nespecifikováno). s. 5. Dále SCHAUBER, Vera – SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Překlad Terezie Brichtová, Vojtěch Pola. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.

hrubé zrno. Z tohoto důvodu všechny řehole založené v posledních dvou stoletích žádají, aby se noviciát přísně dodržoval. Albertina slyšela Boží hlas jako výstrahu svého předchozího života, sama se o této situaci vyjadřuje následovně: „*Jdu do kláštera, abych činila pokání. Kdybych zůstala ve světě, nemohla bych přemoci svou nevrlost, svou vlašnost a svou lenivost.*“²¹ Toto rozhodnutí Albertina sdělila své matce a sestře, které pobývaly ve Štýrském Hradci. Otec Albertiny byl v té době již mrtev. Matku toto rozhodnutí nadchlo, ale neskrývala obavy, že svým chladným přístupem Albertinu dohnala ke vstupu do kláštera. Tato myšlenka se ve světle historických pramenů ukazuje jako mylná, neboť Albertina sama zmiňuje, že se ke vstupu do kláštera rozhodla svobodně na základě svého vnitřního hlasu.

1.1.2 Noviciát

Řeholní roucho oblékla Albertina v Praze dne 16. června 1853 a přijala řeholní jméno Charitas. Zprávy dokládají její velmi vzorné chování, pracovitost a poslušnost. V tomto období se Albertina naučila pevnému řádu, vstávání ve čtyři hodiny a hodně času věnovala práci a modlitbám. Ostatní sestry by podle věku mohly v té době být jejími dcerami. V noviciátě každá duše svádí tuhý boj sama se sebou.²² Boj sestry Charitas byl trochu odlišný od ostatních sester. Dříve milovala nadevše čtení a vynikala vzděláním. Nyní však měla být dítětem mezi dětmi. V minulosti Albertina raději pracovala duchem než jehlou a nyní se musela věnovat šití celé hodiny. Později Charitas vyprávěla, že si v tomto období noviciátu myslela, že to nevydrží, ale svého předsevzetí se nechtěla lehce vzdát. Vlivem politických událostí za Bachova absolutismu²³ došlo ke zkrácení noviciátu sestry Charitas. Vyšlo totiž usnesení, které nařizovalo předat ženské trestnice do správy ženským řeholím.

²¹ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 9.

²² MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 12.

²³ Alexander Bach –ministr vnitra, původně zástupce rakouské liberální buržoazie v Dobbellových vládě roku 1848. Dle něho se také reakční rakouský režim nazývá v padesátých letech 19. století Bachův

V Praze byla mužská stavovská káznice vyklizena a předělána pro ženské trestankyně. Správu tohoto ústavu převzala kongregace sv. Karla Boromejského.²⁴ Dvacet maximálně dvacet pět řeholních sester si muselo poradit se ženami hrubšího zrna, které se nebály žádného násilí. Pro celou kongregaci to byl velmi náročný úkol. V těchto časech bylo zcela běžné v ženských trestnicích používat tělesné tresty. Milosrdné sestry se snažily vymínit si, aby s jejich svěřenkami takto nikdo nejednal. Snažily se tělesné tresty nahradit jinými lepšími prostředky.

V Anglii již v této době fungoval model, podle něhož nebyly vězněné ženy střeženy mužskými dozorci. Tam ovšem dozorčí službu konaly osoby od státu placené, které měly bezúhonnou pověst a odpovídající kvalifikaci. Žaláře v Anglii se od rakouských trestnic lišily jak stavbou, tak vnitřním uspořádáním. Tento anglický model se proto nemohl zcela u nás uplatnit. Sestry si musely vše vybudovat svou dovedností a vlastní zkušeností. Nově vzniklá ženská trestnice byla jako stvořená příležitost pro sestru Charitas, ač ještě novicka, byla zařazena ke zkušenějším sestrám, kterým byla věznice dána do správy. Od té doby až do smrti pouze s krátkými přestávkami sestra Charitas sloužila uvězněným ženám.

Pod vlivem řeholních sester již po roce došlo u trestankyň k velikým změnám. Každá uvězněná měla svůj pečlivě vedený protokol, který obsahoval, jaký život dříve vedla, co spáchala za zločin, a na jak dlouhou dobu byla odsouzena. Součástí protokolu byly také záznamy o chování trestankyň v období výkonu trestu.

V druhém roce svého noviciátu byla Charitas vyslána na službu do kláštera v Nyse. Zde v nemocnici sloužila nemocným obětavě a horlivě a po splnění této služby se opět vrátila do Prahy. Na přímluvu vrchní představené prominul kardinál –

absolutismus. Pro více informací viz MACEK, Josef (ed.). *Československá vlastivěda*. Díl II. Praha: Horizont, 1969. s. 179.

²⁴ Pro více informací viz BARTOŠOVÁ –BÁRTOVÁ, Marcela. *Počátek a vzestup Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Čechách*. Praha, 2012. 54 s. Bakalářská práce. Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce ThDr. Kamila VEVRKOVÁ Th.D. s. 38n.

arcibiskup Schwarzenberg sestře Charitas třetí rok noviciátu a tímto i nadešel den slavnostního vykonání jejího slibu. Obřad řehole ukládá, aby sestry před oltářem klečely a vyjádření svých slibů podepsaly.²⁵ Dne 17. května 1854 se Charitas navěky upoutala Bohu.

1.1.3 Působení v trestnici na Hradčanech

Roku 1854 na svátek sv. Petra a Pavla byla Charitas od představené odevzdána správa trestnice na Hradčanech, v níž působila jako novicka. Byl to úkol nelehký, měla spravovat trestankyně i duchovní sestry, které s ní ten těžký úřad zastávaly. Byla skromná, a proto jí bylo zatěžko být jejich představenou. Již v této době se odsouzené v trestnici dělily na ty, které zde pobývaly za nějaký zločin a na ty, které byly odsouzené za tzv. policejní přestupek. Ženy odsouzené za policejní přestupek byly nazývány korigendky.²⁶ Tyto korigendky měly být odloučeny od ostatních, což nebylo možné technicky provést.

V trestnici se nacházelo několik velkých dílen a menších ložnic. Ve velkých dílnách pracovalo až sto žen, ty bývaly seřazené dle toho, které práce byly schopné. Alespoň v ložnicích se sestry snažily oddělit ženy lepšího chování od žen s horším chováním. Odsouzená s lepším chováním, měla za úkol dohlížet na ostatní. V čase práce, kdy byly vězenkyně²⁷ pohromadě, nebo vykonávaly společnou vycházku na dvoře, nebyly nikdy bez dozoru sester. Nesmírně obtížné bylo udržet si pořádek v zástupu tří až čtyř set trestanek. Při práci trestankyně zpívaly pod dohledem řeholních sester, aby se zamezilo zbytečným rozmluvám mezi nimi. Pokud bylo více korigendek pohromadě nedbaly domluv sester a jejich chování bylo velice nevhodné. Ovšem byly-li tyto korigendky dány mezi trestanky, které byly ze všech českých koutů, velice rychle došlo k jejich zklidnění a ochotně přijímaly rozkazy řeholních

²⁵ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 16n.

²⁶ Patrně z latinského *corrigo*; GDU *corrigendum* → GDV *corrigendus*, a, um = ten, který má být napraven

²⁷ archaický název pro odsouzené ženy

sester. Charitas svým neohroženým, rázným a zároveň dobrosrdečným jednáním dobře zvládala konflikty mezi trestankyněmi. Byla to pořád pravá vojenská dcera s velitelskou tváří, promlouvala málo, ale přísně a její povely se nikdy nesetkaly s neposlušností.²⁸

Charitas zvládala chod celé trestnice, o čem svědčí i zmínka z roku 1857, kdy se o tom autor jejího životopisu osobně přesvědčil. Také zde musíme zmínit, že sestra Charitas dobře neovládala český jazyk, a proto měla k ruce tlumočnici, což ovšem nesnižovalo její autoritu.

1.1.4. Působení v oblasti Vlach, Šlesvika

Za války Charitas byla nucena na několik měsíců opustit trestnici. Toho roku 1859²⁹ jsou totiž milosrdné sestry povolány do tábora rakouského vojska. Charitas, byla jednou z těch, kterou osobně vybrala generální představená a poslala ji s dalšími dvaceti sestrami do Verony, krátce před bitvou u Solferina. Sestra Charitas, jež bravurně ovládala francouzštinu, byla velice ráda, že může s raněnými Francouzi promluvit v jejich rodné řeči.

Roku 1859 se všechny sestry vrátily do Prahy. Jejich úkol ve válečné vřavě byl skončen. Po návratu do Prahy Charitas onemocněla. Všichni se obávali, že se jedná o nevyлéčitelnou nemoc.³⁰ Bůh ovšem měl se sestrou Charitas jiné plány a uchystal pro ni množství úkolů. Záhy se sestra uzdravila a odjela do Vídně rozloučit se se svou umírající matkou. Po smrti matky se sestra Charitas opět ujala svého úřadu

²⁸ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 20.

²⁹ Dle art.-Solferino je severoitalské městečko u Gardského jezera. Zde proběhla důležitá bitva rakousko-francouzské války-24. června 1859. Vítězným vojskem bylo vojsko francouzsko-sardinské vedené císařem Napoleonem III. Poražené vojsko Rakouska vedl císař František Josef I. Rakousko bylo nuceno mírem ve Villafrance podstoupit Lombardii Sardinskému království. Při této bitvě bylo zabito a raněno mnoho vojáků. Péče o raněné vojáky byla velice nedostačující, což velice ovlivnilo Švýcara jménem Henri Dunant-zakladatele mezinárodní organizace Červený kříž. Pro více informací viz ČORNEJ, Petr – BĚLINA, Pavel. *Slavné bitvy naší historie*. 1. vyd. Praha: Marsyas, 1993. ISBN: 80-901606-1-1. s. 190.

³⁰ O povaze nemoci nepodávají historické prameny žádnou informaci.

v hradčanské trestnici. V této době nastaly v rakouské monarchii závažné legislativní změny, konkrétně docházelo k celkovému uvolnění situace vězňů. Tyto novinky se sestře Charitas nezdály prospěšné např. odejmutí pout trestanců sestra Charitas vůbec neschvalovala. Pouta považovala za prospěšný trest, avšak sama vždy bedlivě dohlížela, aby pouta nebyla nesnesitelným břemenem a nepůsobila bolestivé rány. Plně si uvědomovala, že pokud nebudou trestankyně spoutané, brzy zapomenou na svá provinění. Zanedlouho se ukázalo, že její předvídavost byla na místě. Od doby, kdy se odsouzeným odnímá všechna hrůza, se trestnice plní rychleji.

Roku 1863 byla Charitas již šestým rokem matkou představenou trestnice. Z hlediska psychologického je zajímavé její svědectví o duchovní otevřenosti vězňů. Dle své zkušenosti říkala, že z odsouzených žen jsou průměrně vražedkyně nejlepší, nejpřístupnější slovu Božímu. Vražedkyně dětí z toho vyjímala, neboť tyto dle jejího názoru jsou osoby, které si nezaslouží shovívavost, jakou jim prokazuje zákon.

Zlodějky se v této době dělily do dvou skupin: na ty, které k tomu přinutila velká nouze, a na ty, které to měly jako své řemeslo. Obzvláště druhá skupina byla velmi komplikovaná, jednalo se o vesměs prolhané, nestoudné ženy.

Sestře Charitas také činily problém vzdělané trestankyně. Velmi ji mrzelo, že je nelze oddělit od ostatních, neboť vždy dokázaly vyprovokovat všechny odsouzené k různým nekalým činnostem. Nutno konstatovat, že ze čtyř set odsouzených žen bylo velmi málo těch, kterým se dostalo alespoň nějakého vychování.

V trestnici se objevovaly i národnostní rozepře, v pobožnostech a ve vyučování musely být i Češky od Němek odloučeny. Nelze zamlčet, že Němky záměrně zavdávaly příčinu k trestům více než-li Češky. Sama Charitas často říkala, že se až stydí, neboť je také počítána mezi Němky. Německé trestankyně bohužel svou hrubostí převyšovaly české, přestože tvořily jen třetinu z celkového počtu odsouzených žen.

Válka o Šlesvicko – Holštýnsko způsobila, že sestra Charitas byla nucena opustit ještě jednu trestnici.

1.1.5 Charitas opět v Praze

Situace v první polovině šedesátých let si vyžádala dřívější návrat sestry Charitas do Prahy. Budova na Hradčanech užívaná k věznění odsouzených žen nebyla ve vlastnictví státu, nýbrž českých stavů, kteří tam dříve měli káznici pro muže a ženy. Tento dům chtěli nazpět. Vrátit se k dřívějšímu způsobu věznění mužů a žen pohromadě se úřadům ovšem nechtělo. Proto byla trestnice přestěhována do Řep.³¹

1.1.6 Řepy, správa v Řepích

V této době byly Řepy malou vesnicí jihozápadně od Bílé hory. Řehole sv. Karla Boromejského tam vystavěla dům, který byl svého času ústavem pro nalezené děti. Charitas se tak určitou část svého života věnovala také dětem. Nastal ovšem další obrat a děti byly sestrám odebrány. Uvolněnou a prázdnou budovu nabídl řeholní řád státu za účelem zřízení ženské trestnice. Tato nabídka byla přijata. Na jaře 1866 po velkých přípravách byly všechny trestankyně přestěhovány do Řep.

Sestra Charitas ocenila, že se nové působiště nachází uprostřed polí, neboť odpadly pro trestankyně všechny nástrahy města. Zde je třeba zmínit, že Charitas těžko nesla, že zákon ukládal podávat lepší stravu odsouzeným ženám, než měli třeba těžce pracující rolníci a tovární dělníci. V této souvislosti je také zmíněna mužská věznice v Kartouzích u Jičína, která po dlouhá léta také patřila do správy kongregace sv. Karla Boromejského.

Sestra Charitas připomíná historku z této trestnice. Ve věznici byla vyvolána větší vzpoura kvůli podávanému jídlu. Vzpouru se podařilo úspěšně potlačit a pokrm,

³¹ BARTOŠOVÁ –BÁRTOVÁ, Marcela. *Počátek a vzestup Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Čechách*. s. 46-49.

který byl původně určen pro odsouzené muže, byl za odměnu darován vojákům, kteří tuto vzpouru potlačili. Vojáci toto připravené jídlo jedli s velkou chutí, neboť se mu nedalo nic vytknout. Takové výstupy ohledně stravy se ovšem pod správou sestry Charitas stávaly velmi zřídka.³² Duchovní správu nad odsouzenými v Praze zastávali velební kapucíni neboli kongregace Redemptoristů.³³ Řepy pro svou vzdálenější polohu měly svého kněze, který bydlel poblíž trestnice. Kázal střídavě česky a německy.

Odsouzené ženy musely v Řepích pracovat, aby část výdělku pokryla náklady státu na jejich výživu, část výdělku také dostávaly. Proto byly vedeny pečlivé záznamy o výdělku každé z nich a po skončení trestu jim byla mzda řádně vyplacena.

Jak bylo již zmíněno v úvodu tohoto životopisu, v mládí sestra Charitas jehlou moc nevládla, poté nastal velký zlom v této činnosti a nyní šila bohoslužebná roucha i pro jiné chudé kostely. Jeden ze způsobů odměňování trestankyň za dobré chování, bylo, že se na této ruční práci, tedy šití rouch mohly samy podílet.

1.1.7 Život v trestnici

Život Matky představené v trestnici měl svůj pevný řád. Vstávala velmi brzy a oddávala se modlitbám. Běžný pracovní den začínal tzv. „raportem.“ Všechny trestankyně byly postupně naváděny k matce představené a zde se řešily jejich různé žaloby, rozepře a stížnosti. Po raportu se zabývala chodem trestnice a zápisem do

³² MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 20.

³³ Dle Art. -Redemptoristi- Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele (Congregatio Sanctissimi Redemptoris, Congregatio religion SS., Redemptoris, Liquoriáni). Zakladatelem byl sv. Alfons Maria Di Liquori (1696-1787) pocházející ze šlechtické rodiny usazené v Marinelle, předměstí Neapole. On sám v šestnácti letech složil doktorskou zkoušku z obojího práva. Věnoval se právnické praxi. Teprve díky svému prohranému sporu se začal zajímat o teologii. V roce 1729 byl vysvěcen na kněze a věnoval se misijní činnosti mezi chudými. Toto ubohé a hrozné prostředí mezi chudými lidmi mu vnučilo myšlenku založit kongregaci pro blaho a spásu opuštěných lidí a jejich napravení. Nejznámější redemptorista byl prachatický rodák Jan Nepomuk Neumann (1811-1860). Pro více informací. VLČEK, Pavel –FOLTÝN, Dušan –SOMMER, Petr. *Encyklopedie českých klášterů*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6. s. 154.

protokolu. Poledne trávila v kruhu sester a po poledních pobožnostech se opět uchýlila do své úřadovny. Pokud klášter v Řepích navštívila nějaká návštěva, sestra Charitas se sama ujala výkladu o chodu celé věznice a provedla je po celém domě. Našlo se také množství lidí, kteří litovali, že musí trávit život s tak zvrhlými tvory. Na to ovšem hbitě sestra Charitas odpověděla: „*Ó věřte mi, lepší jsou než jejich pověst. Ve světě procházejí se lidí horší než z našich ubohých lidiček.*“³⁴ Také je nutno podotknout, že i některé mladé řeholní sestry nemající zkušenost s prací s trestankyněmi si těžko na tento způsob práce zvykaly.

Sestra Charitas musela mladé řeholní sestry často nabádat, aby byly mlčenlivé, pokorné a tiché. Snažila se radou mladším řeholnicím pomoci při jednání s trestankyněmi, aby se neunáhly slovem, a raději více věnovaly modlitbám a samotné šly svým osobním příkladem. Také v dobré víře upozorňovala mladé sestry, že nikdy na sobě nesmí dát jakékoliv bázně nebo mrzutosti. Nutně zde říci, že čemu jiné učila, to sama zachovávala nejdokonaleji. Pevně se držela zákonných nařízení, aniž však opomíjela trestankám příležitostně zjednat možné úlevy. Raport, který již byl zmíněn je sice velice vyčerpávající činnost, ale sestra Charitas ho každý den vykonávala, neboť měla za to, že řešení problémů s trestankyněmi osobně je jediný z možných způsobů jak je trpělivě vyslechnout a potěšit. Dokázala velice dobře zvládat situace s problematickými trestankyněmi. „*S osobami velice zlostnými, hřmotnými, mluvte, zvláště když jsou rozčíleny, jen málo a tiše, a oni se brzo upokojí*“³⁵

Trestankyně byly dle národnosti, pokud to bylo možné oddělené. Hlavní účel tohoto oddělení spočíval v tom, aby spolu mohly lépe komunikovat ve svém rodném jazyce. Sestra Charitas nesnášela hlavně ty trestankyně, které se úlisně snažily vetřít do její přízně. Pomlouvaly často řeholní sestry, kterým byly přiděleny. Matka Charitas často, ku prospěchu trestaných žen, zapojovala trestankyně do drobných zahradnických prací.

³⁴ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 38n.

³⁵ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 41n.

Velkou starostlivost projevovala také sestra Charitas o budoucí živobytí trestankyň po skončení jejich trestu. Dbala na to, aby méně zkažené co nejdříve odlučovala od horších. Velmi pozorně dohlížela, aby se každá vězněná žena naučila tomu, co by ji později dopomohlo k počestné obživě. Tato láskyplná snaha byla často korunovaná dobrým výsledkem, některé dívky se opravdu zapojily do řádného života. Matce Charitas psaly, což měly od ní dovoleno. Sestra Charitas často na tyto dopisy od dívek odpovídala.

V určité etapě této trestnice byl zahradníkem starý muž jménem Adam Müller.³⁶

Sestra Charitas často slyšela jak věhlasný lupič „Babinský alias Adam Müller“ ve své světničce modlí. Babinský sestru Charitas přežil, ale nikdy na ni nezapomněl a vždy vzpomínal na dobrotu, kterou mu prokázala. Spousty trestankyň pracovaly na poli, kde bylo více příležitostí k útěku. Ovšem za velmi zajímavé lze považovat to, že během necelých deseti let trestnice, kterou spravovala sestra Charitas nebylo toto nikdy zneužito. K útěku došlo, ale nikdy se nejednalo o útěk při práci na poli.

Ústav v Řepích byl často navštěvován. Matka představená nikdy návštěvy neodpírala, i když byla hodně zaneprázdněná chodem trestnice. Při návštěvách nikdy k žádným nehodám ani konfliktům ze strany trestaných žen nedošlo. Sestra Charitas hojně podporovala chudé, pomáhala také i raněným vojínům, se kterými osobně

³⁶ Dle art. „Václav Babinský pseudonym Adam Müller-nejznámější český loupežník, jehož legendární příběh pronikl do pověstí 19. století. Pocházel ze Severních Čech, kde se narodil 20. srpna 1776 na litoměřickém předměstí do rodiny nádeníka. V mládí pracoval s otcem v zelinářských a ovocnářských zahradách. Později tyto zkušenosti uplatnil. Roku 1816 vstoupil do armády, kde působil osm let. Od armády utekl a dal se na dráhu loupežníka. Za své činy včetně několika loupežných vražd byl odsouzen 4. května 1841 na dvacet let těžkého žaláře. Trest nejdříve vykonával na Špilberku, později v Kartouzích (Valdicích) u Jičína. Po vykonání celého trestu se ho ujaly boromejky v Řepích. Zde pracoval jako zahradník až do doby své smrti 1. srpna 1879. Pohřben je na hřbitově v Řepích, hrob je neustále z pietních důvodů udržován. Pro více informací viz FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny země Koruny české III: Zločinnost a bezpráví*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2011. ISBN: 978-80-7432-115-3. s. 396-399.

rozmlouvala. Říkala při tom: *Staré vojíny mám zvlášť ráda, protože jsem sama dcera vojínova.*³⁷

Za své zprávy trestnice v Řepích naučila sestra Charitas všechny vykonávat nějaké zaměstnání. Často také řeholním sestřím připomínala, že je sice složité naučit se zacházet s uvězněnými, leč to není nemožné. Všem sestřím byla velkou oporou. Měla ráda pořádek, velice dobře zvládala i velké hospodářství, pole, zahrady, dobytek. Sestry často měly za to, že tak rozsáhlé pole své působnosti a tomu jak to rozumně vede, přispěla zřejmě její osobní zkušenost z mládí. My ovšem dobře víme, že tomu tak nebylo. Občas ji přepadla vzpomínka na její nečinnost a omezenost v mládí. To vše vede k poznání, že Boží láska vše dokáže.³⁸

I v době své nemoci se setra Charitas snažila udržet pořádek a řád v trestnici. Vláda sice dávala dostatek peněz na výživu trestankyň, přesto se muselo umět hospodařit. Jedna z řeholních sester měla za úkol dbát na zachovávání zákonů a nařízení. Tato sestra občas propadla touze žalovat na sestru, která byla pověřena dozorem nad trestaneckou kuchyní. Říkala, že v kuchyni se trpí přestupek pravidel kuchyňské kázně. Toto bylo nepatrné provinění, které sestra Charitas neřešila důtkou, ale žertovně odvětila: *„Tu opět jednou srdce prošlo skrz vůli“ a doložila: „Podobné zločiny musejí se páchat opatrněji.“*³⁹

Matka Charitas se o své řeholní sestry starala velice vzorně. Pokud některá z nich onemocněla, pečovala o ni osobně. Charitas měla povahu přirozeně velice živou a prudkou, a proto s ní často bojovala, aby to přemohla. Nutno říci, že se jí to vedlo dokonale. Do konce svého života byla k sobě velmi přísná.

³⁷ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 50.

³⁸ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 52.

³⁹ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 54.

Řeholní stanovy⁴⁰ kongregace umožňovaly, aby příbuzní sester, kteří přišli zdaleka, byli ubytováni v ústavu a při té příležitosti byli velmi hojně pohoštěni. Charitas tyto výhody neměla ráda, neboť to odporovalo svaté chudobě.

1.1.8 Nemoc a smrt sestry Charitas

Závěrem už nebudeme hovořit o veselé, činorodé a dobrotivé Matce Charitas, nýbrž o ženě, kterou nemoc upoutala na lože.

Po celý svůj život se setra Charitas zabývala psaním o své práci než, aby věnovala čas sepisováním vzdělávacích textů. Všechny její písemnosti převážně obsahují zprávy o její činnosti, jak jsme již zmínili. Svoji poslední zprávu věnovala svému onemocnění: *„Skoro čtrnácté dny ležím k loži upoutána a mám ještě pořád dost síly. Přičítám to určitě mnohým modlitbám, které se konají za mne. Z toho zdá se mi, že Pán Bůh mne ještě míti nechce.“*⁴¹

O dalším průběhu nemoci se dozvídáme pouze z vyprávění řeholních sester, které o ní s láskou pečovaly. Nikdo nám ovšem nemůže přesně sdělit, jaký byl ve skutečnosti její zdravotní stav, neboť sestra Charitas své obtíže tajila, a pořád se horlivě snažila do poslední chvíle plnit své povinnosti.

Je třeba říci, že sestra Charitas ke konci svého života již nechtěla činit žádná důležitá rozhodnutí a ani zásadní změny. Sestrám, které o ně žádaly, vždy odpovídala, že to vyřeší až její nástupkyně.

Roku 1876 se její nemoc výrazně zhoršila. Svůj poslední „raport“ vykonala 8. července téhož roku. Vrchní představená kongregace ji v té době žádala, aby přijala svátost umírajících. Dne 12. srpna ji sestra Charitas vyhověla a tuto svátost přijala.

⁴⁰ Základní předpisy (stanovy), nebo-li konstituce, pro uspořádání života jednotlivých řeholních společností. Obsahují základní normy o řízení společnosti a kázni členů, o přijímání a vzdělávání členů a také o předmětu posvátných závazků. (CIC 587).

Kromě toho vysvětlují pojmy charisma, spiritualita a cíle společnosti, její povahu a ráz podle záměru zakladatelů a také zdravé tradice společnosti.

⁴¹ MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 59.

Na sklonu svého života tato dobrotivá matka Charitas trpěla velkými nesnesitelnými bolestmi. Poslední tělo Páně přijala na svátek narození Panny Marie. Ležela na smrtelném loži, když okolo spatřila uplakané sestry, a řekla: „*Ubohé děti!*“ A ještě dodala: „*Ach, přijdou ještě těžké doby, ale buďte vždy pevné mysli a doufejte v Boha.*“⁴²

Její poslední prosba byla, aby ještě mohla vidět svého bratra, který byl kanovníkem ve Vídni. Bratr žádosti své sestry ihned vyhověl a přijel. Poslední dny sestra Charitas často blouznila, viděla samu sebe ve společnosti svých zemřelých příbuzných. Její smrtelný zápas začal 8. října v sedm hodin ráno. „*Důstojný pan farář udělil ji odpustky umírajících.*“⁴³ Modlily se za ni jak řeholní sestry, tak i trestankyně. Matka Charitas trestnici vedla necelých devatenáct let.

Její pohřeb se konal 10. října 1876. Trestní řád nedovoloval, aby trestankyně byly přítomny obřadu. Pohřební průvod pouze sledovaly z okna. Rakev byla nesena na hřbitov do Košíř u Prahy, který patří klášteru. Zde byla sestra Charitas pohřbena vedle Matky Terezie.⁴⁴

Později byl hrob přemístěn na hřbitov v Řepích, který byl nově zřízen r. 1884, kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského má zde poslední místo odpočinku svých řádových sester. Postupně sem byly převezeny všechny ostatky řádových sester pohřbených na Malostranském hřbitově v Košířích.⁴⁵

⁴² MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, s. 63.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ První představená Terezie Hellwigová se narodila v Lotrinsku. Dne 14. září 1819 byla přijata do kongregace v Nancy jako čekatelka. Šestnáct roků řídila nemocnici v Trevíru. Posléze byla poslána s prvními sestrami kongregace do Čech. Celý svůj život zasvětila kongregaci v Čechách, in: BARTOŠOVÁ – BÁRTOVÁ, Marcela. *Počátek a vzestup Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Čechách*. s. 36.

⁴⁵ Dle Art. Citace-Řádový hřbitov sester sv. Karla Boromejského-Tento hřbitov více než dvěma sty hroby je výhradně hřbitovem řádovým a jeho součástí je také kaplička. Byl zřízen roku 1884 a je místem posledního odpočinku pro Kongregaci milosrdných sester sv. Karla Boromejského od prvopočátku jejich působení v Řepích a v pražské nemocnici pod Petřínem.

2. Přelom devatenáctého a dvacátého století

České země na přelomu těchto století patřily k ekonomicky velmi vyspělým. Sice se objevily nějaké negativní situace např. krize vídeňské burzy v roce 1873.⁴⁶ Ovšem od počátku dvacátého století lze hovořit jen o hospodářském růstu, který se vyvíjel za zcela odlišných podmínek než v předchozím století. Banky, které vznikaly v šedesátých letech devatenáctého století, se začaly vyvarovat riskantních operací. V celém tomto období se projevuje promyšlený podnikatelský přístup ke svým záměrům. Poučením se stalo, že už trh není nekontrolovatelně volný.

Zde bychom si měly připomenout, že dvě desetiletí před první světovou válkou patří z hlediska hospodářského růstu k nejúspěšnějším letům v celé historii českých zemí. Parní sílu začíná nahrazovat elektrická energie. Ve městech začínají jezdit elektrické tramvaje a objevují se i první elektrické vlaky.

Pro takto velký ekonomický růst měl bezesporu význam i rozvoj tisku. Začaly ve velkém vycházet různé odborné studie či burzovní zprávy.

V českých zemích na počátku dvacátého století byl pořád český kapitál v menšině oproti německému. Toto ovšem neplatilo o každém oboru. Obory jako pivovarnictví, cukrovarnictví měly českou převahu kapitálu. Ekonomický vývoj ovšem nelze chápat bez kontextu souvislostí s politickými, kulturními i sociálními dějinami. V devatenáctém století se začaly vytvářet národní státy, které rozhodně preferovaly domácí výrobce před zahraničními. Český stát ještě samostatným nebyl, ale i přesto se v této době již podařilo Čechům vyvíjet a rozvíjet svůj jazyk a mít základy pro rozvoj kultury a vzdělanosti.

Jak bylo již zmíněno, na konci devatenáctého století se objevily dva úplně nové zdroje energie: elektrina a spalovací motor. Náš velký český vynálezce František Křižík byl vynálezcem regulačního ústrojí obloukové lampy. Věhlas mu přineslo

⁴⁶ BOROVIČKA, Michael – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – BĚLINA, Pavel. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIIb. 1. vyd. Praha: Paseka, 2013. ISBN: 978 - 80-7432-293-8. s. 276.

osvětlení Národního divadla. Česká společnost v letech 1890-1914 prožívala poměrně složitý sociálně ekonomický vývoj. Český národ se propracoval k industriální společnosti, ale také v této době už byla česká společnost rozvrstvena do všech tříd. To znamená, že zde už byly zastoupeny všechny vrstvy obyvatel jako ve vyspělých kapitalistických zemích.

České umění se začíná ve světě také prosazovat. Autoři české moderny začínají vycházet i v německých překladech. V dílech generace české moderny se objevily literární směry jako symbolismus, dekadence a impresionismus.

Před první světovou válkou už byla Praha skoro výhradně českým velkoměstem. Český národ se stává v rámci monarchie její významnou součástí po všech stránkách jak po hospodářské stránce tak i, kulturou a v oblasti věd.

Druhá průmyslová revoluce, jak bývá toto období na začátku dvacátého století nazýváno, nesla sebou více rozvoje průmyslového obyvatelstva, ale menší počet lidí pracujících v zemědělství. Přibývali dělníci v těžkém průmyslu, zatímco v textilní výrobě a v potravinářství se růst dělnické třídy zpomalil. Před první světovou válkou sice byla ještě doba prosperity, krize se objevovaly jen občas. Dělníci už byli organizováni a tak si dokázali prosadit svá sociální práva jako je zvyšování mezd a zkrácení pracovní doby. Emancipace žen také vzrostla. Na přelomu devatenáctého století a dvacátého století již ženy nemusí svůj život trávit pouze v domácnosti. Mnoho žen má již své zaměstnání mimo svůj dům. Ženy pracují jako učitelky, prodavačky, ošetřovatelky, telefonistky, umělkyně a dokonce se objevují první lékařky.⁴⁷ Nutno zde zmínit, že ženy nepracovaly ve většině případů proto, aby se vyrovnaly mužům, ale protože musely. Některé totiž vzhledem k demografickým údajům (nedostatek mužů) neměly možnost sňatku a musely si obživu zajistit samy. V prestižních zaměstnáních jako byly umělkyně, lékařky toto neplatilo.

⁴⁷ BOROVIČKA, Michael – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – BĚLINA, Pavel. *Velké dějiny země Koruny české*. sv. XIIb. s. 345.

První řádné studentky začaly studovat na pražské univerzitě (filosofické fakultě) v roce 1897. Brzy se objevily i studentky na fakultě lékařské. Ovšem vstup pro ženy do politiky byl o dost komplikovanější v této době. České politické strany se o ženskou otázku vůbec nezajímaly. Přítelkyně rodiny T. G. Masaryka Karla Máchová byla taková průkopnice, která začala vydávat časopis „Ženský list“ určený pro dělnické ženy.

S myšlenkou volebního práva přišel až v roce 1887 Vojtěch Náprstek. Všechny ženy, které pracují a platí daně, mají mít volební právo. Spousta katolických stran se s emancipací nevyrovnala a ani ji neuznávala. Ženy se účastnily několika demonstrací za volební právo v letech 1905-1907. Moc úspěchů ovšem neměly.

T. G. Masaryk takový nástupce feministy Vojtěcha Náprstka o tom věděl své, neboť jeho život velice ovlivnila jeho matka Terezie Masaryková. Tato žena měla větší rozhled než jeho jednodušší otec. To ona ho nasměrovala ke středoškolskému studiu. Právě T. G. Masaryk na příkladu svých rodičů poznal, že žena může být ta schopnější a vzdělanější. Jeho manželka emancipovaná Američanka Charlotte Garriguová, vysokoškolsky vzdělaná měla na T. G. Masaryka ještě větší vliv. Jejich manželství bylo příkladné. T. G. Masaryk odsuzoval nevěru, ale zrovna tak i katolické pojetí celibátu. Samozřejmě u své dcery Olgy, která se vdala a rok na to rozvedla, udělal výjimku. Neodsoudil ji, ba naopak, dělala mu doprovod, když byl v emigraci po dobu první světové války. Volební právo pro ženy bylo nakonec vybojováno a volit šly ženy poprvé do Českého zemského sněmu roku 1908.

Na počátku dvacátého století proběhla také První světová válka známá jako „Velká válka“.⁴⁸ Byl to světový válečný konflikt, který probíhal od roku 1914 do roku 1918 a dotknul se nejen Evropy, ale také Afriky a Asie. Před rokem 1914 měl značný

⁴⁸ „Válka vypukla 26. července 1914 na svátek sv. Anny. Krátce po vypuknutí této hrozné války dochází do všech filiálek další oběžník ze dne 3. srpna 1914 Vroucně milované sestry! Pán Bůh těžce navštívil naši monarchii a staříčkého panovníka. Již nastala nešťastná obávaná válka, která na všech stranách vyžaduje velké oběti.“ In: Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl VII., (1901–1918), Komunita sv. Nortburgy.

vliv na zahraniční politiku habsburské monarchie následník trůnu František Ferdinand d' Este. Měl zásadu, aby všechno snažení státu i obyvatel směřovalo k vybudování silné armády. Po porážce v roce 1866 i on pociťoval negativní vztah k Prusku, a ještě později i sjednocenému Německu. Snažil se proto vztahy s Ruskem zlepšit a obnovit. Spolek tří císařů tzv. Trojspolek. Ovšem vše do pohybu dala známá osudová událost z konce června 1914. Následník trůnu odcestoval se svou chotí Žofií z Hohenbergu (dcera Bohuslava Chotka a sestřenice Matky Antoinetty) do Sarajeva na oficiální návštěvu. Dne 28. června 1914 zde byli oba zavražděni. (atentát provedli tři mladí srbští nacionalisté). Po tomto incidentu byla chyba, že málokterý z vlivných lidí Evropy neuměl a neměl ani dost vůle zabránit tak hrozivému konfliktu.

Nejblíže pravdy o tomto děsivém válečném konfliktu byl český filosof Jan Patočka: *„První světová válka je rozhodující událost v dějinách 20. století. Rozhodla o celém jejích rázu. Že se proměna světa v laboratoř, která aktualizuje miliardy let akumulované energie, musí dít válečně, ukázala právě tato válka. Znamenala proto definitivní průlom tohoto pochopení jsoucna, které započalo v 17. věku vznikem mechanické přírodovědy a odstraněním všech těch „konvencí“, které se tomuto uvolňování síly kladly v cestu.....“*⁴⁹ Velká válka skončila 11. listopadu 1918 den, kdy rakouský císař Karel I. podepsal pod nátlakem prohlášení, že se vzdává všech nároků a zásahů do státních záležitostí. Osamocené Německo 11. listopadu 1918 podepsalo příměří v Compiègne. Než došlo k těmto konečným událostem, proběhla ještě spousta významných dějinných zvrátů. V Rusku proběhla ve dnech 25. až 26. října 1917 revoluce, kde postupně bolševici v čele s Lvem D. Trockým a V. I. Leninem získali veškerou moc.

Pro náš národ je bezesporu nejvýznamnější událost vznik samostatného státu. Zcela výjimečná situace na závěr první světové války, porážka a rozpad Rakouska-Uherska i chaos v Německu a Rusku. Toto tzv. mocenské vakuum umožnilo zrod

⁴⁹ BOROVIČKA, Michael – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – BĚLINA, Pavel. *Velké dějiny země Koruny české*. sv. XIIb. s. 562n.

našeho státu. Prvním prezidentem se stal T. G. Masaryk. V zahraničí bylo zcela těžké spojovat vznik našeho státu se jmény Masaryka a později Benešem. Existují různé teze, kdo byl tvůrcem Československého státu, ale to není předmětem tohoto pouze stručného dějinného úvodu k této kapitole.

Zmíním zde událost, o které bylo jistě hodně napsáno a která se řeší do dnešních dnů- Stržení Mariánského sloupu na Staroměstském náměstím⁵⁰. Po technické stránce a celá organizace byla připravena od 31. 10. 1918. Předcházelo této přípravě definitivní rozhodnutí na generální stávce dne 14. 10. 1918. Dne 3. listopadu v neděli byla svolána akce lidu na Bílou horu. Rozvášněný dav při cestě z Bílé hory dorazil na Staroměstské náměstí, kde byl již připraven hasičský vůz s náčiním určeným k demolici Mariánského sloupu. Stržení sloupu provedli prý hlavně obyvatelé Žižkova. Ničení mělo pokračovat na Karlově mostě shozením celého sousoší do vod Vltavy. Přivolaní vojáci a místní obyvatelé tomu však zabránili.⁵¹

V roce 1910 se ke katolickému náboženství hlásilo v Čechách a ve Slezsku necelých asi 95% obyvatel. Česká katolická církev za „Velké války“ hájila dost jasně věrnost habsburské monarchii. Po vyhlášení samostatné republiky se k pokroku v Čechách hlásilo dost veřejnosti. Chtěli zásah proti katolicismu, proto také nadšený a rozvášněný dav živelně strhl Mariánský sloup. Důvodem jim mylně bylo, že to byl

⁵⁰ „Stržení Mariánského sloupu-3. listopad 1918. Roku 1650 postaven byl na počest Rodičky Boží bez poskvrny hříchu počaté, památný Mariánský sloup, na poděkování, že Praha byla osvobozena od Švédů. Lid se tam scházel k mariánským pobožnostem po celá staletí. A dnes, 4. listopadu 1918, spatřujeme jen na obrázku krásný mariánský památník...“ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl VII., (1901–1918), Komunita sv. Nortburgy. s. 227.

Takto prožívaly boromejky tuto událost ve své kronice.

⁵¹ BRANDA, Jan – KÁVIČKA, Karel. *Praha – Mariánský sloup na Staroměstském náměstí*. Velehrad: Historická společnost Starý Velehrad se sídlem na Velehradě, 2008. Církevní památky. ISBN: 978-80-86157-23-8. s. 29.

pro ně symbol alegorie vítězství katolíků v pobělohorské době.⁵²Obdobná situace se měla opakovat květnu 1919 na den sv. Jana Nepomuckého, který úřady přestaly uznávat jako svátek. Socha sv. Jana Nepomuckého na Karlově mostě měla být odstraněna.

Z dnešního pohledu si jen velice těžko dokážeme představit, jak moc riskantním počinem tehdy bylo vytvořit samostatnou novou církev. Samozřejmě reakce veřejnosti, jak již bylo zmíněno, měla protikatolickou náladu, což bylo celé věci jen ku prospěchu. Reformní kněze z řad katolíků i přes hrozbu exkomunikace, která byla vyslovena v dekretu papežské kongregace pro víru ze dne 15. ledna 1920 nic ovšem neodradilo. Státní uznání se dostalo ovšem nové církvi „Československé“ až v polovině září 1920. V roce 1921 proběhlo sčítání lidu a k této nově vzniklé církvi se hlásilo 525 000 členů.

K této události lze ještě citovat: „*Přes dvě stě nespokojených kněží založilo 8. ledna 1920 vlastní náboženskou společnost s názvem „Církev československá.“ Ta si kromě zrušení celibátu získávala stoupence i zavedením liturgie v českém jazyku, takže v roce 1930 čítala na osm set tisíc věřících.*“⁵³

Náš první prezident T. G. Masaryk za mnohými reakčními událostmi intriky kruhů jezuitsko-monarchistické. Dokonce je podezíral, že proti němu připravují tajně plány na atentát. Jeho pohled na církev katolickou byl také jako na církev nenárodní. Ovšem v počátcích našeho nově vzniklého státu byly přijímány zákony týkající se církví jen po velmi pomalých krůčcích.

Hospodářská a ekonomická situace ve dvacátých letech se po válce začala zase opět stabilizovat a upravovat. Opět následoval prudký hospodářský růst. V roce 1923 světová průmyslová výroba dosáhla úrovně předválečné. Objevovaly se úplně nové

⁵² KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIII. 1. vyd. Praha: Paseka, 2000. ISBN: 80-7185-328-3. s- 150.

⁵³ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. Praha: Nakladatelství ŘÁD, 2013. ISBN: 978-80-86673-32-5. s. 23

obory výroba aut či letadel, elektrotechnické obory, moderní strojírenství atd. Zaznamenan byl nebývalý růst automatizace výroby.

Na jednu stranu rozvinutá automatizace, pásová výroba v plném proudu, což ovšem vyvolávalo kritiku ve smyslu, že se práce tzv. odlidšťuje. Na druhou stranu tu báječná dvacátá léta vlastně poslední éra, kdy velice obdivován technický pokrok. Přijímáme takové vzory, jako byly USA, kde se automatizace velice rozvíjela, také se tu objevuje splátkový systém při nákupu konzumního zboží.⁵⁴ samozřejmě i ČSR se velice snažila v této oblasti výrazné modernizace výroby nezaostávat.

V celém světě doslova i v ČSR přehnaný optimismus na burze, kde začaly akcie a cenné papíry neúměrně stoupat. Životní úroveň také vzrůstala hlavně u obyvatel zaměstnaných v průmyslu. Rozrostla se nákladní železniční doprava. Její největší obrát ní byl v roce 1929 Rozvoj automobilového průmyslu neměl tak obrovský nárůst. Automobily byly příliš drahé a těžko si je obyčejný pracující člověk mohl pořídit.

V této době bylo naším nejdůležitějším obchodním partnerem Německo. Obchodovalo se i s dovozem a vývozem zemědělských plodin. V roce 1925 i zemědělská výroba překročila předválečnou výši. V období této konjunktury měli zemědělci nejvyšší příjmy právě mezi válkami. Počet zemědělských družstev stoupal. V polovině dvacátých let nastává tzv. nadvýroba zemědělských produktů.

Nelze z historických událostí zcela opomenout vznik levicové KSČ ve dnech 14. A 16. května 1921 na základě rozkolu ve straně Československo sociálně demokratické. Svého času byla jednou z největších komunistických stran ve světě. Tato strana bude ještě hrát neopominutelnou roli v následující dějinné kapitole pojednávající o událostech dvacátého století, hlavně po roce 1948.

Po velmi prosperujícím období přichází ve třicátých letech zvrát. Už v roce 1934 naše průmyslová výroba výrazně klesla. Začal prudce klesat i zahraniční obchod, což všechno samozřejmě předtím ovlivnila stěžejní událost a to byl krach na

⁵⁴ Vlastní názor autorky diplomové práce-Historie se pořád opakuje, lidstvo zřejmě nepočitelné.

newyorské burze, který předznamenal velkou hospodářskou krizi. Krize nutila podnikatele přehnaně šetřit, což mělo velice negativní vliv na zaměstnanost. Spoustu obyvatel se náhle ocitlo bez práce.⁵⁵

Kronika SCB také zaznamenává toto neblahé období. Sestry tuto dobu popisují takto: “*Již od roku 1934 stala se Evropa smutným neklidným kontinentem, plných temných předtuch. Tehdy byl už Adolf Hitler nějaký čas v Německu u moci. V létě 1934 se vzrušil svět zprávou, že rakouský kancléř Dolfus byl zavražděn nacisty. Od té doby se situace stále zhoršovala, napětí rostlo, až v roce 1938 kdy lidstvo na politickém obzoru dělily chmurné mraky, které nevěstily nic dobrého.*”⁵⁶

⁵⁵ KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny země Koruny české*. Sv. XIV. 1. vyd. Praha: Paseka, 2002. ISBN: 80-7185-425-5. s. 564.

⁵⁶ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl IX., (1938–1947), Komunita sv. Nortburgy. s. 1.

2.1 Velebná Matka Antoinetta Chotková, první představená Vincentina

2.1.1 Dětství v otcovském zámku

Rodištěm Matky Antoinetty Chotkové je městečko Velké Březno ležící v Severních Čechách na pravém břehu Labe. V době mládí komtesy Olgy Chotkové, později Matky Antoinetty to bývalo velmi idylické místo. V šestnáctém století patřil zámek Velké Březno pánům ze Salzhausenu. Hraběnka Žofie Ditrichsteinová statek koupila roku 1676 majetkem hrabat Ditrichsteinů byl tento statek až do roku 1775, kdy jej zakoupil hrabě Ferdinand Harrach.⁵⁷ Roku 1840 se stal vlastníkem zámku Jan Rudolf Karel Chotek, bývalý guberniální rada v Tyrolsku, který byl později nejvyšším purkrabím země České. Zde se autor velice podrobně zmiňuje o velmi záslužné činnosti rodu Chotků.

„Poprvé se připomínají Chotkové z Chotkova a Vojína v kraji plzeňském již v r. 1379. Tyto první záznamy i všechny potom následující vykazují celou řadu ryze českých křestních jmen, z nichž v 18. stol. sluší uvésti význačnější a nám bližší jméno Rudolfa Chotka, jenž byl nejvyšším komořím, presidentem finanční komory, nejvyšším kancléřem v Čechách a konečně státním a konferenčním ministrem. Za jeho četné zásluhy byl mu udělen zvláštní řád zlatého rouna.“⁵⁸

Rudolf Chotek neměl syny, ale jeho bratr Jan Karel měl syna Jana Rudolfa, který byl kancléřem dvorního kanceláře a prezidentem komisí k upravení roboty, roku 1791 se stal ministrem financí a později roku 1802 byl ustanoven do funkce prezidenta českého gubernia a purkrabím země České. Tento významný muž velice hojně podporoval vědu a umění, o čem svědčí knihovna, kterou založil na zámku Kačina u Nových Dvorů. Významná je i jeho korespondence s historikem Dobnerem a

⁵⁷ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. Praha: Nákladem Domu milosrdenství Vincentina v Praze – Břevnově a na Smečně, 1937. s. 12.

⁵⁸ Citace - LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 12

jinými českými umělci. Nejvýznamnější z jeho početné rodiny byl Jan Rudolf Karel (1783-1868), kterému se narodili čtyři synové, ovšem pouze dva synové ho přežili, syn Antonín a syn Bohuslav.

Syn Antonín si vzal za manželku Olgu Moltke. Z tohoto svazku se narodil pouze syn Karel a dcery Marie a Olga.

Syn Bohuslav, jež pojal za choť Vilemínu Kinskou, s níž měl syna Wolfganga, dcery Zdeňku, Marii, Marii Antonii, Karolinu, Žofii, Oktavii, Marii Jindřišku.

Dědeček naší komtesy Olgy (Matky Antoinetty) Jan Rudolf Karel Chotek měl také nemalé zásluhy na zvelebování naší vlasti. I on byl posléze vyznamenán řádem zlatého rouna a v roce 1835 na jeho počest byla ražena medaile. Pro nemocné a chudé zakládal dobročinné ústavy a pro děti opatrovny.⁵⁹ Po vzoru otce zakládal sady a parky. V této souvislosti lze zmínit velmi známé Chotkovy sady v Praze. V letech 1840-1850 vystavěl hrabě Chotek na svém zakoupeném panství empírový zámek Velké Březno a vesnice okolo patřila do farnosti Svádov (Schwaden).

Olga Chotková (klášterním jménem M. Antoinetta) se narodila rodičům hraběti Antonínu Chotkovy z Chotkova a Vojnína a Olze, rozené Moltke. Otec Olgy hrabě Antonín se narodil v Inšpruku 27. března 1822. Olga Chotková, rozená Moltke se narodila 23. května 1832 v Karlsruhe Bádensku. Původně byla protestantského vyznání a jejím blízkým příbuzným byl maršál Moltke. Otec její matky byl císařský a královský komoří, matka byla dámou tereziánského řádu, řádu hvězdového kříže a palácovou dámou.

Na zámku Velké Březno celá rodina společně pobývala i s jejím dědečkem hrabětem Karlem Chotkem a její babičkou, hraběnkou Berchtoldovou. Babička pečlivě na svá vnoučata dohlížela. Nejmladší její vnučka Olga se narodila 27. července 1860. Jako nejmladší dítě dostala dle anglického zvyku přezdívku „baby“. Její péči měla na starosti chůva, která se jmenovala Jansenová. Malá komtesa

⁵⁹ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 14

vyrůstala obklopena nádhernou přírodou, milující rodinou, a proto se v ní i později zrodilo umění vcítit se do člověka, který trpí.

Ve svém dětství Olga zažila nepříjemnou nehodu. Hraběcí rodina se v té době nacházela v Sazku na zámku Prossen nedaleko Drážďan a Berlína u strýce Olgy – Bohuslava Chotka. Bohuslav Chotek byl zaměstnancem rakouského velvyslanectví. V celém kontextu jejího života považoval za nutné autor toto zmínit. Jednalo se o malou nehodu při koupání. Při koupání Olze ochrnula ruka. Všichni byli velice zděšeni. O jakou chorobu se jednalo, autor neuvádí. Po pečlivém léčení se uvedlo vše do pořádku. Lze zde ještě zmínit obdobnou situaci jiného charakteru nemoci. V pěti nebo šesti letech malá Olga dostala zápal pobřišnice a lékaři začali připravovat rodiče na nejhorší. Matka prosila Boha o pomoc a ten její prosby vyslyšel, malá Olga se uzdravila. Tímto autor chtěl poukázat na sílu modlitby k Bohu už v tak raném dětství komtesy Olgy.

2.1.2 Mládí

Veselé a skotačivé dětství začínalo pomalu ustupovat a nastalo období pro mladou Olgu plné povinností. Po chůvě Jansenové nastoupila na krátkou dobu vychovatelka Mademoiselle de Maupassant, později na její místo přišla starší Angličanka Miss M. Q. Wrighton.

Mis M. Q. Wrighton byla protestantkou ale velmi rozumnou. Nikdy nezaujímalá stanoviska k náboženským věcem. Tato vychovatelka vyučovala Olgu i Marii. Olga byla velice učenlivá hlavně, co se týče jazyků a přírodních věd.

Období zimy trávil hraběcí rodina ve Vídni. Zde obě komtesy vyučovali kněží, vlastně profesori z gymnázia,⁶⁰ tzv. „Schottengymnasium“⁶¹. Již zmíněná babička Marie, z rodu Berchtoldů, se starala velmi bedlivě o své vnučky, často dohlížela na jejich výuku. Velmi zvláštní ovšem bylo, jak málo se v této rodině hovořilo o

⁶⁰ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 21.

⁶¹ česky známé jako tzv. „reálné gymnázium“.

náboženství. To bylo vykládáno pouze ve vyučovacích hodinách, které ovšem komtesa Olga velice milovala.

*„Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší – tento výrok Písma splnil se na zbožném dítěti hraběcím doslova“.*⁶²

Další významnou etapou mladé komtesy Olgy bylo její biřmování, které proběhlo 17. listopadu 1877 v kapli arcibiskupského paláce. Biřmoval ji osobně arcibiskup vídeňský, kardinál Jan R. Kutscher. Kmotrou byla její sestřenicí hraběnka Hermina Felliot de Greneville, rozená Chotková. Matka komtesy Olgy již zprve byla protestantkou se stala katoličkou rok po své svatbě, již 23. května 1852. Matka komtesy byla velmi uzavřená žena, a proto ani její děti netušily, že byla dříve protestantského vyznání. Olga ovšem zdělila povahu po svém otci, který byl velice laskavý a otevřený.

Komtesu Olgu velice ovlivnila zbožná žena – komtesa Marie Hartigová. Vedla s ní dlouhé hovory o náboženství. Komtesa Hartigová se provdala za barona Wackena, záhy však ovdověla a vstoupila do řádu sester augustiniánek v Inšpruku. Stala se představenou v klášteře v Kodani, který sama založila. Její nové klášterní jméno byla sestra Marie Brigita od svatého kříže.⁶³

Komtesa Olga, jak bývávalo v šlechtických rodinách zvykem, byla ve svém osmnáctém roce uvedena do společnosti. V tomto období se nejvíce stýkala se svými sestřenicemi. Nejblíže byla již zmíněná komtesa Hartigová a komtesa Thunová později provdána za hraběte Le Debura. Nutno podotknout, že Olga nebyla milovnicí velikého světa. V mládí se ovšem dokázala bavit, ráda zpívala a hrála croquet a tenis. Světský život ji v té době nabízel mnoho možností, nebylo vůbec snadné pro mladou a půvabnou komtesu vykročit z řady. Skromná dívenka se bála každého vybočení. Ovšem čas plynul a plnění šlechtických povinností i cestování se svým otcem po německých městech ji velmi rozšířilo obzory. Např. roku 1889 cestovala po Itálii,

⁶² LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 22.

⁶³ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 27.

seznámila se tak i s Římem. V tomto městě se cítila komtesa báječně, Řím ji naprosto učaroval. Také o tom napsala své sestře Marii 2. února 1889. V úvodu dopisu sestře zmínila chaos, který byl způsoben smrtí korunního prince Rudolfa.

V dopise zmiňuje velkou radost, kterou ji způsobila audience u samotného Svatého Otce.⁶⁴ V dopise také popisuje, jaká slova ji pravil svatý Otec.

„Nejprve pravil, že církev byla vždy ohrožena, počínaje již svatým Petrem. Citoval Avignon, Pia VI. a Pia VII. Jeho oko zazářilo a jeho obličej se rozjasnil, když pravil, že církev vyšla vždy vítězně z toho boje.“⁶⁵

V dopise bylo také řečeno, co dodal svatý Otec, jak jim vzali vše a přeci církvi nic nechybí. Svatý Otec také řekl, že je ve spojení s arcibiskupem v Čechách, a jedná o založení České koleje. V té době již byl za tímto účelem zakoupen pěkný dům na Pinci.

Několikrát během svého života byla komtesa pod zázračnou Boží ochranou. Lze v této souvislosti uvést událost, u které bylo přítomno vícero lidí. Každý rok se pravidelně konal výlet na koních do Saszkého Švýcarska. Kůň, na kterém seděla komtesa Olga, se náhle štolbovi vytrhl a uháněl vpřed. Komtesa z koně spadla, ovšem ihned po pádu vyskočila a mávala na ostatní jezdce, že se vůbec nic nestalo.

Komtesa nikdy nebyla vychovávána v žádném penzionátu, výchovy se jí vždy dostávalo v rodinném prostředí. Hovořila plynule anglicky a francouzsky. Již od svého mládí měla velkého pochopení pro všechny nemocné a chudé, které často navštěvovala. Tyto skutky milosrdenství ovšem činila tajně. Olga vedla i své neteře k modlitbě a k základům víry. Bůh komtesu povolával ke své službě, neboť i uprostřed své rodiny a přátel cítila prázdnotu a nespokojenost se svým životem.⁶⁶

⁶⁴ Papež Lev XIII.(pontifikát v letech 1878-1903), vlastním jménem Vincenzo Gioacchino Pecci, narozen 2. 3. 1810 v Carpinetu u Anagni. Papežem byl zvolen 20. 2. 1878, zemřel 20. 7. 1903 a byl pohřben v Římě, v bazilice sv. Jana Lateránského. Podle GELMI, Josef. *Papežové: Od svatého Petra po Jana Pavla II.* s. 247.

⁶⁵ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina.* s. 32.

⁶⁶ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina.* s. 31n.

Léta života utíkala a komtesa pořád zůstávala svobodnou. Žila velice horlivě duchovním životem a po sňatku netoužila. Trápilo ji, že její rodný zámek Velké Březno nemá vlastní kapli. Rozhodla se, že kapli vystaví sama. Začala si odepírat různé požitky i svou ekvipáž, aby mohla kapli vystavět pouze ze svých prostředků. Kaple byla dokončena 18. června roku 1893. Kapli posvětil p. Eduard Fischer. S.J., který se ujal i duchovního vedení komtesy.

Bůh k sobě povolával komtesu postupně. Nejdříve pomocí jejích dvou přítelkyň a duchovního vůdce. Přítelkyně Marie Hartigová ukázala mladé komtese krásu modlitby, ovšem hraběnka Leopoldina Ledeburová, kníže Olgu pojalo dlouholeté duchovní přátelství, ji vlastně podpořila a přiměla ke vstupu do kláštera. Na tomto významném rozhodnutí měl také veliký podíl její duchovní vůdce p. Eduard Fischer S.J. Eduard Fischer S.J. (narozen 20. března 1846) v osmnácti letech vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova v rakouské provincii. Působil nejvíce ve Vídni, kde se s ním i komtesa seznámila. Byl to věhlasný kazatel a dával mnoho duchovních cvičení hlavně řeholnicím. Konečně komtesa pochopila, čeho od ní Bůh žádá. Našla smysl a cíl svého života.

Velmi důvěřovala svému duchovnímu vůdci a jeho rady brala s naprostou vážností. Později mu napsala k šedesátému výročí jeho slibu a on ji odpověděl krásným dopisem. Zde bych jen připomněla malou citaci: *„Co se týče růženců, udělím na ně všechny odpustky, které dáti mohu. Když jsem byl na audienci u svatého Otce Pia X., řekl mi nakonec svatý Otec: „Co ti mám dáti?“ Řekl jsem na to: „Nevím opravdu, zač bych měl prositi.“ Hned poté jsem přidal: „Prosím Vaši Svatost, abych mohl světit sochy, obrazy a růžence a udělovati na ně odpustky.“ Na to odpověděl svatý Otec: „To můžeš vše konati.“⁶⁷*

Řeholní povolání komtesy, vyžadovalo rozehřesení ze strany její rodiny, toto se ovšem neobešlo bez problémů. Komtesa musela bojovat, aby dosáhla toho, čeho od ní Bůh žádal. V čem spočívala největší překážka jejího vstupu do kláštera? Jednalo se

⁶⁷ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 40n.

především o její starou a opuštěnou matku, neboť hrabě Antonín zemřel již roku 1883 a sestra Marie byla provdána za hraběte Jindřicha Nostitze.⁶⁸

Bratr Karel byl ženatý s princeznou Hohenlohe-Langenburg. Myšlenka na klášter Olgu nikdy neopustila. Na její životní rozhodnutí měl vliv zážitek, který souvisel s koupí knihy k jejím třiatřicátým narozeninám 27. července 1893. Kniha s názvem: Rozjímání o životě Pána Ježíše od hraběnky Adély Hoffelize. Rozjímání, které bylo určeno na den 27. července bylo uvedeno na stránce 168. První věta v něm zněla: „*Kdo miluje otce neb matku více než mě, není mě hoden...*“⁶⁹

Od této osudné chvíle již neměla žádných pochyb o svém vstupu do kláštera. P. Fisher rozhodl, aby se stala řádovou sestrou kongregace Milosrdných sester svatého Karla Boromejského.

V zámku od roku 1893 nedošlo k žádným výrazným změnám, i když uplynula už tři léta od definitivního rozhodnutí stát se řádovou sestrou. Olga se sice mezitím odstěhovala se svou matkou do jedné velké vily ve Velkém Březně, obě zde měly svou domácnost, ale přesto trávily spoustu času na zámku. Vše začínalo vypadat tak, že vstupu do kláštera nebude nic stát v cestě. Ovšem toto zdání nebylo pravdivé, neboť bratr Karel byl zásadně proti jejímu rozhodnutí. A toho se nejvíce Olga obávala. Karel byl velice neoblomný a o vstupu do kláštera nepřipouštěl žádnou diskuzi. Její rozhodnutí bylo pro něj zcela nepochopitelné. Jak Olga může opustit svou starou matku? Bratr Olgy se často pohyboval v diplomatických kruzích, sám býval obratný diplomat, některé duchovní souvislosti mu ovšem zcela unikaly.

Olga často navštěvovala své nemocné a byla v celém okolí vyhlášena jako anděl útěchy a pomoci. Zvláště si oblíbila děti a ty si oblíbili i ji. Její nejbližší nechápali, proč chtěla Olga opustit celé Březno. Má zde krásnou požehnanou činnost, navštěvuje nemocné, učí děti a toto se některým z jejího okolí jevílo jako dostačující.

⁶⁸ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 43n.

⁶⁹ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 45.

V její vysněné cestě se objevuje další překážka. Švagr hrabě Jindřich Nostitze onemocněl těžkou nervovou chorobou. Hraběnka Marie trávila spoustu času u svého nemocného muže. Olga se v té době starala o jejich tři malé děti. Nemoc švagra se prodlužovala a komtesa pomalu propadala obavám, že pro její pokročilý věk již do kláštera nepřijmou. Nemoc švagra se výrazně zhoršila a hrabě Jindřich roku 1895 umírá. Po smrti švagra byl zdravotní stav mladé vdovy velice špatný a Olga byla opět nucena vyčkat ještě půl roku u nemocné sestry a postarat se o její malé děti.

Kalich rodinných strastí si musela vypít Olga až do dna. „*Věru, Bůh nešetří těch jichž miluje, jako nešetřil ani Syna svého nejmilejšího! Nešetří jich zde, aby jim v nebi mohl dáti slávu a blaženost, pro niž není slova pozemského.*“⁷⁰

Po uplynutí určité doby, konečně došlo na den, kdy Olgu doprovodila hraběnka Leopoldina Ledeburová do mateřince Milosrdných sester svatého Karla Borovského na Malé Straně. Pro komtesu to bylo velice bolestné, musela před odjezdem přetřhnout veškerá pouta, která ve Velkém Březně měla. Osobního rozloučení se svojí matkou nebyla schopná a zanechala jí pouze dopis na rozloučenou. Velice těžký úkol pro všechny, kteří následují Pána.

2.1.3 Řeholní život – přístav pokoje

Dne 13. května 1896 zaklepaly na bránu mateřince sv. Karla Boromejského pod Petřínem. Dvě urozené šlechtičny – komtesa Olga Chotková a hraběnka Leopoldina Ledeburová. Své pocity později vylíčila komtesa Olga své sestře Marii ve svých dopisech. Byla moc vděčná Pánu Bohu, že si ji konečně přivzal k sobě. Olga se stala kandidátkou a nastala nová etapa jejího života. Ta část života, po které nesmírně celou dobu toužila, život odříkání, práce a modlitby. Její novic mistrová sestra Mansveta měla pro každou novicku povzbuzení a poučení. Noviciát to je takové období duchovního dětství. Komtesa Olga toto období prožívala již ve zralém věku. Po krátké kandidatuře se Olga stala novickou. Své řeholní jméno Antoinetta si

⁷⁰ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 52.

vyvolila z úcty ke svému drahému otci. Sestra Antoinetta byla zaměstnána v lékárně, kde se připravovala na lékárnickou zkoušku.

Tato doba přípravy trvala dvě léta. Sestra Antoinetta byla známá svou obětavostí a už i v době svého noviciátu nejraději ošetřovala nemocné s nejdopornějšími nemocemi. Byla velice vlídná trpělivá a pro všechny vzorem obětavosti. Vynikala také zvláštní skromností. O svém minulém životě sestra Antoinetta nikdy nehovořila, a ani o svém šlechtickém původu. Betty Weidingerová bývalá komorná komtesy Olgy také zatoužila po vstupu do kláštera. Byla přijata na zkoušku, ale již po několika týdnech zjistila, že pro toto povolání nemá vhodné dispozice. Po této zkušenosti se komorná Betty vrátila do jejího rodného Velkého Března. Sestra Antoinetta psávala své sestře Marii, jak jí její práce v klášteře naplňuje. Její matka ji poprvé navštívila v klášteře v srpnu roku 1896, což bylo pro ni nesmírným překvapením, matčinu návštěvu neočekávala. Všude ji provázela, vše ukazovala a radostně vyprávěla o životě v klášteře. Generální představená Matka Elekta⁷¹ usoudila, že by sestra Antoinetta mohla složit slavné sliby dříve, než dovolovala řádová pravidla. Podala žádost ke Svaté Stolicí. Jako důvody pro dispens bylo uvedeno vzorné chování sestry Antoinetty a její starší věk.

Odpověď byla příznivá, a proto již po dvou letech v noviciátu bylo dovoleno sestře složit slavné sliby. Tuto radostnou zprávu sdělila v květnu 1898 sestra Antoinetta své matce a sestře Marii. Den slibů byl stanoven na 31. července 1898, toto je den svatého Ignáce. Sliby sestra složila ve stanoveném termínu při svaté mši po přečtení evangelia a před svatým přijímáním, což je obvyklým zvykem kongregace. Na tuto významnou událost přišla její matka a někteří příbuzní. Bratr Karel ovšem nepřišel, neustále byl rozhořčen vstupem Olgy do kláštera. V tento den se stala sestra

⁷¹ Dle art. „Elekta Zaunmüllerová-třetí představená kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Narodila se 14. ledna 1830 na Šumavě a při křtu dostala jméno Eleonora. Od svého strýce vdp. Dichtla často slýchala o milosrdných sestřích a to ovlivnilo její celoživotní volbu stát se řeholní sestrou. Na svátek sv. Michaela 29. září 1847 obdržela řeholní roucho a jméno „Elekta.“ Archivní dokumenty – souhrnné výpisy z kronik – označeny různě. (blíže nespecifikováno).

Antoinetta nevěstou Kristovou. Po složení tří slavných slibů: slibu chudoby, slibu čistoty a slibu poslušnosti, také vykonala také lékárnickou zkoušku v roce 1899.

Dle stanov kongregace zůstávají nové profesky ještě rok v mateřinci, aby se zdokonalovaly v duchovním životě.

2.1.4 Nové působiště sestry Antoinetty

Po uplynutí tří let musela i sestra Antoinetta opustit svůj mateřinec. Bylo to pro ni velice bolestné. Dobře věděla, že přijde k nevyčísitelně nemocným do nově zakoupeného domu, který zaplatil Spolek sv. Vincence za Strahovskou branou.⁷²

„Pařížský profesor Bedřich Ozanam založil roku 1733 spolek, jehož účelem bylo vyhledávati zvláště ty chudé, opuštěné starce, stařeny a různé neduživce, kteří se ostýchají veřejně žebrati, a trpí velikou bídu. Tento spolek byl nazván >>Spolkem sv. Vincence<<. Bůh neobyčejně požehnal Ozanamovu; jeho kongregace se rozšířily po celém světě. Za dvě stě let po založení, tedy r. 1933 bylo těchto konferencí 11.103. Tyto konference měly 154.825 členů a rozdaly za jediný rok mezi trpící a potřebné 220 milionů korun.“⁷³

V Čechách začali působit konference sv. Vincence zásluhou zbožného kněze Josefa Vsetečky, člena rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou.⁷⁴

Tak vzniklo Vincentinum v Praze, které založil předseda spolku sv. Vincence, hrabě Karel Ervín Nostitz. Roku 1889 byli najatí na Starém městě pražském v domě číslo tři v Husově třídě dvě světnice s kuchyní. Později byl přikoupen v Holešovicích za

⁷² LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 63.

⁷³ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 64.

⁷⁴ Dle Art.-Rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou (Rdo militaris Crucigerorum cum rubeo stella, Canonici Regulares Sanctissimae Crucis a stella rubea –Ocr,OCrucig.V roce 1233 založila sv.Anežka Česká (1211-1282) špitální bratrstvo,povýšené papežem Řehořem IX. v roce 1237bulou Omnipotens Deus na církevní řád.Později se oddělil od Anežčina kláštera klarisek a stal se zcela samostatným.Pro více informací. VLČEK, Pavel –FOLTÝN, Dušan –SOMMER, Petr. Encyklopedie českých klášterů. 1. vyd. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6. s. 135n.

osm tisíc zlatých menší domek, kam byli nemocní přestěhováni. Ošetřovatelku v té době jim dělala řeholnice z kongregace Šedých sester.

Hraběnka Adéla Nostitzová, vdova po hraběti Albertu Nostitzovi poskytla peníze i na odkoupení vedlejšího domu a pozemku. Správu vedl hrabě Karel Ervín Nostitz. Později bylo roku 1899 bylo Vincentinum přeloženo do Břevnova, kde pro tento účel byl zakoupen celý bývalý letohrad Pöttinga nazývaný tak po Šebestiánu, hraběti Pötting-Persingovi (bývalý pasovský biskup). V té době bylo již nemocných sedmnáct. Šedé sestry se vzdaly ošetřování a ústav byl svěřen do rukou Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. První představenou byla právě sestra Antoinetta Chotková. Správcem domu se v té době stal p. Konstantin Beránek z Premonstrátského kláštera na Strahově. Během dvou let stoupl počet nemocných na třicet čtyři.

Díky příspěvkům dobrodinců vzrostl počet nemocných v ústavu v roce 1923 na sto osmdesát osm. Dne 4. října 1925 se stal duchovním správcem Vincentina papežský prelát Mons. Jan Nepomucký Říhánek, bývalý ředitel arcibiskupského semináře. Ústav úspěšně vedl sedm let.

Dne 23. dubna 1926 byl zakoupen zámek Smečno, kam se téhož roku umístilo dětské oddělení. Matka Antoinetta se hodně podílela na celém přestěhování chovanců i s celým zařízením. Zde také můžeme zmínit, že Matka Antoinetta byla sestřenicí vévodkyně Žofie z Hohenberga, choť arcivévody Ferdinanda d'Este, díky níž nalézala podporu pro své ubožáky hlavně ve všech šlechtických kruzích. Matka Antoinetta leč původně urozeného šlechtického původu se žádné práci nevyhýbala. Všude dokázala přiložit ruku k dílu. Každý dar, který obdržela pro své nemocné, jí činil radost. Představená z Řep posílala do ústavu každoročně zeleninu a ovoce. Matka Antoinetta také zavedla zvláštní modlitbu za celou kongregaci.

Postavení Matky Antoinetty bylo těžké.⁷⁵ Celý její minulý život byl životem bohatství a přepychu, radosti a volnosti. V řeholním životě, je tomu naopak, jsou zde velké starosti o péči nemocných. Nemocní byli z různých společenských vrstvách. Někteří neměli ani základní vychování, neboť pocházeli z velmi chudých poměrů. Sestry se chovaly ke všem stejně vlídně až mateřsky. Většina z nemocných byla v duchovních životě zanedbána, někteří byli i bez víry. Matka představená velmi dbala o jejich ponaučení, učila je základní pravdy víry. Zavedla pravidelná duchovní čtení. Největší váhu ovšem přikládala modlitbě a mši svaté spojenou s častým svatým přijímáním. Denně byly slouženy dvě svaté mše, aby se mohli všichni včetně personálu vystřídat. Ústav ve Smečně úspěšně překonal i válečná léta.

Ústav Smečno navštěvovala Matka Antoinetta často a ráda, neboť se ji po přestěhovaných nemocných svěřencích z dětského oddělení stýskalo. Plně si sice byla vědoma, že přesun dětí do Smečna byl pro uvolnění prostor pro dospělé nemocné nezbytným.

Ústavní chovanka Marie Stropnická vzpomínala na Matku Antoinettu jako člověka, který měl zvláštní až podivuhodnou lásku k Pánu Bohu a k bližnímu, zejména k nemocným. Matka Antoinetta viděla v každém nemocném Pána Ježíše, a snažila se přimět i ostatní, kteří se starali o nemocné, aby se alespoň o tuto představu pokusili. V lásce neměla zachmuřené tváře, ihned pátrala po příčině a chtěla všechny chmury zahnat.

Matce Antoinette velice záleželo, aby každý nemocný v době vánoc dostal alespoň malý dárek. Všeobecně bylo známé o Matce představené, že ke služebnému personálu byla laskavá, ale i přísná. Neměla ráda zahálku, takže často pobízela k práci. U každého umírajícího byla vždy přítomna až do jeho poslední chvíle. Byla obdařena od pána Boha velkým darem, což bylo umění vžít se do pocitu chudáka, který je zkoušen svou nemocí. Jejich bolesti byly i jejími bolestmi. Při své náročné práci nezapomínala ani jako Matka představená na sestry, působící v kongregaci,

⁷⁵ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 77.

každé z nich na setkání prokazovala pozornost a jejich dobré vlastnosti vždy dokázala pochválit.

Matka Antoinetta pro usnadnění obtížné práce sester ve Vincentinu sestavila návod, dle něhož se měly řídit. Duch milosrdné sestry ve Vincentinu má být duchem sv. Karla Boromejského i duchem sv. Vincence.⁷⁶ Často zdůrazňovala také, že i duch lásky v ústavě musí být velice vynalézavý, neboť nemocní zde nejsou na určitou dobu, jako to bývá v nemocnicích, ale mají zde pobývat do konce svého života. Ústav jim musí nahradit lásku matky i otce, který jim vlastní domov nemohl dát. Dobrá sestra také musí dbát na to, aby mezi chovanci panoval klid a pokoj. Sestra by měla umět zohlednit, že některé povahy nelze umístit na jeden společný pokoj. Ke všem chovancům se sestra musí chovat rovnocenně a nedávat přednost někomu před ostatními. Nejdůležitější pro sestru je nejen péče o tělo nemocného, ale i o jeho duši.

Do Vincentina byli často přijímáni lidé, kteří měli často zkreslené názory o náboženství. Jiní sice o náboženství poučení kdysi byli, ale ve světě vše pozbyli. Matka představená se snažila vše uvést na správnou míru.

Matka představená dovedla, jak bylo známo, potěšit svým laskavým přístupem, ale také byla schopná velice rázného jednání. Příkladem tohoto rázného jednání bylo přeložení jedné velice mladičké sestry, která byla v ústavě sice užitečná, ale matce se zdálo, že se jí věnuje příliš mnoho pozornosti.⁷⁷ Zmíněná sestra toto její rozhodnutí špatně snášela, neboť nechtěla ústav opustit. Matka Antoinetta ji později napsala: „*Milá sestro, děláte mě bolest! Tolik už jste byla u mne a tak málo dokonalosti!*“

⁷⁶ Dle art.- sv.Vincence z Pauly- zakladatel řádu CM (Congregatio Missionis)lazaristi),narozen24.dubna 1581 Pouy-Francie,zemel 27.září 1660 v Paříži.Patron všech charitativních zařízení,vincentinů a vincentek,kléru,sirotčinců a nemocnic,sirotků,zajatců atd.Pro více informací. SCHAUBER, Vera – SCHINDLER, Hanns Michael. Rok se svatými. Překlad Terezie . Brichtová, Vojtěch Pola. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80. s. 500.

⁷⁷ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 98.

Pravá Milosrdná sestra je šťastna všude. Přečtěte si jen naši reguli a řekněte: „MEA CULDA“⁷⁸ Nesmím lpěti na žádném místě, na žádném zaměstnání, jediný Bůh stačí.“⁷⁹

Sestra si vzala slova Matky představené k srdci a již působila Matce představené jen radost.

2. 1.5 Poslední léta Matky S.M. Antoinetty

V této poslední části o představené Matce Antoinettě nesmí chybět informace o její dlouhodobém přátelství se sestrou Hortensíí Urbancovou. Obě byly spolu nerozlučně spjaté od 1. června 1900 až do dne smrti Matky Antoinetty, 12. srpna 1934. Později se stala sestra Hortensie sestrou představenou a i v této době se radívala s Matkou Antoinettou. Autor celé životopisné knihy zdůrazňuje neopomenutelnou vlastnost Matky Antoinetty a to byla pokora. Život Matky Antoinetty byl životem pokory. V okruhu svých sester, jimž byla představenou, vystupovala pokorně a skromně. Po celý její život nikoho nikdy nenapadlo, že se jedná o bývalou šlechtičnu. Musela si velice dát záležet na svém vystupování a ve svém chování neprozradit svůj vznešený původ. V očích lidí chtěla působit velice prostě. Dobře sice ovládala angličtinu a francouzštinu a hru na několik hudebních nástrojů, jak bývalo u urozených dam zvykem, přesto si však na oko nechávala překládat nápisy na obrazcích, jen aby se neprozradilo, že je vzdělaná.

S učením se pokoře, začala sestra Antoinetta v noviciátě. Sestra Klaudina, která s ní tenkrát pobývala v noviciátě, říkala, že byla velmi zvědavá na chování komtesy Olgy Chotkové. Nemohla ani uvěřit, že ta skromná prostá sestra Antoinetta je právě ona. Sestra Antoinetta jak již bylo na začátku zmíněno, si vybírala ty nejtěžší nemocné a ty nejubožejší. Pracovala nejvíce v pokoji tzv. “Barbora“, kde pobývaly ženy v posledním stádiu rakoviny.

⁷⁸ MEA CULDA-zde je zřejmě míněné latinské MEA CULPA – MOJE VINA, v originále se jedná zřejmě o chybu

⁷⁹ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 99.

Z vyprávění všech sester kongregace, které znaly osobně Matku Antoinettu, se jen utvrzuje, jak obětavou, skromnou, laskavou řeholnicí byla. Matka Antoinetta také často brávala chyby sester na sebe. Vynikala také v zachovávání chudoby. Zda to pro ni bylo snadné či těžké, není známo, neboť to u ní z jejího chování nebylo možno vypožorovat. Nic ji nepatřilo, neboť v kongregaci platí zásada, nic není mého, náš oděv, naše kniha, náš růženec, nic není mého vše je společným majetkem.

Později v době, kdy její sestřenice Žofie⁸⁰ se stala chotí následníka, byla často poté dotazována, zda nelituje svého rozhodnutí, že se stala řeholnicí. K těmto dotazům se Matka Antoinetta vyjadřovala zcela jednoznačně. Nechtěla se těmito událostmi vůbec zabývat, neboť svého rozhodnutí zasvětit život Bohu nikdy nelitovala, a byla šťastná a spokojená se svým chotěm. Byla Bohu byla vděčná za to, že smí býti chudou snoubenkou Pána Ježíše, jehož láska je největším bohatstvím. „*Chudý a čistý šat se nejlépe hodí pro snoubenku Pána Ježíše.*“⁸¹

Matka Antoinetta jistě musela svému řeholnímu snu hodně obětovat, jak již vyplynulo z předchozích kapitol. Jednou z nejtěžších překážek, které ve svém sebezapření dokázala zvládnout, byl omezený pobyt na čerstvém vzduchu.

V úvodní kapitole o jejím dětství se dozvídáme, v jakém krásném prostředí vyrůstala. Myslíme hlavně okolní přírodu, která obklopovala její rodný zámek. Vyčnívající pohoří, voda a hlavně její milovaný rodný zámek. Kdo by tomu odolal? Autor se podrobně rozepisuje v posledních kapitolách tohoto životopisného díla o obdivuhodných vlastnostech Matky Antoinetty, např. její sebezápor, pokora, kladný vztah k chudobě, láska k nejsvětější Svátosti oltářní.

Matka Antoinetta od roku 1906 zavedla tzv. celodenní výstavu Nejsvětější Svátosti v prvních pátcích každého měsíce. Na Štědrý den před půlnoční mší svatou, nikdy neodpočívala, ani v době nemoci.⁸² Celou tuto dobu se klaněla před

⁸⁰ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 110.

⁸¹ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 111.

⁸² LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 121.

svatostánkem a pečlivě se připravovala na obnovu svatých slibů, což je v kongregaci Milosrdných sester při půlnoční mši běžným zvykem.⁸³

Matka Antoinetta také zavedla na konci roku, den sv. Silvestra, tzv. hodinové klanění před půlnocí a děkování Pánu Bohu za veškeré dobrodiní, které nám prokázal v minulém roce. Matka Antoinetta myslela také na všechny nemocné, kteří byli upoutáni na vozík, aby i oni se mohli zúčastnit veškerých slavností a svatých mší. Vozíčkáře rozestavěla po obou stranách oltářů, aby mohli vzdát holt Spasiteli.

Na sklonku života píše M. Antoinetta sestře Alfii, přesně 5. února 1933: *„Jsem již déle nemocná bronchiálním katarem, jak to u mne bývá skoro každou zimu. Musela jsem déle ležeti, a na posteli se to píše tak špatně! Někdy jsem mohla jít na mši svatou, jindy jsem měla jen svaté přijímání, podle toho, jak se mně vedlo. Ale myslila jsem si, jak velká je to milost, mít denně svaté přijímání, není-li pravda? Jak mnohé sestry jsou za to vděčna, rovněž i za duchovní spojení se mší svatou, poněvadž její hlavní části jsou oznamována z kaple elektrickým zvoněním, slyšitelným po celém domě. Takovou výhodu máme jenom zde.“*⁸⁴

Téže sestře Matka Antoinetta opětovně napsala 5. února 1934. V tomto dopise se jasně vyjadřuje ke svému stáří. Cítí, že ji paměť ochabuje a má obavy, že nastane doba, kdy si nebude schopna vybavit ani své jméno. Pánu Bohu děkuje, že může ještě navštěvovat kapli a být přítomná při mši svaté.

Ve svém věku sedmdesáti pěti let si je Matka Antoinetta dobře vědoma, že se již vážně musí připravovat na smrt. Prosí tedy zmíněnou sestru Alfii, aby se za ní modlila. Matka Antoinetta byla velice zbožná žena. Všechny sestry vzpomínaly, jak se dokázala Matka Antoinetta dlouhé hodiny modlit. Nejlépe ovšem tuto zbožnost vyjadřuje vzpomínka Velebné Matky Hortensie. V opravdové horlivé modlitbě se málokdo matce vyrovnal. Velebná M. Hortensie vzpomíná, jak bylo pro M. Antoinettu

⁸³ Boromejky své sliby již od počátku kongregace obnovují při půlnoční mši. Obnova slibu probíhá při mši, po homilii.

⁸⁴ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 122-124.

vždy nesmírně obtížné opustit kapli a modlitbu přerušit. Mezi oblíbené patrony M. Antoinetty patřil sv. Vincence a sv. Antonín Paduánský, který byl zároveň řeholním patronem velebné M. Antoinetty.

Matka Antoinetta sama sestavila úmysly pro různé církevní doby, např. úmysly pro dobu adventní, úmysly pro dobu vánoční, úmysly pro dobu postní atd. Také sestavila několik svých duchovních cvičení, které si zapisovala na malé lístečky ve formě předsevzetí. Autor zde zmiňuje jedno dochované předsevzetí z roku 1898, kde Matka doslovně napsala, že se bude snažit o to, aby v nemocných viděla Boha a žila vždy úplně z víry.

Začátkem března 1934 dostala Matka Antoinetta vysoké horečky. Na vlastní žádost byla zaopatřena svátosti umírajících, pomalu se začala odevzdávat do vůle Boží. Bůh ovšem měl jiné plány. Nemocná velebná matka se pomalu uzdravila, ale následek nemoci byla neschopnost samostatné chůze. Ošetřovatelkou v této době byla sestra Chrysanta. Zdánlivě uzdravená M. Antoinetta ovšem v květnu téhož roku začala stále více chřadnout.

Dne 18. července 1934 ji přijela navštívit Matka Hortensie. Téhož večera dostala M. Antoinetta zimnici, lékař zjistil zhoubnou rakovinu vnitřností. Tuto informaci ovšem nemocné nesdělili.

Matka Hortensie dne 27. července ještě jednou navštívila při svých duchovních cvičení nemocnou, která ji již toužebně očekávala. V této době M. Antoinetta již silně toužila po smrti a neustále se ptala: „*Kdy přijde Pán Ježíš pro mě? Přijde již dnes?*“⁸⁵ Poslední hodiny matka Hortensie proseděla u umírající.

Celá závěrečná část životopisu popisuje poslední okamžiky velebné Matky Antoinetty, její bolestné umírání, dojemné loučení nejbližších. 12. srpna 1934 ve večerních hodinách vydechla Matka Antoinetta naposledy. Pochována byla 14. srpna 1934 na kongregačním hřbitově v Řepích.

⁸⁵ LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. s. 58.

3. Období dvacátého století

Ve dvacátém století jeho první polovinu ovlivnily dva válečné konflikty. Dvě velmi ničivé světové války. Století bylo sice charakteristické převratným technologickým vývojem a vědeckým pokrokem, ale došlo také k hrůzám masového vyvražďování.

Každý národ má své nesmazatelné historické momenty, ale jen některé z nich jsou tak převratné, že ovlivní osud celého národa. Krátce v této kapitole připomenu jenom některé z nich. Tyto události totiž měly fatální dopad na další vývoj našeho národa a také na vývoj celého světa.

Celá situace v letech 1937-1938 nevypadala pro Československo dobře. Od roku 1935 byl prezidentem Československa Edvard Beneš. Dne 17. července 1937 umírá náš první československý prezident T. G. Masaryk. V Německu útočnost fašismu velice vzrůstá. Československo se svou zahraniční politikou je v koncích. Velká Británie v té době dávala dost okatě najevo, že jí na Československu nezáleží.⁸⁶ Od roku 1933 je německý kancléř Adolf Hitler (zv. Führer). Celý vývoj je výrazně destabilizován hnutím, které se vyvíjelo pod svým vůdcem Ernstem Eduardem Henleinem. Roku 1937 Henlein přestoupil k nacionálním socialistům. A. Hitler ho jmenoval Gruppenführerem. Byl také poslancem říšského sněmu. Byl to velký stoupenec Adolfa Hitlera, člověka, který byl zodpovědný za všechny zločiny nacistického režimu a jména vyvražďování Židů, Romů a postižených.

Celá tehdejší československá vláda se ocitla vůči henleinovskému hnutí ve velice komplikované situaci. Levicové strany, ale i reformisté k tomu měly jednoznačný odmítavý postoj. V roce 1936 se prezident Beneš pokusil o vyřešení německé otázky. V obdobném duchu se vyjadřoval i ministr zahraničních věcí Kamil

⁸⁶ MACEK, Josef (ed.). *Československá vlastivěda*. D9L II. Praha: Horizont, 1969, s. 499 n.

Krofta (1876-1945)-byl to velice známý historik a univerzitní profesor. K. Krofta byl stoupencem pana prezidenta Beneše.⁸⁷

Vláda se více snažila dohodnout s henleinovci, ale marně. Všechny světové i vnitropolitické události v Československu a hospodářská krize vedly pouze k jedinému. Začaly rychle stoupat výdaje na přehnané zbrojení.

Mezi lety 1937-1938 to už vypadalo stručně řečeno tak, že všechny české vládní strany byly ochotné přistoupit na značné ústupky německé menšině. Hitler ovšem o žádnou dohodu nestál. Jeho projevy byly čím dál plamennější o utlačovaných sudetských Němcích. Dne 23. září 1938 večer vyhlásila československá vláda všeobecnou mobilizaci. Provedena byla velice rychle a s nadšením všech vrstev obyvatelstva. Avšak pod nátlakem československá vláda přijala návrh na řešení situace mírovou dohodou. Naivně si vláda Československa myslela, že bude k takovému jednání přizvána.

Dne 29. Září 1938 se v Mnichově sešli Chamberlain (britský státník, člen konzervativní strany), Daladier (francouzský politik, ministerský předseda), Hitler a Mussolini (italský průkopník fašismu, italský premiér). Zástupci československé vlády mohli pouze na výsledek jednání čekat za dveřmi. Celá tato Mnichovská dohoda přesně splňovala požadavky Hitlera na odstoupení československého pohraničí. Dne 30. září 1938 vláda tento mnichovský diktát přijala. Následky Mnichova byly pro Československo fatální. Prezident Beneš, žil v letech německé okupace v exilu.⁸⁸

Třetím prezidentem byl zvolen dne 30. Listopadu 1938 Emil Hácha. Osud celého národa byl zpečetěn ve dnech 14. A 15. Března 1939, kdy Hácha dal český

⁸⁷ Kamil KROFTA-ve stejné době, kdy prezident Beneš abdikoval i on odešel z veřejného života. Později se zapojil do odbojové činnosti za války a v roce 1944 byl zatčen a následně vězněn v Terezíně. Krátce po osvobození umírá na následky věznění.

⁸⁸ Prezident Beneš v exilu vydal Benešovy dekrety-tato sbírka obsahovala 98 dekretů a sedm ještě později dodaných.(doba exilu 1938-1945). Mezi Benešovy dekrety patří i ty co byly spojeny s konfiskací majetku etnických Němců, zrádců a kolaborantů.

národ pod ochranu Německé říše. Německá armáda obsadila Čechy a Moravu. Čeští vojáci byli vyzváni, aby nekladli odpor. Vše bylo předáno do rukou okupantů. Den 15. března je velký mezník v dějinách českého národa.

Toto postihlo i boromejky pracující v pohraničí (např. ve Frýdlantu v Čechách dostaly výpověď a musely svou filiálku opustit a nechat říšským ošetřovatelkám). V roce 1939 umírá papež Pius XI. ,což boromejky ve své kronice z let 1938-1947 pečlivě zaznamenaly.

Němci vyhláškou ze dne 17. listopadu 1939 definitivně uzavřeli vysoké školy v Čechách. Němci ve vyhlášce zdůrazňovali, jak jim intelektuálové z vysokých škol opětovně narušují pořádek v Protektorátu Čechy a Morava. Zde je vhodné připomenout studenta Jana Opletala, který zemřel na následky svého zranění ze dne 11. listopadu, kdy se účastnil protiněmecké demonstrace. Uzavření vysokých škol pocítila i naše statečná boromejka Matka Vojtěcha Hasmandová která tehdy studovala pedagogickou fakultu.

Obecně přijatým datem počátku druhé světové války je 1. září 1939, kdy Hitler napadl Polsko. Celá druhá světovou válkou provázely v obrovské míře zločiny proti lidskosti (genocidy-úmyslné a systematické likvidování celé nebo části skupin lidí z důvodů rasových, náboženských, etnických). Otřesným příkladem genocidy byl holocaust-hromadné vyvražďování osob židovské národnosti.(existovaly celé vyhlazovací koncentrační tábory např. Osvětim).

Nechci zde opomenout tragickou událost vypálení vesnic Lidice a Ležáky v roce 1942 fašisty. Kronika boromejek tuto událost také zaznamenává: *„Tehdy již přilétali ze zahraničí parašutisté, aby povzbuzovali národ a získávali potřebné zprávy. Běda každému, kdo byl v podezření, že má s nimi styk. Tak se stalo obci Lidicím, o kterých se domnívali, že parašutisty přechovávají. 10. června byla obec obklíčena od ozbrojených oddílů, ženy a děti odděleny od mužů a ti nastoupili v jedné zahradě na popraviště. Byli koseni hromadnými výstřely, poslední klesl farář Josef Štembera, který nechtěl opustit své farníky, ač dostal tu možnost. Pak byla vesnice zapálena a srovnána*

*se zemí. Ženy byly odvezeny do koncentračních táborů, děti do ciziny. Tentýž osud stihl za 14 dní menší osadu Ležáky na Pardubicku.*⁸⁹

Pro celkové upřesnění parašutisté, kteří provedli atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, byli Jan Kubiš a Josef Gabčík-českoslovenští parašutisté. Následky byly katastrofální, Němci uskutečnili obrovské odvetné akce jako stanné právo, zatčení tisíce lidí, popravu. Okupanti doslova běsnili. Celá válečná léta byla strašná a pro nás, kdo jsme měli takové štěstí, že jsme nepoznali tento válečný konflikt, nepředstavitelná.⁹⁰

V závěru druhé světové války vznikla Organizace spojených národů (OSN), která byla založena dne 24. října 1945 v San Franciscu.

V květnu 1945 se začíná druhá světová válka chýlit ke konci. Dne 5. Května ještě proběhlo v Praze tzv. Pražské povstání, které si vyžádalo oběti na životech. Nastává 9. květen 1945, kdy do Praha vjely tanky Rudé armády. Zde bych jen zmínila, že různé interpretace květnového povstání a různé pohledy na naše osvoboditele nejsou předmětem mé práce a ani tohoto dějinného shrnutí událostí této doby.

V roce 1948 přesněji dne 25. února 1948 došlo k politickému převratu. Dnes je tento převrat vnímán jako přechod od demokracie k totalitě. Svět se rozdělil na dva zcela odlišné bloky-státy východního bloku a západního bloku, každý pod jiným vlivem.

Pro katolickou církev to znamená obrovskou změnu, dochází k perzekucím řeholníků. Pro zajímavost uvedu, jak musely boromejky v roce 1946 zkoušku v trestnici Řepy ze služebních předpisů: *„N.N. v trestnici pro ženy v Řepích vykonala*

⁸⁹ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského-SCB, kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl IX. (1938-1947), Komunita sv. Nortburgy s. 61.

⁹⁰ Osobně znám druhou světovou válku jen z vyprávění od své babičky, která patřila k ročníku 1924 a byla totálně nasazená do Lipska, kde se vyráběly motory do letadel. Její dojemné vyprávění ve mne zanechalo nesmazatelnou stopu. Poznámka autorky diplomové práce

*dnes před zkušební komisí věznice krajského soudu trestního v Praze s prospěchem zkoušku ze služebních předpisů § em 3. služebního řádu pro dozorkyně vězňů.*⁹¹

Vztahy mezi katolickou církví a státem byly čím dál vyhocenější. Pro církve nastává těžké období. Již v roce 1949 přijalo Národní shromáždění dva zákony o rodinném právu a matrikách. Na znění těchto zákonů by nebylo nic tak špatného, kdyby neznamenal, že manželství je pouze platné před příslušným národním výborem.⁹²

V padesátých letech také nastává perzekuce všech řeholních řádů. Nejdříve proběhla likvidace mužských klášterů a posléze ženských klášterů.

Dne 25. září 1950 byly představené všech ženských řeholí svolány na Státní úřad pro věci církevní v Praze. Sděleno jim bylo, že musejí vyklidit své řeholní domy a stát si je zabere k jiným účelům.

Boromejkám stát po roce 1950 zabavil veškerý majetek a musely odejít ze škol a nemocnic. V těchto padesátých letech byly také vedeny procesy s některými boromejkami, které byly obviněny a následně vězněny o čem vypovídají další kapitoly týkající se Matky B. Langrové a Matky Vojtěchy Hasmandové. Všichni, kdo byli v těchto monstrprocesech odsouzeni, se prý dopustili zločinu proti státu. Amnestie roku 1960 některým dala svobodu a mohli brány vězení opustit. Všichni ovšem nebyli propuštěni roku 1960.⁹³ Z Valdic se svobody dočkali až v roce 1966 františkán p. Jan B. Bárta a P. Oto Mádr.

Krátce bych ještě shrnula šedesátá léta tohoto století. Bezespornou významnou událostí pro celou katolickou církev bylo rozhodnutí papeže Jana XIII., který oznámil, že svolá nový koncil.⁹⁴ Toto rozhodnutí velmi uspíšilo směr k jednotě křesťanů a směr k ekumenickému koncilu. Příprava na tento koncil probíhala v několika

⁹¹ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského-SCB, kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl X. (1948-1952), Komunita sv. Nortburgy, s. 33.

⁹² VAŠKO, Václav. *Dům na skále/2, církve bojující (1950- květen 1960)*, s. 21.

⁹³ VAŠKO, Václav. *Dům na skále/3, církve vězněná (1950- květen 1960)*, s. 84.

⁹⁴ ALBERIGO, Giuseppe. *Stručné dějiny II. vatikánského koncilu*, s. 5n.

etapách. Zasedalo se v letech 1962-1965. Cílem rozhodně bylo, aby katolická církev reagovala na potřeby moderní doby. Tento koncil sice definoval žádnou nauku ani dogma. Jeho důležitost byla v proměně liturgie v katolické církvi. V roce 1963 umírá Jan XXIII. A jeho nástupcem se stává Pavel VI. Tento papež vytyčil cíle koncilu jasně: výklad teologie církve, její vnitřní obnova, podpora jednoty křesťanů.

Boromejky musely také přepracovat liturgické materiály v duchu koncilu. Také byly dány nové směrnice pro řeholní roucho. Řeholní oděv měl být jednoduchý, skromný, vhodný a zároveň slušivý.⁹⁵Přepracovány byly pokoncilní stanovy. Církev prostě musela obstát v moderním světě.

V roce 1968 proběhla invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa na žádost vládnoucí KSČ, hlavně jejího konzervativní části.

Sedmdesátá léta se nesou ve jménu normalizace-tvrdý návrat totality, cenzury. Opět část duchovních aktivit přesunuta do ilegality. Probíhalo i tajné přijímání sester do řeholního společenství. Vydává se katolický samizdat. Vše ukončil až převrat v listopadu 1989. Boromejkám byly navraceny některé objekty a sestry se mohly vrátit zpět ke svým činnostem. Řeholní sestry se dočkaly vytoužené svobody.

3.1 Matka Marie Bohumila Žofie Langrová -generální představená kongregace v letech 1946-1970

3.1.1 Rodina, dětství a studentská léta

Matka Marie Bohumila se narodila manželům Langrovým 1. prosince 1896 ve Slatině u Brna. Její křest byl v chrámu sv. Jiljí v Líšni. Rodina Langrová měla své kořeny jak v selské tak živnostenské. Babička Marie Ondráčková, rozená Kubínková byla dokonce spřízněna se známým horlitem pro mravní obrodu Šebestiánem Kubínkem.

⁹⁵ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského-SCB, kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl XII. (1958-1967), Komunita sv. Nortburgy s. 211

Manželé Ondráčkovi dali v Líšni do služeb kongregace Milosrdných sester své tři dcery. Byla to S. M. Krescencie – učitelka ručních prací, S. M. Serafika – literární učitelka a S. M. Ctibora – učitelka mateřských škol.

Žofie Ondráčková, matka Marie Bohumily sice také pomýšlela na následování svých sester, ale Bůh s ní měl jiné plány. Žofie měla založit spořádanou křesťanskou rodinu, což také učinila. Posléze se jí narodilo jedenáct dětí, ale pouze sedm se dožilo dospělosti.⁹⁶ Žofie byla první dcerou Langrových a dostala své jméno po své matce. Od svého raného dětství si dcera všímala, co vše matka musí zastat povinností v domácnosti i v řeznické živnosti a snažila se ze všech sil ji pomáhat. Později dokonce věnovala svou pomoc i při výchově svých mladších sourozenců, a zde se nejvíce projevily její pedagogické vlohy. Žofie patřila ve škole k výborným žákyním. V rodině se stalo samozřejmostí, že své mladší sourozence vedla k přípravě do školy. Večer všem zkontrolovala, zda mají připravené jak oblečení tak i učení na druhý den.

Její matka Žofie byla zbožná a moudrá žena, která se snažila své děti vychovat jako řádné křesťany. Často se za své děti modlila i za práci svého manžela v řeznictví. Otec většinu času věnoval obchodům a své živnosti. Matka Žofie také děkovala Bohu za svou prvorozenou dceru Žofinku, kterou vnímala jako svou náhradu. Pevně doufala, že ona naplní její sen z mládí, kdy se sama toužila stát řeholní sestrou. Již od dětství Žofie jevila veliký zájem o duchovní věci. Např. často chodívala Žofie s matkou a sousedkami k polní kapličky, kde všechny společně vykonávaly pobožnosti a také zpívaly duchovní písně.⁹⁷ Žofie měla nádherný hlas, který vynikal svým rozsahem nad ostatními.

Každé jaro se také Žofie (Matka Bohumila) jako dítě účastnila s ostatními děvčaty předvádění příběhu o sv. Dorotě. Všechny dívky, které se na tomto příběhu podílely, si této příležitosti velice vážily, zejména Žofie, která hrávala sv. Dorotu.

⁹⁶ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 3.

⁹⁷ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat) s. 5.

Dětství a mládí plynulo Žofii poklidně. Jediná významná věc v rodině, vždy nastala pouze tehdy, když celá rodina obdržela dopis od sester její matky, které byly řeholicemi. Tyto dopisy se předčítali nahlas, vyvolali v Žofii ideální představu o životě v klášteře. Později pokud ji byla položena otázka, čím by chtěla být odpovídala vždy stejně: „*Půjdu do kláštera za tetičkami.*“⁹⁸ Pro tuto její odpověď bývala ve škole často terčem posměchu ze strany svých spolužáků. Dokonce ji dali přezdívku „Abatyše“. Ve svých dvanácti letech se svou matkou navštívila svou tetu S. M. Ctiboru v Nové Říši. Zde se jí velice zalíbilo, tak jí matka po domluvě s tetou umožnila, aby zde strávila prázdniny a později zde i nastoupila do místní školy. Zde také poznala výborné učitele např. Otakara Březinu. V místě se ovšem nenacházela měšťanská škola a proto byla Žofie nucena se přestěhovat ke své další tetě S. M. Serafice do Lukova a navštěvovat zde měšťanskou školu ve Fryštaku. Žofie nikdy od svého původního úmyslu stát se řeholicí neustoupila. Byla zapsána do seznamu čekatelek a pro své nadání určena k dalšímu studiu. Své výborné studijní výsledky zúročila při přijímacích zkouškách do Státního učitelského ústavu v Praze v Křižovnické ulici. Ve stejném roce vstoupila také do kongregace tj. 1. července 1912.

Kandidátka Žofie⁹⁹ po celou dobu studií prospívala s vyznamenáním. Středem jejího zájmu byla také matematika a přírodní vědy. Po přijetí do učitelského ústavu začíná být cesta k řeholnímu životu více spleťtá. Inteligentní dívka, jakou bezesporu Žofie byla, se totiž začíná dostávat do rozporu se svými ideály a myšlenkovými proudy velkoměsta. Byla to rozporuplná doba. Hlavním úkolem školy totiž měla být nábožensko-mravní výuka a výchova, což se sice formálně dodržovalo. Ovšem ve skutečnosti to bylo trochu jinak. Profesori se na učitelském ústavě se slečnami před vyučováním modlili, neboť to patřilo k jejich povinnostem, také probíhaly školní bohoslužby. Dalo by se říci, že na oko šlo o náboženskou výuku, ovšem obsah prý byl velice volnomyšlenkářský. Jako příklad

⁹⁸Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 6.

⁹⁹ Kandidatura – příprava na noviciát.

zde autor uvádí profesora-lékaře, který přednášel somatologii¹⁰⁰, a vždy svou přednášku o nervové soustavě končil slovy: „Z toho můžete, slečny, poznat, jaký je to nesmysl, když vám někdo mluví o lidské duši.“¹⁰¹

U mladých lidí často v jejich životě docházelo k rozporům. Bylo na samotné Žofii, aby osvědčila věrnost křesťanství a naplnila tak svou životní touhu stát se řeholní sestrou. Těžký zkoušek bylo v tomto studentském životě mladé dívky více. Žofie také trápila otázka národnostní, která vyvstala v klášteře. Moc se musela modlit a prosit Boha, aby jí dal znamení, jak se má rozhodnout ve svém životě. Zda zůstat nebo zda odejít do nějaké české kongregace třeba k řádu sv. Voršily. Ovšem náhoda tomu chtěla, že i zde jí Bůh ukázal správnou volbu. Po jedné exkurzi, kterou musely všechny v rámci výuky absolvovat u tohoto již zmíněného řádu Voršilek, měla studentka Žofie naprosto jasno. Exkurze jí jasně ukázala, kolik německých nápisů měl tento řád všude ve svých prostorách. Svůj odchod do jiné kongregace rozhodně vyloučila.

Po zdárném zakončení studií, již u ní nikdy nedošlo k pochybnostem v jaké kongregaci setrvat. Výchova v katolické rodině, milost prvního sv. přijímání v devíti letech to vše směřovalo k jedinému vytouženému cíli. Z rodiny ani z příbuzných neměl nikdo námitek proti vstupu do kláštera.

Studium na učitelské škole bylo pro mladou Žofii jednou velkou zatěžkávací zkouškou. Zde prokázala, že ze svého snu o řeholním životě neustoupí a nenechá se ničím odradit. Definitivní rozhodnutí o vstupu do kláštera nejvíce překvapilo její kolegyně a profesorský sbor.

3.1.2 Působení Matky Bohumily jako řeholnice, učitelky a ředitelky základní školy

Mají-li boromejky takto schopnou a ve své víře nezlomnou kandidátku, jsou schopny a hodny mít vždy budoucnost a to Pán, který si tuto sestru vyvolil ke své službě, dobře věděl. Obláčka, která se uskutečnila 14. srpna 1916, jenom zpečetila

¹⁰⁰ Somatologie – nauka o struktuře a funkcí lidského těla.

¹⁰¹ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 7n.

rozhodnutí sestry Bohumily. Svou učitelskou činnost započala ve školním roce 1916-1917 v kongregační škole v Lukově, později ještě dva roky učila v Líšni.

Sestra Bohumila složila své první svaté sliby 8. září 1920 a své doživotní sliby podle nových církevních kánonů 15. srpna 1921. Od roku 1921 pak sestra Bohumila působila na pedagogické škole v Praze III. v Úvoze tzv. Křížovce. Zde také vykonala přípravu na zkoušky, aby mohla vyučovat na měšťanské škole. Předměty matematiku a přírodovědu. Zkoušky složila v roce 1922 před komisí z celého Státního učitelského ústavu s vyznamenáním.

V roce 1925 se stala zřejmě nejmladší ředitelkou obecné i měšťanské školy v celé republice. Jako ředitelka škol v Úvoze pracovala až do uzavření všech těchto škol, což bylo v období okupace. Sestra Bohumila byla vyrovnanou a duchovní osobností celého pedagogického sboru.

V roce 1933 byla i s jinými učiteli poslána na kurz výchovy pořádaný Československým rozhlasem a Československou obcí učitelskou. Přednášky tohoto kurzu jí umožnily prohloubit si své znalosti hlavně v oboru přírodovědy.

Sestra Bohumila velice dbala na své škole, aby bylo plně využíváno všech pomůcek, které měla škola k dispozici pro výuku různých předmětů. Na škole se podporovala výuku národní české píseň. Její školu navštěvovali známí umělci jako např. Bohuslav Forestr, Josef Suk atd.

Sestru Bohumilu měli jak žáci, tak učitelský sbor ve velké úctě. Po smrti v roce 1936 generální představené kongregace Matky Gonzagy Weisové, která byla také řadu let ředitelkou školy v Úvoze, byli ihned všichni přesvědčení, že jedinou která jí může plně nahradit je sestra Bohumila.

Hlavní zájmem sestry Bohumily byl budoucí dorost kongregace. Činnost ovšem na řádových školách byla násilně ukončena v letech 1942-1943. Dne 19. září 1942 zřízenec ministerstva školství doručil ředitelce školy S.M. Bohumile Langrové „Zrušovací dekret“ podepsaný samotným ministrem Moravcem.

3.1.3 Sestra Bohumila ve vedení kongregace

Po uzavření všech řádových škol byla sestra Bohumila přeložena do kláštera v Řepích, kde vykonávala práci v kanceláři zemské trestnice pro odsouzené ženy.

Vytoužené osvobození přišlo v květnu roku 1945. Nad kongregací se ovšem začala stahovat černá mračna. Generální představená německého původu se své funkce vzdala (Klementina Zaummüllerová), aby kongregaci neškodila svým původem. Členky vedení kongregace, které měly německou národnost, byly internovány do azylového domu Božského Srdce Páně na Smíchově, a později vysídleny do Rakouska.

Byla to velmi složitá doba, sestry byly obviňovány z kolaborace. Nebylo zcela jisté, kdo by se mohl ujmout vedení celé kongregace. Zdálo se, že nejbližší dosažitelná je sestra Bohumila Langrová pracující v Řepích.

Smíchovská národní bezpečnost zapůjčila svůj automobil a ihned se jelo pro sestru Bohumilu. Ta na dotaz, zda se ujme vedení kongregace, ihned odpověděla: „*Pro kongregaci všechno!*“¹⁰²

Volby proběhly dle předem dané kandidátní listiny a sestra Bohumila byla zvolena generální vikářkou dne 27. května 1945. Měla před sebou těžké období. Změna politických a státních poměrů si vyžádala od kongregace řešení spousty nelehkých problémů. Jednalo se především o rozdělení kongregace na československou a rakouskou. Toto proběhlo schválením sv. Stolce již roku 1945.

Velkou starost působila sestře Bohumile Albrechtická provincie. Do této chvíle to byla řeholní společnost nezávislá na pražském mateřinci a většina sester i představená byly německé národnosti. „*Pražský mateřský dům boromejek obdržel od Moravsko-slezského Zemského národního výboru, expositury v Ostravě, výnos ze dne 24. května 1946, čj. VI-2152, kterým byla pražská kongregace pověřena převzetím a správou veškerého majetku Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského*

¹⁰² Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 15.

*s provinciálním sídlem v Městě Albrechticích u Krnova. Téměř současně přišla výzva stejného obsahu od apoštolského administrátora Dr. Františka Onderky z Českého Těšína.*¹⁰³

Záležitost se vyřešila 17. ledna 1946, kdy byla ustanovena národní správkyňe sestra Marie Klementa Soukupová. Po zrušení národní správy byla sestra Klementa ustanovena provinciální představenou.

Sestra vikářka Bohumila v této době byla velice rozvážná, a proto svým trpělivým přístupem zvládala chod kongregace dobře. V mateřinské nemocnici vytvořila přijatelné prostředí. Spolupráce nemocnice a kongregace na tuto obtížnou dobu probíhala opravdu bez větších problémů. Řeholní sestry německého původu byly odsouvané postupně a celkem bez problémů chápaly nově vzniklou situaci. Lékaři v pohraničních nemocnicích sice žádali, aby si mohli pracovité, vstřícné a ochotné sestry německé národnosti ponechat, ale nabylo jim vyhověno. V menších pohraničních nemocnicích jako byla nemocnice v Rumburku, v krásné Lípě se pouze jejich odsun oddálil, jak to jen bylo možné.

Situace ve státě nebyla příznivá ke svolání generální kapituly a tím pádem nemohlo dojít k řádné volbě vedení kongregace. Této záležitosti se se ujal komisař kongregace prelát Dr. Otakar Švec. Ten ve spolupráci s řeholními sestrami sestavil kandidátní listiny. Na základě těchto zpracovaných podkladů pro volbu mohl Monsignore Xaveria Ritter papežský nuncius dne 24. srpna 1946 jmenovat generální radu kongregace v Praze a sestru generální vikářku Bohumilu Langrovou generální představenou celé kongregace.

Velebná Matka Bohumila se svého úřadu zhostila velice odpovědně. Svou první visitaci oficiální, nebo-li návštěvu, uskutečnila v roce 1947 v Římě. Město Řím měla matka Bohumila možnost vidět poprvé ve svém životě, což ji nesmírně nadchlo, zejména návštěva v Nepomucenu.

¹⁰³ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 16.

3.1.4 Komplikovaná situace v kongregaci i v životě Matky Bohumily po roce 1948

Rok 1948 postavil kongregaci opět do nového nebezpečí. Nastala doba nejistot a obav. Objevilo se několik případů, kdy byly sestřím kladeny do cesty různé překážky při zaopatřování nemocných.¹⁰⁴ Ve strakonické nemocnici vznikly tak neúnosné poměry pro sestry, že musely dát roku 1947 všechny výpověď, později na intervenci Dr. Josefa Hloucha, sestry výpověď odvolaly.

Dne 25. února 1948 proběhl v Československu politický převrat. Vláda rezignovala a byla utvořena nová vláda. Režim po únoru 1948 si vytyčil nové úkoly. Jedním z jeho hlavních úkolů bylo vyřešení církevní a náboženské otázky.¹⁰⁵ Většina států východního bloku řešila poměr k církvím, zejména k církvi katolické.¹⁰⁶

Koncem měsíce února opustil Československo apoštolský nuncius Msge Th. Dr. Saverio Ritter. Zůstal poté v apoštolské nunciatuře Msge. Verelihu jako vedoucího zástupce nunciatury.

V této vyhrocené době rozesílala v březnu 1948 generální představená všem filiálkám oběžník. Byla si vědoma nutnosti sestry neustále povzbuzovat. „*Velmi vás prosím, vytrvejte v dobrém za všech okolností a neztrácejte důvěru v Boha, nepoddávejte se strachu! Bez vůle Boží ani vlas z vaší hlavy nepadne!*“¹⁰⁷

Řádové školství, které bylo sice znovu po roce 1945 obnoveno a zároveň vehementně omezováno. Zrušeny řádové školy vesměs všechny byly roku 1949. Sestry se sice uplatnily v nemocnicích, což pro řeholní život znamenalo určité úskalí

¹⁰⁴ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl X., (1948–1952), Komunita sv. Nortburgy. s. 15.

¹⁰⁵ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl X., (1948–1952), Komunita sv. Nortburgy. s. 5.

¹⁰⁶ Zákon o hospodářském zabezpečení církve státem (218/1949 sb.)

¹⁰⁷ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl X., (1948–1952), Komunita sv. Nortburgy. s. 8.

v podobě platové otázky. Řádové sestry totiž až doposud pobíraly tzv. "vestiář"¹⁰⁸. Problém by nastal, kdyby přijaly osobní plat. Pokud by sestry přijaly osobní plat, pak by s nimi veřejná správa mohla nakládat dle svého uvážení. U některých by pak nebyl problém si najít záminku, aby odložily i řeholní roucho.

Velebná Matka Bohumila byla ovšem velice zkušená, takže toto nebezpečí hmotných výhod brzo odhalila. Nebála se na všech úřadech hájit stanovisko řeholního života. Tímto způsobem dokázala, že většina řeholních společenství osobní plat odmítla.

V padesátých letech pracovalo velké množství řeholních sester v nemocnicích a jejich odchodem by se ochromil provoz těchto nemocnic. Nakonec se platová otázka vyřešila smírem, že ze zákona řeholní společnosti ho přijímaly, ale na druhou stranu si mohly ponechat řeholní šat a disponovat dle svého uvážení s vlastními pracovními silami dle dohody s úřady. Velkou péčí matka Bohumila věnovala hlavně mladým sestrám, aby je upevnila a podpořila v jejich volbě povolání. Laskavým přístupem objasnila náboženské pravdy a povinnosti řeholního života sestrám, které to potřebovaly.¹⁰⁹

Nutno podotknout, že Matka Bohumila poutala svou křesťanskou činností pozornost veřejných správních orgánů. Ona sama dobře vycítila, že situace začíná být více než vážná. Noc z 23. na 24. ledna 1952 byla v mateřinci rušná. Tajná státní bezpečnost obklopila celý dům a vykonala zde důkladnou prohlídku. Matka Bohumila byla zatčena a STB odvezena.

Její matka byla informací o zatčení zdrcena, neboť již její druhé dítě trpělo. Bratr Matky Bohumily zahynul v koncentračním táboře v Osvětimi.

¹⁰⁸ Vestiář-kolektivní odměna za práci. Dříve sestra jako osoba nedostávala žádný plat, ale celá komunita dostávala dohodnutou částku na osobní potřeby sester. Dnes dostávají sestry plat, vestiář byl zrušen. Peníze jdou ovšem na společný účet a z toho se pak financuje chod celé komunity.

¹⁰⁹ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 21.

„Dne 24. ledna roku 1952 došlo k zatčení generální představené Bohumily Langrové v monstrprocesu „P. O. Mádr a spol.“ Při přelíčení konaném v Brně: „Byla pro odsouzena rozsudkem státního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1952 čj. 6 Tr I 41/52-467 pro trestní činy vyzvědačství podle § 86 ods. 1, ods. 2a, b, 3c trestního zákona a velezrady podle § 78 ods. 1c, 2a, 2b trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání 20 roku a k ztrátě čestných práv občanských na dobu 10 let. Trest o odnětí svobody odpykává se započtením vazby od 21. 1. 1952.“¹¹⁰

Obsahem Nekrologu nejsou informace o zmíněném procesu ani o následném věznění Matky Bohumily.

Důležitá událost 9. května 1960 bylo rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii podle § 391 odst. 1 trestního řádu. Tato událost se týkala i odsouzené Žofie Langrová a všech politických vězňů, k patnáctému výročí osvobození naší republiky.

Matka Bohumila se 10. května 1960 vrátila ještě s jinými šesti představenými, které s ní byly vězněny v Pardubicích do kláštera ve Znojmě – Hradišti, což byl nový mateřinec. Obdržela souhlas KNV a mohla vykonávat svou funkci generální představené¹¹¹.

Doba věznění zanechala na zdraví Matky Bohumily následky. Podstoupila vězeňské nemocnici na Pankráci operaci a následné neopatrné rentgenové ozařování zanechalo na jejím těle těžce hojitelné popáleniny. 17. ledna 1965 zemřela Velebné Matce Bohumile její matka ve věku 94 let.

V roce 1969 proběhla generální návštěva tzv. visitace po více než 20 letech v římské filiálce. Navštívila zde všechna památná místa. Rovněž se účastnila obřadů Svatého týdne se sv. Otcem Pavlem VI. Setkala se osobně s pražským arcibiskupem – kardinálem Dr. Josefem Beranem, kterému bylo znemožněno vrátit se do vlasti. Celé

¹¹⁰ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl X., (1948–1952), Komunita sv. Nortburgy. s. 123.

¹¹¹ Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl X., (1948–1952), Komunita sv. Nortburgy. s. 100n.

její nadšení z této návštěvy Říma, zkazila pouze jediná věc a to, že albrechtické představené nebylo dovoleno vycestovat. Nedostala povolení k výjezdu.

3.1.5 Poslední momenty života Matky Bohumily Langrové

Roku 1970 po pilné přípravě proběhlo svolání generální kapituly volební i pracovní. V době příprav došlo roku 1967 k novému vydání tiskem Manuál s malým Mariánským oficiem. Tento manuál byl v českém znění a měl pozměněnou průpravu modliteb, jak předepisoval II. Vatikánský koncil.

Celou přípravu na generální kapitolu osobně zahájila Matka Bohumila. Podrobně vypracovala dotazník pro všechny řeholní sestry. V tomto dotazníku se mohly svobodně vyjádřit ke všem otázkám, které se týkaly úprav dle II. Vatikánského koncilu. Jednalo se hlavně o otázky obnovy.

Tiskem také v roce 1968 vyšlo „Prozatímní Posvátné officium“ od P. Jana Barty. Liturgickou knížku nadšeně Matka Bohumila uvítala, i když si uvědomovala, že bude zapotřebí hodně vysvětlování. Způsob nového podání modlitby musí být správně pochopen. Tohoto nelehkého úkolu se zhostila sama. Vše důkladně přečetla, opravila, upřesnila. Činila tak pro dobro celé kongregace, aby se všechny sestry mohly modlit v souladu dle církve svaté.

Dne 8. července 1970 po bohoslužbách k Duchu svatému Matka Bohumila složila úřad generální představené. Její nástupkyní se stala její spolutrpitek ve vězení Vojtěcha Hasmandová. Poté nově zvolené vedení kongregace schválilo návrh, aby i nadále této bývalé představené příslušel titul „Matka Bohumila“.¹¹² Matka Bohumila vedla po celou dobu své funkce pečlivě administrativu kongregace. Hlavně se snažila vše upevnit dle již nových koncilních předpisů, došlo k velkým odlišnostem od předpisů před II. Vatikánským koncilem. S dobrým úmyslem tímto chtěla ukázat nové generaci, jak řádně a pečlivě vést celou kongregaci.

¹¹² Archivní dokumenty – *Nekrolog matky Bohumily Žofie Langrové – květen 1979*, s. 25.

11. října roku 1970 byla ustanovena Federace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského. Matka Bohumila byla pověřena vypracovat písemné sesterské zprávy pro všechny genereláty. Neúnavně pracovala do poslední chvíle.

V listopadu 1970 bylo možné vyzorovat na Matce Bohumile silnou únavu a celkovou ochablost. Byla nucena ulehnout. Lékař konstatoval srdeční slabost a nařídil klid na lůžku. Přes veškerou dobrou lékařskou péči se její zdravotní stav zhoršoval. Pisatel tohoto nekrologu zde uvádí komplikace, které vše zhoršovaly např. srdeční nedostatečnost, plicní překrvení, vysoký krevní tlak, cukrovku. Stav nemocné se i přes veškerou péči nelepšil. Ve čtvrtek 12. listopadu 1970 sama poprosila o svátosti nemocných Monsignora Antonína Nekulu. Musela být hospitalizována v znojenské nemocnici. Léčbu nastoupila dne 17. listopadu 1970. Později byla propuštěna 30. listopadu do ošetřování řadových sester v Hradišti. Zlepšení jejího zdravotního stavu ovšem bylo pouze dočasné. Začalo období utrpení, neboť se u Matky Bohumily střídalo období zlepšení a výrazného zhoršení. Lékařská a ošetřovatelská péče byla na tak dobré úrovni, že umožňovala Matce Bohumile alespoň částečně se účastnit života kongregace. Přítomnost při bohoslužbách a posvátném oficiu ji dodávalo aspoň trochu sil.¹¹³

Matka Bohumila se i v době své nemoci snažila nepřerušovat svou práci pro kongregaci. Vykonala v tomto nelehkém čase spoustu důležitých písemností. Její zásluhou, jako pamětnice, byly zaznamenány další díly kongregačních kronik. Jedná se o díly od roku 1960 až do roku 1975. Práci jí ovšem komplikoval stále se zhoršující zrak. Poslední její práce byl životopis Matky Heleny Tiché. K rychlému celkovému zhoršení zdravotního stavu došlo v polovině ledna 1978. Matka Bohumila opět přijala svátosti nemocných spolu se svými třinácti sestrami při mši svaté.

Na konci svého života se u Matky Bohumily projevila opětovně její velká statečnost. Útrapy velké bolesti nesla velice statečně. „Obětovala vše za Církev, za

¹¹³ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 29.

Svatého Otce, za kongregaci a znova opakovala: „Jak Pán Bůh chce!“ – „Podle vůle Boží! – za kongregaci!“ Pán však posílal i chvíle útěchy... „ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo...“ Na otázku, co viděla: „nedá se vypovědět!“¹¹⁴

Její ošetřující sestrou v této době byla sestra Avita, která všechny její útrapy prožívala s Matkou Bohumilou. Do poslední chvíle neustále projevovala zájem o dění v kongregaci i v celé církvi.

Dne 13. října 1979 nastalo nezvratné zhoršení stavu Matky Bohumily. Měsíce březen a duben se nesly už ve znamení neustáleného utrpení, které se zdálo nekonečné. Matka Bohumila sama již toužila po smrti. Zemřela dne 10. května 1979 v 18.20 hodin. Pán vyslyšel její prosby a povolal si ji k sobě. 15. května 1979 za velké účasti kněží, příbuzných a řeholních sester se konal pohřeb Matky Bohumily. Bohoslužby se ujal nejdp. brněnský kapitulární vikář, prelát Ludvík Horký. Sestry se rozloučily písní: „Za Matkou“.¹¹⁵

¹¹⁴ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 30.

¹¹⁵ Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat). s. 35.

3.2. Věrná až k smrti – služebnice Boží Matka Vojtěcha Hasmandová

„Chtějte být svatou! A budete! Ale svatost musí něco stát. Nakolik Vás 'ta svatost' bude něco stát, natolik jí dosáhnete. Všude. Vším, každým okamžikem. Ať nepatříte sobě, ani nikomu a ničemu, jen Pánu.“ (Z dopisu spolusestře 1950)¹¹⁶

3.2.1. Rodinné poměry

Sestra Vojtěcha, křestním jménem Antonie, se narodila v malém domku v Huštěnovicích nedaleko Velehradu. Rodičům Florianovi Hasmandovi, narozenému 3. května 1854 a matce Rosálii, rozené Chrástkové, narozené 28. září 1881, kteří byli manželé od roku 1901. Přes velký věkový rozdíl bylo jejich manželství harmonické.

Dne 25. března 1914 se do početné rodiny narodila Antonie, kterou všichni nazývali Tonečka. Dne 1. dubna 1914 pokřtili malou Tonečku v kostele svaté Anny v Huštěnovicích. Po porodu nejmladšího bratra Vojtěcha roku 1920 její matka umírá. Chlapec se narodil předčasně a v té době nebyly účinné léky ani metody, jak rodičku zachránit.

V tomto období 4. února 1920 bylo dceři Marii sedmnáct let, synovi Gustovi šestnáct let, následuje čtrnáctiletá dcera Tynuška, dvanáctiletá Fanyňka a nejmladší byly Anička a Tonečka. Antonii v době smrti matky bylo šest let. I po smrti maminky se v rodině dbalo, aby byly zachovávány zbožné zvyky, např. společná modlitba.¹¹⁷

Po smrti matky se péče o nejmladší miminko, Vojtěcha, ujala teta Chrástková ze Sušice, manželka bratra zemřelé matky. Vojtíšek u tety pobýval do doby, než se o něj byly schopny postarat starší sestry. Druhá tetička Chrástková z Moravičan

¹¹⁶ČEŠÍKOVÁ, Remigie – LAŠTOVICA, Josef. *Novéna: se služebnicí Boží Markou Vojtěchou Hasmandovou SCB*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN: 978-80-7195-305-0. s. 16n.

¹¹⁷ KRUPKOVÁ, Inviolata. *Láska smrtí nekončí: Život Matky Vojtěchy Hasmandové*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. ISBN: 978-80-7195-704-1. s. 9.

zatoužila vzít si malou Tonečku k sobě. Chtěla tak ulehčit jejímu otci a pro svou dceru Lidušku, která byla ve stejném věku, přivést kamarádku. Ovšem pro malou Antonii bylo toto řešení nepřijatelné. Celé dny proplakala, a nemyslela na nic jiného než jakby se mohla vrátit ke svému otci. Teta usoudila, že nejlepší bude malou Tonečku vrátit zpět domů.

Dne 1. září 1920 nastoupila Antonie se svou starší sestrou Annou do obecné školy v Huštěnovicích. Dne 12. května 1923 (nebo roku 1924 – toto nelze s určitostí zjistit) přijala poprvé eucharistii. Později na tento den významný den vzpomíná v dopise své rodné sestře Aničce (SM Emílii): „...Mně se také vybavila vzpomínka z mládí v souvislosti s naším bezem. Bylo to v den mého prvního svatého přijímání. Seděla jsem po mši svaté v koruně bezu a radovala jsem se, že Host mé duše je v kytici. Nemohla jsem pochopit, že mě voláte už k obědu. Vážně jsem odpověděla, že to teď nejde. Ale protože nikdo neměl pochopení pro mé vysoké myšlení, ba Fanyňka mi připomínala, že v tento den musím být velmi hodná, tedy i poslušná, slezla jsem dolů.“¹¹⁸

Posléze dne 31. května 1926 přijala svátost biřmování v Babicích a dostala jméno Apolonie. Obecnou školu navštěvovala do roku 1925 v Huštěnovicích. Ve školní docházce pokračovala v Babicích do roku 1927.

Malou Antonii již v dětství ovlivnila její starší přítelkyně Tonečka Habáňová, která se později stala řeholní sestrou S. M. Lybií v řádu svatého Františka v Olomouci. Antonie Hasmandová k této devatenáctileté dívce po ztrátě své matky velmi přilnula, i díky společnému plánu, že se nevdaří, budou pomáhat ubohým a nemocným lidem a budou dělat Pánu Bohu jenom samou radost. Jejich cesty se rozešly, když Tonečka Habáňová nečekaně odešla do kláštera.

V této době byla již její sestra Fanyňka v noviciátě a dostala jméno S. M. Simeona. Její starší sestra Tynuška se svojí přítelkyní ji navštívily v Praze. Po návratu

¹¹⁸ ČEŠÍKOVÁ, Remigie. *Matka M. Vojtěcha Hasmandová SCB: Jsem v dlani Boží, dopisy z vězení*. Brno: Cesta, 2013. ISBN: 978-80-7295-171-0. s. 17.

vyprávěly Antonii o kláštere, kde jsou všechny sestry nevěsty Pána Ježíše, tzv. nevěsty Kristovy. V tomto okamžiku začala dospívající Tonečka nabývat stále silnějšího přesvědčení, že i ona chce být nevěstou Kristovou. O tomto svém rozhodnutí tajně napsala sestře Simeoně. Její sestra si tuto informaci nenechala pro sebe a sdělila ji otci. Otec to Antonii rozmlouval. Sestra Simeona ji však povzbuzovala a utěšovala, že nastane vhodná doba, kdy bude moci své přání plně realizovat.

Roku 1927 přijela do Huštěnovic nečekaně kandidátka boromejek Marie Vránová z Tupes a vyzvala tři dívky, které chtějí vstoupit do kláštera, že s ní mohou 1. července odjet do Frýdlantu nad Ostravicí. Toničce to rodina nedovolila. Po odjezdu jejích dvou přítelkyň, upadla do velkého smutku. Všichni se na ní zlobili: „Cožpak má dítě ve třinácti letech rozum o sobě rozhodovat?“ Otec se jí snažil utěšit a vše jí vysvětlit, leč marně. Od svého rozhodnutí nechtěla za žádnou cenu Antonie ustoupit. Nakonec se všichni v rodině dohodli na tom, ať Antonie odjede do kláštera na zkoušku. Dne 6. července 1927 ji tetička Chrástková odvezla do kláštera ve Frýdlantě.

3.2.2 Čekatelka Romanka a učitelka (1927-1933)

Rodina Hasmandova se zmenšovala. Dvě nejstarší dcery se provdaly. Zůstal pouze otec s bratrem Vojtěchem a sestrou Aničkou, která měla na starosti celou domácnost. Anička také cítila volání Boží, ale uvědomovala si, že je potřeba postarat se o otce i bratra.

Mezitím se Antonie seznamovala s prostředím kláštera. Matku představenou Piu také překvapil věk dívenky a rozhodla se dát malou Antonii k chovankám, které jsou ve Frýdlantu v penzionátu, aby mohla s ostatními navštěvovat měšťanku. Tonečka trvala však na tom, že chce být řeholní sestrou. Jedna sestra jí věnovala pelerínku a

medailku, aby věděla, že je s ní počítáno. V té době bylo v kandidatuře více Toneček, a proto naše malá Antonie dostává prozatímní jméno Romanka.¹¹⁹

Po odjezdu malé Antonie přepadl jejího otce stesk. Ovšem i sama čekatelka Romanka je si nucena přiznat, že se jí po domově stýská více, než očekávala. Ovšem chce vytrvat za každou cenu. Srdce čekatelky Romanky bylo pevně ukotveno v Bohu.

Otec později prodal svůj dům a nastěhoval se i se synem Vojtěchem k nejstarší dceři. Později mohla tedy i Anička, sestra Tonečky jít do kláštera, jak si toužebně přála. Na jaře roku 1929 složila čekatelka Romanka zkoušky do učitelského ústavu. Po prázdninách nastoupila do kandidatury v mateřinci v Praze „Pod Petřínem“. V roce 1931 byla ve třetím ročníku učitelského ústavu sv. Anny v Praze. Obě její rodné sestry byly už v té době řádovými řeholicemi – sestra Simeona v Piešťanech na Slovensku a sestra Emilie jako novicka „Pod Petřínem“. V tomto roce 1931 zasáhla čekatelku Romanku nejtěžší zpráva – nečekaně jí zemřel její otec Florian Hasmanda. Dne 17. listopadu 1931 se osobně účastnila pohřbu.

Romanka si často zapisovala do svého osobního notýsku své pocity pomocí veršů. Těsně před svými osmnáctinami si ve své básni plně uvědomila, jak je předurčena ke svému povolání. Toto jí umožnilo plně se vymanit z rodinných pout ze smutku nad ztrátou otce a otevřít se cele pouze Pánu Bohu: *„Ó drazí moji, nechte mne jen jít, zde klid nemíjí- nelze mi tu dlít. Vždyť zdáli slyším tiché volání: tot' Pána mého vlídné vyzvání. Jest doba příhodná tu již bych vzala, nesla kříže tíž. ...Hle, tu mne máš! Jsem celá, celá Tvojí. Ať bouří díš, by halila mne v mrak, ať utišíš ji slovem moci Svojí; vždy k Tobě – vzhůru upřen bude zrak. Nuž, zmlkni, světe! Mluv Ty, Mistře můj, vždyť ochotna jsem plnit rozkaz Tvůj. Kdo jest vězněm pro Boha, bude na věky svoboden!*¹²⁰

Romanka se chopila zdatně svých školních povinností, aby mohla dosáhnout brzy svého vysněného cíle. Dne 12. června 1933 odmaturovala s vyznamenáním, což ji opravňovalo vyučovat na obecných školách v Čechách a na Moravě.

¹¹⁹ KRUPKOVÁ, Inviolata. *Láska smrtí nekončí: Život Matky Vojtěchy Hasmandové*. s. 19.

¹²⁰ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. s. 27.

3.2.3 Noviciát sestry Marie Vojtěchy a působení v Praze, Třeboni, Slaném, Brně a-Lišni (1933-1949)

Poměrně dlouhá léta čekatelství od roku 1927 do roku 1933 upevnilo její touhu stát se milosrdnou sestrou boromejkou. Dne 14. srpna 1933 přijímá obláčku a řeholní šat a nové jméno Vojtěcha. První rok noviciátu uběhl velmi rychle. Druhý rok začala vyučovat v Třeboni v klášterní škole. Zde vyučovala i tělesnou výchovu i u chlapců, neboť její pedagogické vlastnosti jí umožňovaly zvládnout i velice neposlušné chlapce.

Do Prahy se vrátila, aby složila v mateřinci první řeholní sliby dne 15. srpna 1935. Každá novicka se musí naučit pravidlům obsaženým v konstitucích, tzv. Svaté řehole a porozumět jim.

Sestra Vojtěcha se pak opět věnovala výuce dětí na obecné škole v Třeboni. Uměla si zjednat ve třídě kázeň. V Třeboni byla jako učitelka oblíbená a i jí to zde plně vyhovovalo. Působila zde až do 1. srpna 1939, kdy se opět byla nucena vrátit do pražského mateřince, k důkladné přípravě na složení doživotních slibů. A zároveň byla jmenována učitelkou v klášterní křesťanské škole v Praze. Po absolvování kurzu katolického náboženství byla oprávněna vyučovat náboženství na všech odborných školách. Příprava na doživotní sliby vyžadovala delší dobu, které se tehdy říkalo probace. V této době učila na klášterní škole sester Boromejek v Praze III. – Úvoze, tzv. „Křížovka“¹²¹

Dnem jejích věčných slibů byl 19. březen 1941. Bylo to v době tzv. uhelných prázdnin, neboť školy měly nedostatek uhlí v období druhé světové války. Byla to těžká válečná léta.

¹²¹ „Její základní kámen byl totiž položen o svátku nalezení Sv. Kříže, a to na místě, kde skutečně stával kříž.“
KRUPKOVÁ, Inviolata. *Láska smrtí nekončí: Život Matky Vojtěchy Hasmandové*. s. 25.

Sestra se vyznala spolu se svými devatenácti spolusestrami: „že tuto kongregaci nikdy neopustím, v ní chci strávit celý svůj život, v ní i zemřít, sloužit chudým a nemocným podle konstitucí této kongregace...“¹²²

21. srpna 1941 se vracel jako profeska do Třeboně, plná duševní síly a ruku ji zdobil zlatý snubní prsten jejího zasvěcení. Válečná léta byla pro všechny náročná. Roku 1942 byla sestra Vojtěcha poslána do klášterní školy ve Frýdlantu nad Ostravicí. Této škole hrozilo, že ji nacisté zavřou, ovšem i přes veškerou snahu Kongregace, která měla ještě v této době německé vedení, se tuto školu zachránit nepodařilo. Byla nacisty 31. října 1942 uzavřena. Po uzavření školy ve Frýdlantě přijala sestra Vojtěcha výzvu a přihlásila se jako ošetřovatelka v nemocnici ve Slaném. Od 3. listopadu 1942 do 31. srpna 1945 se starala o vojáky jak německé tak i ruské. Sestra Vojtěcha nedbala zákazu ošetřovat německé vojáky, který vyšel v platnost po osvobození v roce 1945. Pomáhala všem, kteří její pomoc potřebovali, bez rozdílu národnosti. Po skončení války nastoupila sestra Vojtěcha do klášterní dívčí školy v Brně-Líšni, byla zde čtyři roky ředitelkou. Dne 11. února 1949 byly zrušeny církevní školy. Sestra Vojtěcha absolvovala i kurs ruského jazyka, který ji opravňoval k výuce tohoto jazyka. Dále pokračovala v rozvoji svého vzdělávání. Absolvovala v letech 1945 a 1946 dva roky na Vysoké škole pedagogické. Více jí nebylo umožněno, neboť za války byly uzavřeny všechny vysoké školy. Československá republika prostě a jednoduše měla být ateistickým státem. Po uzavření církevních škol se sestra vrátila do svého mateřince sv. Nortburce v Praze a zde pomáhala i v nemocnici Pod Petřínem.

3.2.4 Prachatice – Neumanneum (1933 – 1952)

Ústav Neumanneum se nachází v rodném domě filadelfského biskupa českého původu sv. Jana Nepomuka Neumanna a jeho sestry Johanky Neumannové – první z čekatelek kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Čechách.¹²³

¹²² KRUPKOVÁ, Inviolata. *Láska smrtí nekončí: Život Matky Vojtěchy Hasmandové*. s. 25.

Kongregace sester boromejek ovlivnilo rozhodnutí podle tzv. Benešových dekretů a tři sta sester německé národnosti bylo odsunuto do Rakouska. V této době se stává generální představenou Matka Bohumila Langrová.

Dne 30. dubna 1950, kdy do Prachatic přijíždí sestra představená Marie Vojtěcha Hasmandová, je Neumanneum domovem důchodců. Tento ústav prožil spousty významných změn a kongregace se o něj starala až do roku 1975.

Po příjezdu sestry Vojtěchy bylo zcela zřejmé, že se ústav Neumanneum nachází v neutěšeném stavu. Tento ústav potřeboval náročné opravy. Komunitu zde tenkrát tvořily částečně místní sestry a z části sestry, které se přestěhovaly ze zrušeného ústavu v Českých Budějovicích. Sestry z Českých Budějovicích přišly i se svou představenou sestrou Ilonou Richterovou.

Tato situace ovšem nebyla dobrá. Sestry z Českých Budějovicích zde respektovaly pouze svoji představenou a komunitě hrozilo, že bude nejednotná. Matka Vojtěcha jako nová představená byla sice věkem nejmladší, ale od počátku jejího působení v Prachaticích se vždy chodila radit k Iloně Richterové jako zkušené představené. Tímto moudrým přístupem Matka Vojtěcha zamezila rozdělení komunity. Komunita v Prachaticích měla pokornou a šlechetnou mladou Matku představenou – sestru Vojtěchu. V této době sestra Vojtěcha onemocněla ledvinovým kamenem, který jí způsobil těžké bolesti tzv. ledvinovou koliku. Dlouhou dobu proležela v nemocnici. K zákroku díky Bohu nedošlo, kamínek se uvolnil sám. Sestra však vytrpěla mnoho bolesti. Sestry v komunitě si alespoň uvědomovaly v době její nepřítomnosti, jak moc jim chybí její vedení a laskavý přístup. Tato situace celou komunitu v Prachaticích sjednotila.

Na přání své generální představené Matky Bohumily Langrové ukrývala P. Remigia Janču, OFM, který unikl internaci při likvidaci mužských klášterů. Sestra Vojtěcha se tohoto nelehkého úkolu zhostila velice statečně a přesně podle slov,

¹²³ *Neumanneum* [on-line]. 2016. [cit. dle 12. března 2016]. Dostupné na World Wide Web: <www.boromejky.cz/210prachatic/210.html>

kteřá jí napsala na druhou stranu obrázku a pevně vtiskla do ruky Matka Bohumila. Slova zněla takto: „*Věrná až k smrti*“.¹²⁴ Tato slova jakoby jí předurčila její životní náplň a smysl jejího poslání řeholní sestry. V tomto okamžiku si ani Matka Vojtěcha si plně neuvědomovala, jak dramaticky se jí změní později život. V této tak zoufalé době pro řeholní řády a kongregace, totiž probíhala v naší zemi tzv. „*AKCE K*“. Byla to velice propracovaná akce a její cíl byl zřejmý, zamezit vlivu řeholníků a řadových sester na veřejnost. Její hlavní úder proběhl v noci 14. dubna 1950. Příslušníci Státní tajné policie, Sboru národní bezpečnosti a Lidových milicí násilím vnikly do klášterů. Všichni řeholníci byli podrobena osobní prohlídce a po té si mohli vzít pouze své osobní věci a byli odvedeni k připraveným autobusům, které je zavezly do internačních táborů. Tato akce zasáhla 24 řádů a kongregací. Zde bylo bez soudního rozhodnutí ihned zbaveno svobody 1240 řeholníků.¹²⁵ Veřejnosti se pouze oznámilo, že se řeholníci a řadové sestry zabývali intrikami a protistátní činností a vykonávali to na příkaz Vatikánu. Poskytovali pobyty agentům a vyzvědačům i vrahům. Režim má ovšem zájem, aby se podle nových opatření vrátili k řeholím a náboženskému poslání.

„*Akce K*“ se v Čechách nazývala „*Bartolomějská noc*“ a na Slovensku „*Barbarská noc*“. V této velmi složité době, ukrývaný kněz P. R. Janča dával neustále v Neumanneu duchovní cvičení.

Jakým způsobem se policie o tomto úkrytu dozvěděla se dosud neví. Dne 10. září 1952 byla právě v Prachaticích na návštěvě rodná sestra představené Matky Vojtěchy, Emílie.

Brzo ráno se celým domem ozývaly strašlivé rány. Čtyři muži razantně bušily na dveře a dožadovali se Matky Vojtěchy. V tento moment si daly sestry tajně domluveným znamením zprávu o tom co se děje. Kněz se sice dal na útěk, ale v té době byl již celý klášterní objekt obklíčen policií. Takže byl kněz na útěku zadržen.

¹²⁴ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. s. 36.

¹²⁵ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. s. 36.

STB vykonala domovní prohlídku. Na rozkaz, který vydala Tajná státní policie dne 9. září 1952 v Českých Budějovicích, byla Matka Vojtěcha Hasmandová zatčena a spolu s ní i kněz P. Remigius Janča a další sestry z Prachatic. Pro její rodnou sestru Emilií, která byla celému incidentu osobně přítomná, to byla veliká rána a také nepříjemná životní zkušenost.¹²⁶

Nastává období perzekuce řeholníků i řeholnic. Zde připomínám událost, která předcházela výše uvedenému zatčení Matky Vojtěchy, ze dne 25. září 1950, kdy si Státní úřad pro věci církevní nechal svolat všechny představené všech ženských kongregací a sdělil jim, aby vyklidily své řeholní domy, které stát konfiskuje ke zcela jiným účelům. Stěhování bylo úmyslně dáno na den sv. Václava 28. září 1950. Řeholní sestry byly ubytovány v nevyhovujících budovách. Představené byly od svých komunit izolovány a umístěny v létě 1952 v internačním táboře v Hejnicích v severních Čechách. Proti mnohým sestrám byly vedeny soudní procesy tzv. monstrprocesy – vykonstruované totalitním režimem.

3.2.5. Odsouzena a vězněna (1952 – 1960)

Takto zatčená sestra Vojtěcha byla převezena do vazební věznice v Českých Budějovicích. Vazba trvala až do 5. listopadu 1953. V období od 16. září 1952 do 28. dubna 1953 byla podrobena (i s ostatními uvězněnými) sedmi výslechům.¹²⁷ Hlavní

¹²⁶ KRUPKOVÁ, Inviolata. *Láska smrtí nekončí: Život Matky Vojtěchy Hasmandové*. s. 36.

¹²⁷Dle Art.- Série výslechů: 16. září 1952 proběhl první výslech o protistátní činnosti-informování internovaných sester v Hejnicích o vystěhování sester z mateřince a nemocnice v Praze. Druhý výslech dne 23. září 1952 se týkal ukrývání cenných předmětů v klášteře v Prachaticích (myšleno darované šperky-připravené na vytvoření bohoslužebních nádob). Třetí výslech proběhl dne 26. září 1952-předmětem tohoto výslechu bylo, jak se sestra Vojtěcha poznala s duchovním Rudolfem Remigiem Jančou OFM, o jeho ukrývání a tom, jak provozoval duchovní cvičení v Prachaticích pro sestry. Dne 11. října 1952, měla vyprávět protistátní činnosti Matky Bohumily Langrové. Jednalo se také o roznášení těchto zpráv Hlavně ilegálním spojením s Vatikánem. O předání dopisu sestře v Českých Budějovicích a panu biskupovi Hlouchovi. Údajně měla hovořit také o tom, jak jí Matka Bohumila povzbuzovala, aby neuposlechly sestry státní orgány, kdyby byly vyzvány odejít do civilního života-A v případě zrušení řádů, aby si ponechaly i v civilním životě svoje řeholní povolání. Toto vše se snažily dostat z řeholní statečné sestry. Také ji vinili

líčení se uskutečnilo až mezi 17.-19. září 1953 v Krajském soudu v Českých Budějovicích. Zde byli všichni obviněni z trestného činu velezrady. Rozsudek byl ovšem vynesena až 19. září 1953 v Písku. Sestra Vojtěcha byla odsouzena k osmi letům vězení. Byla označena jako vatikánská špiónka a odsouzena za velezradu. P. Janča byl odsouzen na devět let a ostatní sestry dostaly nižší tresty.

Soud neodebral obviněným státní občanství, ale postihl je „pouze“ ztrátou občanských práv, což v případě Matky Vojtěchy bylo na dobu pěti let.

Rozsudek nabyl právní moci 5. listopadu 1953 a sestra Vojtěcha nastoupila k výkonu trestu do věznice v Pardubicích. Pobyt ve vězení jí přidal značné zdravotní problémy, které jsou ve vězeňských záznamech popsány jako chronický zánět ledvin a TBC plic.

Duševní útrapy zažila už za pobytu ve vazbě. Fyzicky mučeny nebyly, ale velice často ponižovány a vystaveny útrapám v podobě nedostatku jídla a studené cely.

Ve věznici v Pardubicích byla Matka Vojtěcha na vybraném patře, kde pobývaly z pohledu tehdejšího režimu tzv. „političtí zločinci“.

Takže se nacházela vesměs ve společnosti intelektuálek např. lékařek, profesorek, poslankyních a jiných vysokoškolsky vzdělaných žen. Bylo to oddělení asi šestašedesáti žen ve třech společných místnostech. V celém vězení se tehdy pobývalo asi 300 odsouzených žen. Matka Vojtěcha dne 29. června 1956 píše spolu s jedenácti odsouzenými ženami z Pardubic dopis generálnímu tajemníkovi OSN Dagovi Hammarskjöldovi. Generální tajemník OSN byl v té době na návštěvě v Československu.¹²⁸ Žádost, kterou sestra Vojtěcha napsala s dalšími odsouzenými,

s rozšiřování protistátních tiskovin, kde byly štvavé řeči vatikánského rozhlasu a papeže Pia XII. Následují výslechy dne 21. října 1952-o tajných instrukcích od Matky Bohumily pro sestry vůči lidově demokratickému zřízení v ČSR. Poslední výslech z této série byl dne 9. listopadu 1952-výslech pojednával o návštěvě P. Janči v ústavu v Hrabčicích. Pro více informací. Sestavila S.M. Remigie Češíková: ČEŠÍKOVÁ, Remigie. *Matka M. Vojtěcha Hasmandová SCB: Jsem v dlani Boží, dopisy z vězení*. s. 13.

¹²⁸ ČEŠÍKOVÁ, Remigie. *Matka M. Vojtěcha Hasmandová SCB: Jsem v dlani Boží, dopisy z vězení*. s. 77.

nikdy nebyla odeslána k svému adresátovi. Na svém osobním příkladu ukazuje za jaký trestní čin je nyní odsouzená na dobu osmi let. Nemá možnost účastnit se bohoslužby ani řádného náboženského života, což jí ústava měla zaručit. Nemůže mít u sebe minimální náboženské věci. Obrací se na něj, aby bylo umožněna politickým vězňům nejzákladnější práva člověka na život víry a vyznání víry.

Po napsání dopisu tajemníků OSN Dagovi Hammarskjöldovi se naopak dostavila zcela jiná reakce než by si byly pisatelky přály. Matka Vojtěcha a několik žen s ní byly potrestány – trestem korekce, což bylo umístění do temné kopky a odejmutí všech výhod na dobu tří měsíců. Pobyt v chladné kobce kde mohly mít odsouzené pouze halenu a kalhoty z tvrdé látky byl velmi tvrdý. Odsouzená zde musela spát na slamníku, který byl umístěn na studené betonové podlaze, a příkrývkou jí byla pouze plachta. Po skončení tohoto trestu sestra Vojtěcha děkovala Bohu, že vše zvládla bez větších obtíží.

Posléze byla sestra Vojtěcha přeložena do Prahy na Pankrác. Z Pankrácké věznice píše 23. října 1956 statečná boromejka Vojtěcha plukovníkovi Mejdroti,¹²⁹ zde mu sděluje, co mu napsala v dopise tajemníku OSN a namísto, aby se celá situace řešila, tak byla potrestána a přeložena do těžší věznice v Praze. A pod tím vším byl podepsán osobně nejvyšší plukovník. Úryvek ze zmíněného dopisu: „*Pane plukovníku, nestěžuji si věcně ani na StB v Pardubicích ani na své přemístění na Pankrác. Stěžuji si však a namítám především proti důvodům Vašeho rozhodnutí!*“¹³⁰

Sestra Vojtěcha odmítala pracovat v neděli, a proto byla opětovně za to trestána. Sestra Vojtěcha byla evidována pod vězeňským číslem 2669. Byl s ní často veden ve věznici pohovor, ze kterého jasně vyplývalo, že se považuje za náboženského mučedníka. Své odsouzení viděla jako jasný omyl, neboť se po právní stránce něčeho nedopustila. Za tímto svým názorem si pevně stála. Komise, která dne 1. prosince 1957 měla na starost rozhodování o tom, na koho se bude příští amnestie

¹²⁹ plukovník JUDr. Oldřich Mejdr – v té době odpovědný za všechny věznice v Československu

¹³⁰ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. s. 43.

vztahovat, rozhodla, že na sestru Vojtěchu se amnestie nevztahuje. Byla 3. září 1958 vrácena zpět do věznice v Pardubicích.

3.2.6 Působení ve Vidnavě (1960 – 1970)

Dne 10. května 1960 byla Matka Vojtěcha propuštěna podmíněčně na základě prezidentské amnestie ze dne 9. května 1960. Zbytek trestu ji byl prominut. Při propuštění z pardubické věznice využila možnosti vyjádřit se do propouštěcího dotazníku. Zde napsala své připomínky k výkonu trestu, které se hlavně týkaly křivd proti náboženské svobodě, a nesouhlasu s nucenou nedělní prací. Paradoxní ovšem bylo, že musela zároveň podepsat prohlášení, že bude mlčet o všech získaných poznatcích v době vazby a věznění.

Po návratu z věznice pobývala v Božicích u Znojma, kde působila její rodná sestra Emílie (rodným jménem Anička). Tato komunita byla blízko mateřince sester ve Znojmě – Hradišti. Na tomto místě ještě zmíním pro zajímavost posudek na sestru Vojtěchu, který byl z pardubické věznice doručen na odbor pracovních sil ve Znojmě: *„K výkonu trestu neměla nikdy kladný poměr a několikrát byla iniciátorem různých vzpour. Má být od ostatního kolektivu izolována, neb na tento svými názory zhoubně působila. Po pracovní stránce byla jen průměrná dělnice, bez zájmu o práci, v soutěži nebyla a k těmto věcem měla přímo odpor. V její převýchově nebylo docíleno celkem žádných výsledků.“*¹³¹

Ovšem zcela jiného názoru byly všechny ostatní vězněné ženy i sestry, který v té době pobývaly ve výkonu trestu se sestrou Vojtěchou. Všechny se shodovaly, že se jednalo o velice vstřícnou, statečnou ženu, která měla neochvějnou víru a lásku a schopnost odpouštět. Sama přes veškeré osobní strádání ve věznici dokázala všem okolo sebe nezištně pomáhat. Velkou lásku projevovala i prostřednictvím dopisů

¹³¹ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. s. 44n.

z vězení.¹³² Dopisy, které sestra Vojtěcha psala svým příbuzným, jí nesmírně posilovaly ve víře.

Výhodou pobytu v Božicích u Znojma byla především možnost přijmout od generální vikářky pokyny, které se týkaly jejího dalšího působení. Sestra Vojtěcha byla posléze poslána do Vidnavy-malé městečko na polských hranicích bylo její nové působiště. Po propuštění z věznice směla na přípis soudruhů z StB vykonávat pouze pomocné manuální práce. Později ovšem vypomáhala i v kanceláři.¹³³ ve Vidnavě byla sestra Vojtěcha velice oblíbená pro svou vstřícnou povahu. Po roce pobytu v novém působišti ji opět zastihla bolestivá zpráva, její nejmladší bratr Vojtěch po těžké nemoci, umírá.

Po propuštění z výkonu trestu byla sestře stanovena doba zkušební v trvání deseti let. Tato podmínka jí byla amnestií prezidenta 9. května roku 1965 zcela prominuta.

V šedesátých letech minulého století vedla sestra Vojtěcha velmi bohatou korespondenci. Dopisovala si nejen s příbuznými, ale také se spolužačkami a spoluvězeňkyněmi.

Roku 1966 13. ledna umírá náhle další její sourozenec, rodná sestra Simeona. Toto období sestra Vojtěcha věnovala velikou pozornost průběhu II. vatikánského koncilu. Roku 1967 se mění oděv dle pokynů dle právě zmíněného koncilu. Změna řeholního roucha přinesla sestřám rozhodně větší pohodlí.

1. října roku 1969 se sestra Vojtěcha stává představenou vidnavské komunity. Nyní má i větší prostor pro přípravu pokoncilní obnovy celého společenství. V červenci 1970 odjíždí do Znojma-Hradiště na generální kapitulu.

¹³² Některé originály dopisů z vězení jsou součástí obrazové přílohy č. 2 této práce.

¹³³ HOLKOVÁ, Marie. *Matka Vojtěcha*. Brno: Cesta, 2013. ISBN: 978-80-7295-1635. s. 176n.

3.2.7 Sestra Vojtěcha-generální představenou (1970-1988)

Politická situace té doby neumožňovala kongregaci celých 34 let vykonat řádnou volbu vedení. Po II. vatikánském koncilu bylo matce Bohumile Langrové konečně umožněno vykonat přípravu řádné generální kapituly. 8. července 1970 byla novou generální představenou zvolena sestra Vojtěcha za přítomnosti Dr. biskupa Karla Skoupého. Do kapitulní místnosti měly přístup pouze sestry delegátky a pan biskup. V době volby nové generální představené u nás začíná období normalizace. V době volby měla kongregace v Čechách šest set osmdesát řeholních sester, které byly rozmístěny ve třiceti komunitách.

Matka Vojtěcha neustále formovala společenství v duchu posledního koncilu. Byla si plně vědoma svého nelehkého úkolu provést obnovu, kterou II. vatikánský koncil vyžadoval.

Začátkem pokoncilní obnovy bylo bezesporu vypracování nových konstitucí. Sama se snažila být pro sestry vždy dobrým příkladem. Uvědomovala si, že je velice potřebné sestrám vysvětlovat termíny, kterým v minulosti nebylo dááno tolik prostoru. Těmito termíny je charisma a spiritualita. Hlavně obsah těchto pojmů musel být jasně vyjádřen.

„Boromejka patří vždy tam, kde jsou chudí, trpící, nemocní-ti kdo potřebují pomoc a útěchu: všude tam, kde se krvácí z ran těla a duše.“¹³⁴

Matka Vojtěcha v složité době normalizace nemohla své myšlenky publikovat veřejně, proto musela volit formu samizdatu.¹³⁵ Tato forma samozřejmě byla ilegální. Tímto svým chováním statečná boromejka opět riskovala vězení.

Matka Vojtěcha si také celkem zřetelně byla vědoma toho, že k takto těžkému úkolu jako byla pokoncilní obnova společenství, není plně teologicky vybavená. Sice

¹³⁴ *Charisma a spiritualita* [on-line]. 2016. [cit. dle 28. března 2016]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.boromejky.cz/13.htm>>

¹³⁵ Samizdat—mezinárodní pojem, z ruštiny převzaté označení pro neoficiální (ineditní, paralelní literaturu)vydávanou svépomocí

již ve Vidnavě úspěšně absolvovala teologický kurs podle „Malé teologie“ Jana Bártý. Ovšem takový nelehký úkol si žádal podporu teologických odborníků-kněží. Spolupracovala s knězem františkánem P. Janem Evangelistou Urbanem a kapucínem P. Janem Evangelistou Víchou.

Oficiální spolupráce se sestrami z Federace v této totalitní době nebyla vůbec možná, opět volila cestu ilegální.

Matka Vojtěcha dne 2. července 1976 byla opět zvolena do funkce generální představené.

V době normalizace byly sestry v malých komunitách po celých Čechách, nosily vesměs civilní šat a přes den pracovaly v různých zaměstnáních, aby nebudily pozornost úřadů. Oficiální sídlo v této době bylo ve Znojmě –Hradišti, kde se konala vždy volba generální představené.

Matka Vojtěcha nové pokoncilní konstituce, schválené Vatikánem 12. března 1980 a vytištěné samizdatem, s radostí předala sestrám 15. dubna 1980. Sestry povzbuzovala průvodními slovy ke konstitucím, aby je přijaly nadšeně a braly je jako obnovu řeholního života v duchu II. vatikánského koncilu. Moc si přála, aby sestry měly pro nové konstituce pochopení. Zdůrazňovala, jak moc záleží na každé jednotlivé sestře. Dne 12. července 1982 byla již potřetí zvolena generální představenou na IX. generální kapitule.

Po celé své období ve funkci generální představené přijímala mladé dívky do společenství. Toto ovšem vykonávala tajně, což bylo značně riskantní. Přijala tímto způsobem padesát tajných sester.¹³⁶

Matka Vojtěcha napsala 15. listopadu 1985 s ostatními vyššími představenými předsedovi Federální vlády Lubomíru Štrougalovi. Dopis se týkal dovolení přijímat novicky. 12. ledna 1987 byla nucena urgovat odpověď na tento dopis. Další dopis opět iniciovala dne 16. července 1987 zase s ostatními vyššími představenými v ČSSR a adresovala ho přímo prezidentu republiky Gustavu Husákovi. Opět se

¹³⁶ S.M. Remigie Češíková byla jednou z oněch padesáti tajně přijatých sester

jednalo v dopise o přijímání novicек. K tomuto dopisu byly přiloženy podpisy všech vyšších představených. V této době se jednalo o dvacet šest řeholních společenství. Matka Vojtěcha byla podepsána jako první. Konference vyšších řeholních představených v naší zemi v této době nebyla ještě zřízena.

Ke konci roku 1987 se začaly u Matky Vojtěchy objevovat příznaky nemoci. Jednalo se především o výraznou únavu, kašel a velké bolesti na hrudi. Následně u ní byla potvrzena nelítostná diagnóza-zhoubný nádor. Tuto zprávu Matka Vojtěcha přijala způsobem sobě vlastním a to statečně a zcela pokojně. Byla si vědoma, že její život je v rukách Božích. Začala s klidem a vyrovnaností postupně psát dopisy na rozloučenou svým blízkým, svému duchovnímu otci P. Janu Evangelistu Urbanovi, bývalým spolužačkám, spoluvězeňkyním. V dopisech často zmiňovala blízkost smrti. Těšila se, že půjde k Pánu Bohu.

Své přítelkyni z vězení Libuši Bulínové napsala dne 4. listopadu 1987: „*V pátek 11.12 končím s ozářkami-nu-a potom se uvidí. Jsem plně odevzdána do vůle Boží, cítím, jak jsem v ochraně Mariině. Ona si mě převede jednou na druhý břeh-a já se nebojím. S ní musí vše dobře dopadnout. Děj se ve všem vůle Boží. Tak musím ještě drahé kongregaci vyprosit veliké požehnání. Tobě, drahá, a ostatním děvčatům, která mne znají, vyříd' krásný a radostný vánoční pozdrav. Boží láska at' je provází na každém kroku a v každé situaci. SM. Vojtěcha*“¹³⁷

Poslední měsíc života byl pro Matku Vojtěchu jedno velké utrpení. Zemřela dne 21. ledna 1988. Slavnostní pohřeb se konal 28. ledna 1988. Pohřbu se účastnilo 120 kněží a asi pět set věřících. Pohřbena byla Matka Vojtěcha na hřbitově řeholních sester ve Znojmě-Hradišti, kde odpočívá i dnes. Generální představenou byla sedmnáct let a sedm měsíců.

¹³⁷ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. s. 65.

3.2.8 Duchovní odkaz sestry Vojtěchy a proces její kanonizace

Matka Vojtěcha byla jak po lidské tak i duchovní stránce kvalitní člověk. Právě tyto přednosti ji umožňovaly zhostit se velice náročných úkolů, přečkat těžká období svého života, kdy třeba byla i neprávem odsouzena. Čelem se dokázala v závěru života postavit i k tak těžké diagnóze jako byl zhoubný nádor.

Společenství, které jí bylo svěřeno, dokázala provést celou pokoncilní obnovou. Matka Vojtěcha dobře totiž pochopila význam a požadavky II. vatikánského koncilu. Potřebu otevřít se, aby všude mohl působit Duch svatý. Při všech svých mimořádných schopnostech zůstávala velice pokorná, skromná, obětavá a hlavně statečná ve víře. Měla velké porozumění pro potřeby a bolesti druhých, ať se jednalo o spolusestry, příbuzné, přátele nebo jenom o lidi, kteří potřebovali z nějakých vážných důvodů její pomoc.

Při výchově nových sester jí velice záleželo, aby se učily milosrdenství a odpuštění. Jak moc jí celkově záleželo na boromejkách vyplývá z úryvku její duchovní závěti. Tato závěť byla nalezena při přípravách pohřbu Matky Vojtěchy, která ji napsala dne 4. listopadu 1987.

Krátký úryvek z duchovní závěti: *„Služte Pánu s radostí! Oddaně a věrně! V jakýchkoli podmínkách! Úsilí o svatost a milosrdná služba-to jsou naše křídla k nebi. Nezklamte očekávání nebe i země! Vytrvejte v lásce a oběti! Bůh stojí za to. Milujte Boha, milujte se navzájem, milujte své bližní. Čím větší bídu vidíte, s tím větší láskou a něhou se k ní sklánějte. Milosrdná láska ať zvítězí! Ať láska zdobí vaše srdce-hluboká, pevná, nezištná láska, která jde ke kořenům lidské bytosti, vždyť láska je v nás“* ¹³⁸

Vrcholem milosrdenství byla u Matky Vojtěchy péče o umírající. Matka Vojtěcha dbala na denní modlitbu církve. Neustále podněcovala otce Jana Bártu OFM k překladu liturgických textů do češtiny. Velkou starost projevovala o nový dorost. Byla si dobře vědoma toho, že novicky a jejich výchova je základ pro celou kongregaci. Co se týkalo přijímání nového dorostu, tak víme, že zvláště v období

¹³⁸ HOLKOVÁ, Marie. *Matka Vojtěcha*. s. 270.

normalizace projevovala velkou statečnost a umožňovala tajně vstup mladým dívkám. Během svého života Matka Vojtěcha často říkala, že řeholní povolání je pro ni povoláním ke svatosti. Ona se ztotožňovala s charismatem a spiritualitou společenství. V každé její životní etapě vystupují do popředí její neobyčejné přednosti vlídnost, schopnost účinně pomáhat druhým a vždy mít pochopení pro strasti a útrapy ostatních. Její srdce bylo otevřeno pro všechny, nedělala rozdíly. Sama osobně pomáhala lidem, kteří umírali nebo byli těžce nemocní. Starala se o ně s láskou a obětavostí. Nebyla nikdy lhostejná k žádnému utrpení, k žádné nespravedlnosti.

Matka Vojtěcha byla a pořád je vzorem pro všechny křesťany v tom smyslu jak by měl správný křesťan hájit hodnoty křesťanského života-ne jak on sám potřebuje, ale jak to potřebují ostatní. Rozhodně patří mezi ty, kteří k dobru lidstva, církve i své kongregace mohou přispívat pořád. Její životní příběh, kdy jako mladinka se dokázala rozhodnout pro řeholní roucho, jistě o něčem napovídá. Přes všechny těžkosti svého života šla vždy odhodlaně a statečně za svým Pánem. Dokázala zvládnout nelehké životní situace a vždy a za každých okolností byla nápomocná potřebným. Matka Vojtěcha je příklad pro všechny věřící, že v jakékoliv životní těžké situaci našeho života máme následovat Ježíše Krista s radostným srdcem. Víra je veliký dar a toho si byla tato statečná žena plně vědoma.

Co se týká procesu kanonizace generální představené Matky Vojtěchy, tak ten započal osm let po její smrti. Dne 28. listopadu 1996 došlo z Vatikánu na brněnské biskupství dovození (Nihil obstat ex parte Sanctae Sedis)¹³⁹ k zahájení diecézního procesu.¹⁴⁰ Tento diecézní proces byl 26. listopadu 1996 slavnostně zahájen brněnským biskupem Mons. Vojtěchem Cikrlem. Celý byl pak ukončen po náročné a intenzivní práci dne 26. října 2004 dokumentem. Tento dokument po celém zpracování byl převezen dne 28. října do Říma a zde odevzdán na Kongregaci pro

¹³⁹ -Doslova: „Ze strany svatého stolce nic nebrání“, tj. bez námitek.

¹⁴⁰ ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. s. 71.

blahořečení a svatořečení. Postulátorem pro římský proces byl jmenován Mons. Josef Laštovica. Dne 3. února 2006 došlo touto výše zmíněnou Kongregací ke schválení diecézního procesu. Pod vedením Mons. Laštovici pokračovala další práce v Římě, která se zabývala životem, ctnostmi a smrtí Matky Vojtěchy. Následně byl vypracován velmi objemný spis o sedm set padesáti stranách. Tento spis tzv. „Positio“ byl odevzdán 4. listopadu 2009. V tomto spise byly shrnuty všechny důležité informace o životě Matky Vojtěchy, které měly sloužit ke konečnému posouzení a zhodnocení Kongregaci pro blahořečení a svatořečení.

V lednu 2013 přišla zpráva, že začne pracovat teologická komise na hodnocení toho to spisu, což bylo dříve než se původně očekávalo. Podílet se na tom mělo padesát odborníků, kardinálů a biskupů. K velké lítosti se konce celé záležitosti nedožil Mons. Laštovica, který zemřel 16. května 2012 v Římě. Jednotlivé komise dospěly k závěru, že služebnice Boží žila a zemřela svatě, její ctnosti jsou heroického stupně.

Prefekt předložil výsledek Kongregace Svatému Otcí. Dne 6. prosince 2014 schválil papež František dekret o heroických ctnostech Boží služebnice Matky Vojtěchy. Z čehož plyne, že dotyčná se nazve Služebnicí Boží „ctihodnou“-venerabile. Tím papež oficiálně uznal, že Matka Vojtěcha věrně následovala příklad Ježíše Krista a dosáhla stupeň ctností, a proto ji věřící mohou veřejně uctívat. Stává se příkladem následování.¹⁴¹ Postoupení k blahořečení může ctihodná Služebnice Boží v případě, že dojde na její přímluvu k zázraku a tento mimořádný jev bude opět zkoumán odborníky z řad teologů. Celý tento proces je potřeba provázet modlitbou přesně určenou k této přímluvě.

¹⁴¹ *Matka Vojtěcha* [on-line]. 2016. [cit. dle 11. dubna 2016]. Dostupné na World Wide Web: <www.boromejky.cz/matkavojtecha>

4. Současné působení kongregace – Boromejky v 21. století

Nově nabytá svoboda, která přišla s politickým převratem na konci osmdesátých let minulého století, znamenala velký zvrat i v životě Boromejek. Po roce 1989 se řád, který, jak jsme ukázali v předchozích kapitolách, v letech meziválečných a v období krátce po druhé světové válce, zastává významnou roli v životě české společnosti, pozvolna opět vrací na násilně opuštěné pozice. Již v roce 1990 se sestry vrací zpět do pražské Nemocnice Pod Petřínem.

Postupně se obnovuje jejich činnost i v přilehlém kostele svatého Karla a jejich domovem (mateřincem) se stává opět dům sv. Nortburgy, kde se nachází generální archiv.

V průběhu 90. let se působení řádu dále rozšiřuje a prohlubuje, a řeholní sestry opět začínají působit v Domově svatého Karla Boromejského v Řepích. V objektu Řepy jsou umístěny odsouzené ženy zařazené do dohledu a dozoru v celkovém počtu okolo padesáti šesti. Jak bylo již řečeno, po roce 1948 došlo zákazu provozování kláštera. Po roce 1989 boromejky měly opět chuť zde vše obnovit. Odsouzené ženy se sem na žádost Vězeňské služby vracejí dne 17. 9. 1996. Rodí se typ služby, že jeden potřebný člověk pomáhá druhému potřebnému. Odsouzené ženy zde vykonávají smysluplnou práci, pomáhají nemocným a starým lidem.

Boromejky také působí v Domě sv. Antonína v Moravských Budějovicích. Zde v současnosti je starším lidem poskytována odborná zdravotní péče a rehabilitace. Město Albrechtice i zde kongregace vykonává velice záslužnou činnost. Charitativní domov nebyl – jako jeden z mála – po druhé světové válce zkonfiskován, pouze přešel pod správu Charity. Charitativním místem je dodnes.

Charitativní domov Znojmo- Hradiště ,kam přišly boromejky v roce 1958, které musely nuceně opustit Prahu. Zde také působila jako generální představená Matka Vojtěcha Hasmandová. V roce 2007 se z personálních, ekonomických,

provozních důvodů musí komunita boromejek zrušit na tomto místě a přestěhovat se do ostatních např. do domova v Albrechticích.

Na závěr zmíním ještě, že na přelomu tisíciletí (v roce 2000) začínají sestry působit v Římě, konkrétně v koleji označované jako Nepomucenum. V letech normalizace (1978) musely tuto bohosloveckou kolej opustit a vrátily se až v 2000. Sestry boromejky byly pozvány již v roce 1929, aby na koleji Nepomucenum vedly domácnost studujícím kněžím.¹⁴² R. Češíková byla představenou této komunity v Římě.

4.1 Setkání s S.M. Remigií Češíkovou

Dne 13. března 2016 jsem měla možnost osobně poznat S.M. R. Češíkovou. Musím již předem říci, že po první žádosti o setkání se i v mailu ihned jevila jako ochotná a vstřícná.

Setkání ovšem překonalo mé představy. Milá a usměvavá sestra Remigie ochotně vyprávěla o Matce Vojtěše Hasmandové, kterou velmi dobře znala. Z vyprávění vyplývalo, že Matka Vojtěcha byla cílevědomá sestra, která své společenství skutečně milovala a hodně se věnovala mladým sestrám. Právě jednou z těch mladých sester byla tenkrát sestra Remigie. Také Matka Vojtěcha těmto mladým sestrám umožnila žít tajně po celou dobu totality až do roku 1989. Matka Vojtěcha měla ráda každého zdravého, nemocného i postiženého. Žila pro Pána Boha, byla mu zcela oddána. Sestry povzbuzovala k modlitbě, ke konání dobra. Byla velice důsledná, když přezkušovala sestry ze stanov, žádné nic neodpustila. Sama jím byla vzorným příkladem člověka, který koná srdcem.

Sestra Remigie také zmínila své dětství. Narodila se 29. října 1954 v Uherském Hradišti. Žila s bratrem v Boršicích u Blatnice. Již jako šestnáctiletá, kdy byla studentkou gymnázia v Uherském Hradišti, chtěla být řeholní sestrou. Celé toto

¹⁴² Papežská kolej Nepomucenum byla kanonicky zřízena 23. dubna 1930 apoštolským listem Ubi primus papeže Pia XI. Přijímá seminaristy a kněze z diecézí České republiky, kteří byli svými biskupy vysláni ke studiu na papežských univerzitách.

rozhodnutí ovlivnila brigáda po prvním ročníku, která se konala u sester boromejek ve Šternberku u Olomouce. Zde se spolu se sestrami starala o tři sta postižených jak tělesně tak mentálně dětí. Do této chvíle ani žádnou řádovou sestru nepoznala.

Do řádu ji přijala právě Matka Vojtěcha ve Znojmě –Hradišti v roce 1971. Do maturity ovšem bydlela doma u rodičů. Kontakt s boromejkami měla pevně vždy dohodnutý a na určených místech jak si to žádala totalitní doba. Doživotní sliby složila až v roce 1982. Matka Vojtěcha umožnila všem mladým tajným sestrám žít plnohodnotný řeholní život v rodinných domech, kde byly skryté před veřejností. Veřejně oblékla řeholní šat v roce 1990. Vystudovala magisterské studium na Teologické katolické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Sestra Remigie byla také od roku 1994 generální představenou celé kongregace až do roku 2000. Nyní je postulátorkou kanonizace Matky Vojtěchy. Matka Vojtěcha by byla první kanonizovanou boromejkou nejen v České republice, ale také ve světě. Na konci celého procesu je prohlášení za svatého. Sestra Remigie byla tak laskavá a ukázala nám „*Positio*“, které se posílalo do Vatikánu.

Toto setkání bylo ve všech ohledech pro mne velkým přínosem. Vstřícnost, vyrovnanost a hlavně duchovní celkové povzbuzení sestry Remigie bylo pro mé další dny důležité. Původně jsem za sestrou šla se záměrem dozvědět se pouze několik informací o Matce Vojtěše a o kongregaci. Samozřejmě jsem odcházela obohacená o spoustu informací, ale také plná duchovní vyrovnanosti. Toto setkání mi dalo mnohem více, než jsem očekávala. Bůh žehnej této skromné sestře a celé kongregaci.

Závěr

„Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků a není nic opravdu lidského, co by nenašlo v jejich srdci odezvu.“(církvní dokument *Radost a naděje*, čl. 1)¹⁴³

Smyslem této diplomové práce bylo přiblížit životy čtyř vybraných představitelk třetí největší kongregace v Čechách. Záměrem nebylo jen vylíčit jejich životní osudy a spletité cesty, než dosáhly svého vysněného cíle.

Především jsme chtěli čtenářům poodhalit skutečnosti, které sestry vedly ke vstupu do řeholního řádu. Životopisná data byla čerpána výhradně z archivních materiálů kongregace.

Mne osobně velice zaujal nápis, kterým uvádí svoji prezentaci boromejky na téma charisma a spiritualita na webových stránkách této kongregace.

„Charisma a spiritualita=náš úkol a způsob, jak ho žít.“¹⁴⁴

Po přečtení tohoto jejich pojetí charismatu a spirituality mne ihned napadla otázka: *„Má charisma a spiritualita v dnešním materiálním světě místo?“* Nejsou to pro ostatní lidi, tím nemyslím právě příslušníky řeholních řádů, ale všechny lidi velice prázdné a nic neříkající pojmy. Pro křesťany v pravém slova smyslu by neměly být. Dovolím si v závěru malou osobní úvahu nad těmito výrazy.

Boromejky nesou v sobě charisma milosrdenství, jak již prokazují svým slibem.¹⁴⁵ Ony chtějí následovat Pána Ježíše Krista. Stávají se jeho nevěstami.

¹⁴³ *Charisma a spiritualita* [on-line]. 2016. [cit. dle 28. března 2016]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.boromejky.cz/13.htm>>

¹⁴⁴ *Charisma a spiritualita* [on-line]. 2016. [cit. dle 28. března 2016]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.boromejky.cz/13.htm>>

¹⁴⁵ Řeholní sestry skládají řeholní sliby. Boromejky mají slib čistoty, chudoby, poslušnosti a v neposlední řadě milosrdenství. To vše znamená, že po celý život budou následovat Milosrdného Krista.

Boromejky jsou si plně vědomé toho, že Ježíš Kristus, z poslušnosti k svému Otci Bohu, se obětoval za nás hříšníky, obětoval svůj život. Bůh obětoval pro lidstvo svého jediného syna. Ježíš Kristus vzal na sebe všechny hříchy a vzkříšením z mrtvých nám daroval všem věřícím křesťanům život věčný. Boromejky mají proto v úctě kříž. Je to důkaz Boží lásky.¹⁴⁶

V době působení první a druhé boromejky uvedené v této práci nebyl pojem charisma běžně užíván. Jejich poslání k milosrdné lásce bylo samo o sobě charismatické. Zde si musíme uvědomit, že už v bibli není milosrdenství pouze planý cit. Jde opravdu o hluboký postoj. Hledání dobra. Bůh je milosrdný a projevuje své milosrdenství každému člověku. Toto by si měl křesťan uvědomit a prokazovat milosrdenství také druhému člověku (ne jenom křesťanovi a svým nejbližším-hlavně všem potřebným.)

Nyní se vrátím k pojmu charisma¹⁴⁷ z jiného úhlu. Charisma pochází z řeckého slova znamenající dar, milost, což v původním smyslu znamená Boží milost, v katolickém věrouce označuje ojedinělé duchovní dary, které sesílá Duch svatý pro dobro církve. Tento pojem do sociologie uvedl již M. Weber. Tento německý sociolog a ekonom bývá někdy označován jako zakladatel sociologie. On si však zřejmě tento pojem vypůjčil od badatelů zkoumající dějiny raného křesťanství. Charisma on vnímá jako nehodnotící kategorii.¹⁴⁸

Ráda zde ještě nastíním pojem charismatická osobnost, neboť to úzce souvisí s výše položenou otázkou. Charismatická osobnost je člověk, jehož výjimečné vlastnosti dokáží kolem něho soustředit rozličné obdivovatele a stoupence. V dnešní

¹⁴⁶ *Charisma a spiritualita* [on-line]. 2016. [cit. dle 28. března 2016]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.boromejky.cz/13.htm>>

¹⁴⁷ Dle Art. CHARISMA-dary duchovní, dary sv. Ducha Ap. Pavel vypočítává v I.Ep.ku Korint.tato charita: „Někomu bývá dána skrze Ducha řeč moudrosti, jinému pak řeč umění podle téhož Ducha, jinému pak víra v témž Duchu.viz pro více informací. *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, dvanáctý díl CH-sv. Jan*, 1897, vydavatel a nakladatel J.Otto v Praze

¹⁴⁸ KLENER, Pavel (ed.). *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN: 80-7184-164-1. s. 400.

době, ale i v dobách minulých to nebyli vždy jedinci s kladnými vlastnostmi nebo jedinci konající pro lidstvo jen záslužné činy ba naopak. Dnes lidé mohou pokládat za charismatickou osobnost člověka, který přestupuje zákon. Obdivují člověka, jenž oplývá nahromaděným majetkem. Dostávám se tedy ke své otázce – má charisma v pravém slova smyslu, myslím charisma jako dar, milost tedy Boží milost vůbec v této době tento význam?

Odpověď nebude jistě ani jednoduchá ani jednoznačná. Na příkladech těchto dle mého charismatických představitelk kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského jsem jen chtěla ukázat, že milosrdenství pro ně za žádných okolností a v žádné době nebyl prázdný pojem. Pevně věřím, že ani pro nás pro křesťany to nebude prázdný pojem, který bychom si vysvětlovali mylně. Přála bych si, abychom budoucím generacím ukázali jiné hodnoty než je úspěch v podnikání a s tím spojené hromadění peněz. Charismatická osobnost by neměl být člověk, který „jde přes mrtvoly“ za svým ziskem.

Hodnota kvalita osobnosti spočívá i v jiných atributech jako je například milosrdenství, ochota pomoci lidem potřebným, umění odpouštět. Pro křesťany by měl vždy být neopominutelný fakt následovat Krista a chválit Pána Boha za vše dobré co pro nás vykonal a to rozhodně tyto čtyři představitelky o kterých tato práce pojednává, činily.

Na úplný závěr zmíním pojem spirituality¹⁴⁹, který v kongregaci má neopomenutelné místo.“ *Základní kámen spirituality-kontemplativní rozměr života a primát milosti převzal už svatý František Saleský z řehole svatého Augustina. Jeho vliv*

¹⁴⁹ Dle Art. Spiritualita-spirituální teologie vyjadřuje systematické obecné pojednání, spiritualita zahrnuje konkrétní realizaci (Moioliho známý pojem „*il vissuto cristiano*“-křesťanský požitek. Pro více informací viz DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullio. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN: 80-7192-338-9. s. 904.

*je patrný i na důrazu, který kladly sestry na společný život, aby dorůstaly do jednoty srdcí. Milovat se navzájem takže mnoho sester tvoří jednotu srdcí.*¹⁵⁰

Po II. Vatikánském koncilu bylo potřeba vyjádřit pokoncilní spiritualitu poslední představitelka této práce Matka Vojtěcha Hasmandová velice svým přístupem ovlivnila pokoncilní vývoj v celém společenství *„Spiritualita je určitá duchovní cesta ke svatosti“*¹⁵¹

V dnešní společnosti se stává nutností čerpat ze spirituality důvody a smysl pro každodenní život. Dnes je člověk postaven před volbu buď spiritualitu sjednocující, anebo povrchní konzumní život bez konečného významu. Přeji si, aby křesťané volily spiritualitu jako živé setkávání s Kristem, zdroj osvobozující svobody.

Spoustu dnešních lidí, nemyslím tím pouze jen mladé lidi hledající teprve svůj smysl života, pohrdají těmito pojmy charisma, spiritualita, pokora atd. Zakončím tuto závěrečnou úvahu k diplomové práci o statečných ženách, které žily všechny v souladu s Bohem otázkou.

„Pochopí v budoucnosti lidé tyto pojmy a naučí se více lidí ne jenom křesťané chápat, že nezištná pomoc bližnímu svému není pouhou frází?“

¹⁵⁰ ČEŠÍKOVÁ, Remigie Anna S.M. *Charizma a spiritualita milosrdných sester svatého Karla Boromejského*. Praha, 2002. 117s. Diplomová práce. Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce ThDr. Oto MÁDR. s. 62.

¹⁵¹ ČEŠÍKOVÁ, Remigie Anna S.M. *Charizma a spiritualita milosrdných sester svatého Karla Boromejského*. Praha, 2002. 117s. Diplomová práce. Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce ThDr. Oto MÁDR. (passim).

Seznam odborné literatury a dalších zdrojů

Prameny

Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl III., (1863–1866), Komunita sv. Nortburgy.

Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl VII., (1901–1918), Komunita sv. Nortburgy.

Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl IX., (1938–1947), Komunita sv. Nortburgy.

Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl X., (1948–1952), Komunita sv. Nortburgy.

Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl XI., (1953–1957), Komunita sv. Nortburgy.

Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl XII., (1958–1967), Komunita sv. Nortburgy.

Archiv Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského – SCB: kronika milosrdných sester sv. Karla Boromejského díl IV., (1862–1868), Řepská komunita.

Archivní dokument – *Nekrolog Matky Marie Bohumily Žofie Langrové: generální představené kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v letech 1946 – 1970*. Květen 1979. 43 s. (samizdat)

Archivní dokumenty – souhrnné výpisy z kronik – označeny různě. (blíže nespecifikováno).

Archivní dokument SCB, článek *Dějiny spirituality*, 5 s. (blíže nespecifikováno).

LEVÝ, Mikuláš. *Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina*. Praha: Nákladem Domu milosrdenství Vincentina v Praze – Břevnově a na Smečně, 1937. 181 s.

MUSIL, František. *Sestra Charitas, rodem hraběnka Coudenhovenová*, Praha: Spisy spolku tiskového, 1888. 77 s.

Sekundární literatura

ALBERIGO, Giuseppe. *Stručné dějiny II. vatikánského koncilu*. 1. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barister & Principal, 2008. ISBN: 978-80-7364-047-7.

BARTOŠOVÁ –BÁRTOVÁ, Marcela. *Počátek a vzestup Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Čechách*. Praha, 2012. 54 s. Bakalářská práce. Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce ThDr. Kamila VEVERKOVÁ Th.D.

BOROVÍČKA, Michael – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – BĚLINA, Pavel. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIIa. 1. vyd. Praha: Paseka, 2012. ISBN: 978 - 80-7432-181-8.

BOROVÍČKA, Michael – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – BĚLINA, Pavel. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIIb. 1. vyd. Praha: Paseka, 2013. ISBN: 978 - 80-7432-293-8.

BRANDA, Jan – KÁVIČKA, Karel. *Praha – Mariánský sloup na Staroměstském náměstí*. Velehrad: Historická společnost Starý Velehrad se sídlem na Velehradě, 2008. Církevní památky. ISBN: 978-80-86157-23-8.

ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). *Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry*. Praha: Nakladatelství ŘÁD, 2013. ISBN: 978-80-86673-32-5.

ČEŠÍKOVÁ, Remigie. *Matka M. Vojtěcha Hasmandová SCB: Jsem v dlani Boží, dopisy z vězení*. Brno: Cesta, 2013. ISBN: 978-80-7295-171-0.

ČEŠÍKOVÁ, Remigie Anna S.M. *Charizma a spiritualita milosrdných sester svatého Karla Boromejského*. Praha, 2002. 117s. Diplomová práce. Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce ThDr. Oto MÁDR.

ČEŠÍKOVÁ, Remigie – LAŠTOVICA, Josef. *Novéna: se služebnicí Boží Markou Vojtěchou Hasmandovou SCB*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN: 978-80-7195-305-0.

ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. 2. vyd. Praha: Hart, 2002. ISBN: 80-86529-30-4.

ČORNEJ, Petr – BĚLINA, Pavel. *Slavné bitvy naší historie*. 1. vyd. Praha: Marsyas, 1993. ISBN: 80-901606-1-1.

FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české III: Zločinnost a bezpráví*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2011. ISBN: 978-80-7432-115-3.

GELMI, Josef. *Papežové: Od svatého Petra po Jana Pavla II*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0457-0.

HANUŠ, Jiří (ed.). *První sněm celosvětové církve: první vatikánský koncil 1869-1870*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. *Historia ecclesiastica*, sv. 8. ISBN: 80-85959-79-8.

- HLAVAČKA, Milan – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. – TINKOVÁ, Daniela. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIb. 1. vyd. Praha: Paseka, 2013. ISBN: 978-80-74-32-348-5.
- HOLKOVÁ, Marie. *Matka Vojtěcha*. Brno: Cesta, 2013. ISBN: 978-80-7295-1635.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIII. 1. vyd. Praha: Paseka, 2000. ISBN: 80-7185-328-3.
- KLIMEK, Antonín. *Velké dějiny zemí Koruny české*. sv. XIV. 1. vyd. Praha: Paseka, 2002. ISBN: 80-7185-425-5.
- KRUPKOVÁ, Inviolata. *Láska smrtí nekončí: Život Matky Vojtěchy Hasmandové*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. ISBN: 978-80-7195-704-1.
- KŘUPKA, Václav – TRUNDA, Zdenek – WIHELM, Marek. *Hrad Mirov: Od založení po současnost*. Mohelnice: Tiskárna Křupka, 2008. (Neprodejný výtisk)
- MACEK, Josef (ed.). *Československá vlastivěda*. Díl II. Praha: Horizont, 1969.
- MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*, 1. Vyd. Praha: Argo, 2008. ISBN: 978-80-257-0027-3. Díl I.
- MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bíle hory do současnosti*. 1. vyd. Praha: Argo, 2010. ISBN: 978-80-257-0294-9. Díl II.
- SCHAUBER, Vera – SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Překlad Terezie Brichtová, Vojtěch Pola. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. ISBN 80-85527-75-8.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále: Církev bojující*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-807-19-28-928.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále: Církev vězněná*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7192-893-5.
- VLČEK, Pavel – FOLTÝN, Dušan – SOMMER, Petr. *Encyklopedie českých klášterů*. 1. vyd. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-17-6.

Encyklopedie a slovníky

DE FIORES, Stefano – GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN: 80-7192-338-9.

KLENER, Pavel (ed.). *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. ISBN: 80-7184-164-1.

Elektronické a internetové zdroje

Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD-ROM. Praha: Argo 2003.

Slavnostní předání ceny Václava Bendy [on-line]. 2016. [cit. dle 30. dubna 2016]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.cirkev.cz/archiv/111117-slavnostni-predani-ceny-vaclava-bendy>>

Neumanneum [on-line]. 2016. [cit. dle 12. března 2016]. Dostupné na World Wide Web: <www.boromejky.cz/210prachatice/210.html>

Charisma a spiritualita [on-line]. 2016. [cit. dle 28. března 2016]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.boromejky.cz/13.htm>>

Matka Vojtěcha [on-line]. 2016. [cit. dle 11. dubna 2016]. Dostupné na World Wide Web: <www.boromejky.cz/matkavojtecha>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1: Sestra Charitas a Matka Antoinetta Chotková

Obrázek č. 1: Sestra Charitas v řeholním šatě v klášteře v Řepích. V pozadí zahradník Václav Babinský. Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského.

Obrázek č. 2: Marie Coudenhove-Kalegri (příbuzná sestry Charitas, jež byla za zmíněnou sestru omylem donedávna považována. Převzato z generálního archivu SCB

Obrázek č. 3: Německý nápis ze zadní strany obrau sestry Charitas. Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského (zkratka SCB)

Obrázek č. 4: Hrabě Antonín Chotek, otec komtesy Olgy (Matky Antoinetty). Převzato z knihy LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s.17.

Obrázek č. 5: Hraběnka Olga Chotková-Moltke, matka komtesy. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s.16

Obrázek č. 6: Matka Antoinetta ve školních letech. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s. 23

Obrázek č. 7: Matka Antoinetta v dívčím věku. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s.29

Obrázek č. 8: Šťastné mládí Matky Antoinetty v kruhu sourozenců. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s.25

Obrázek č. 9: Matka Antoinetta v řeholním rouchu. Převzato z úvodní strany knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina.

Obrázek č. 10: Matka Antoinetta s vlastní matkou před vstupem do kláštera. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s.51

Obrázek č. 11: S.M. Antoinetta po sv.slibech . Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s.61

Obrázek č. 12: Úvodní strana knižně vydaného životopisu Matky Antoinetty.

Obrázek č. 13: Šťastná i ve svém utrpení. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s. 155

Obrázek č. 14: Matka Antoinetta s Matkou Hortensií. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. 73

Obrázek č. 15: Nepřehledný průvod řádových sester doprovází matku Antoinettu na poslední cestě. Převzato z knihy: LEVÝ, Mikuláš. Velebná matka Antoinetta Chotková: první představená Vincentina. s. 171

Příloha č. 2: Matka Bohumila Langrová

Obrázek č. 1: Rodina Maky Bohumily na archivní fotografii s původním popiskem. Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv.Karla Boromejského

Obrázek č.2: Rodiče a sourozenci Matky Bohumily na archivním snímku. Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského

Obrázek č. 3: Na maturitní fotografii. Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv.Karla Boromejského.

Obrázek č. 4: Matka Bohumila jako generální představená. Převzato Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv.Karla Boromejského.

Obrázek č. 5: Setkání Matky Bohumily s papežem Pavlem VI.(1969). Převzato Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv.Karla Boromejského.

Obrázek č. 6: Identifikační karta Matky Bohumily z vazby. Převzato Převzato z generálního archivu kongregace milosrdných sester sv.Karla Boromejského

Obrázek č- 7: Osobní spis odsouzené (s patrnými záznamy- škrtnutím – poukazujícím na amnestii v roce 1960).

Příloha č. 3: Matka Vojtěcha Hasmandová

Obrázek č. 1: Otec matky Vojtěchy Hasmandové-Florian Hasmanda. Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 16

Obrázek č. 2: Matka Vojtěchy Hasmandové, Rosalie Hasmandová. Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 16

Obrázek č. 3: Děti Floriana Hasmandy a jeho ženy Rosalie. Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 18

Obrázek č. 4: Ve skupince postulantek. Převzato z generálního archivu SCB

Obrázek č. 5: O prázdninách doma. Převzato z generálního archivu SCB

Obrázek č. 6: Matka Vojtěcha jako generální představená kongregace. Převzato z generálního archivu SCB

Obrázek č. 7: Matka Vojtěcha - fotografie z vazební věznice v Českých Budějovicích (10. Září 1952). Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 38

Obrázek č. 8: Matka Vojtěcha po vynesení rozsudku (1953, Pardubice). Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 43

Obrázek č. 9: Dopis Matky Vojtěchy z vězení z Pankráce, adresovaný sestře Marii v roce 1957 originál dopisu. Převzato z generálního archivu SCB

Obrázek č. 10: Matka Vojtěcha v civilním oblečení při návštěvě ilegálně formovaných nových sester. Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 60

Obrázek č. 11: Audience u papeže(1979). Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 58

Obrázek č. 12: Fotografie působiště boromejek ve Znojmě- Hradišti po jejich nuceném odchodu z Prahy. Převzato z knihy : ČEŠÍKOVÁ, Remigie (ed.). Matka Vojtěcha služebnice Boží: Statečný svědek víry. s. 54

Příloha č. 1

Obrázek č. 1

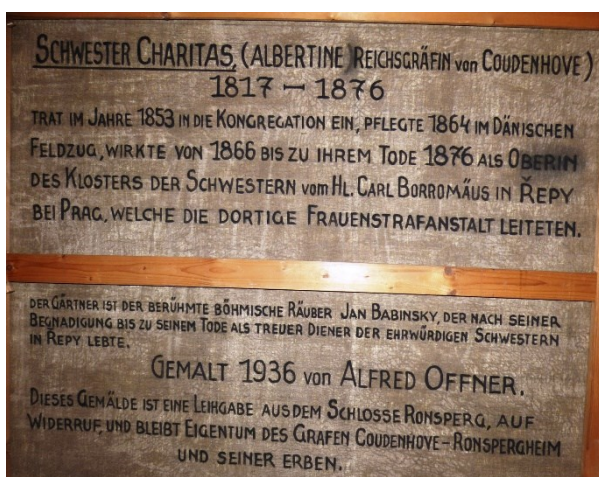
Sestra Charitas v řeholním šatě v klášteře v Řepích. V pozadí zahradník Václav Babinský.

Obrázek č. 2

Marie von Coudenhove – Kalergi. Příbuzná sestry Charitas, jež byla za zmíněnou sestru omylem donedávna považována.

Obrázek č 3

Nápis ze zadní strany obrazu sestry Charitas

Text: „Sestra Charitas (Albertina, říšská hraběnka z Coudenhove)

1817 – 1876

Roku 1853 vstoupila do kongregace, působila jako pečovatelka v roce 1864 během dánského válečného tažení, od roku 1866 až do své smrti v roce 1876 působila jako představená kláštera sester sv. K. Boromejského v Řepích u Prahy, které vedly zdejší ženskou trestnici.

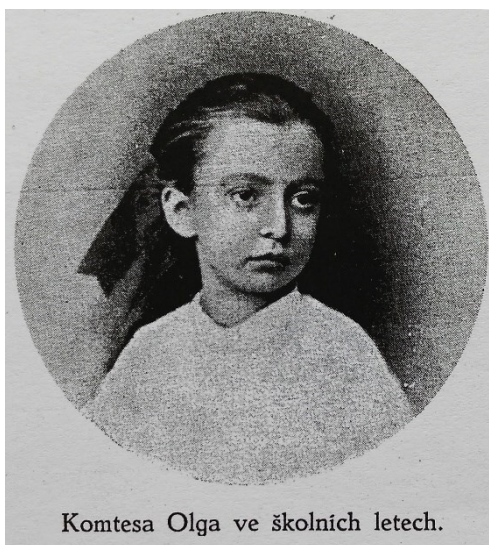
Obrázek č. 4

*Hrabě Antonín Chotek, otec komtesy Olgy
(Matky Antoinetty)*

Obrázek č. 5

Hraběnka Olga Chotková - Moltke, matka

Komtesa Olga ve školních letech.

Obrázek č. 6

Matka Antoinetta ve školním věku

Obrázek č. 7
Matka Antoinetta v dívčím věku

Obrázek č. 8
*Šťastné mládí Matky Antoinetty v kruhu
sourozenců*

Obrázek č. 9
V řeholním rouchu

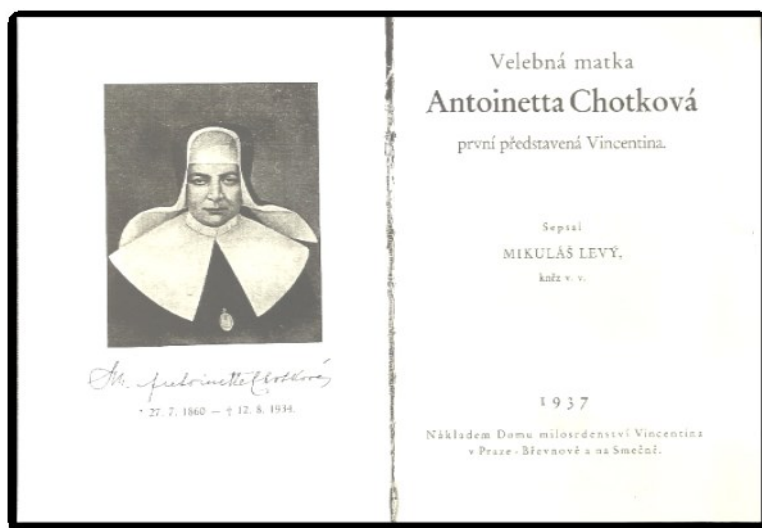
Obrázek č. 9

*Matka Antonetta s matkou před vstupem
do kláštera*

Obrázek č. 10

S.M. Antoinetta po sv. slibech

Obrázek č. 11

Úvodní stránka knižně vydaného životopisu Matky Antoinetty

Obrázek č. 12
Šťastná i ve svém utrpení

Obrázek č. 13
Matka Antoinetta s Matkou Hortensíí

Obrázek č. 14
Nepřehledný průvod řádových sester doprovází matku Antoinettu na poslední cestě.

Příloha č. 2

Obrázek č. 1

Rodina Matky Bohumily na archivní fotografii s původním popiskem

Obrázek č. 2

*Rodiče a sourozenci Matky Bohumily na archivním snímku, jak prozrazuje popisek.
Matka Bohumila je zde zachycena vlevo nahoře.*

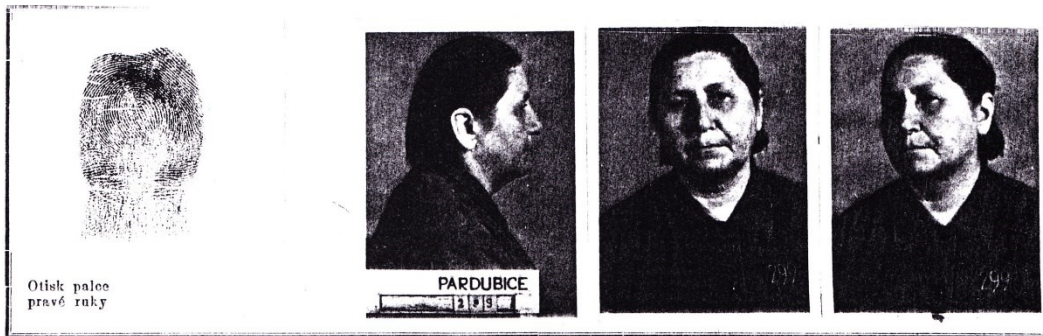
Obrázek č. 3
Na maturitní fotografii

Obrázek č. 4
*Matka Bohumila jako generální
představená*

Obrázek č. 5
Setkání Matky Bohumily s papežem Pavlem VI. (1969)

Přemístění, zaměstnání ve věznici a NPT:

Útvar	Od	Do	Umístění - zaměstnání	Útvar	Od	Do	Umístění - zaměstnání
Ingyma	13. 6. 58	2. 8. 58	pletání	Pardubice	29. 10. 58	29. 10. 58	nesaržaršana
N. Jecen	4. 8. 58		pletárna, klokočar	"	29. 10. 58	31. 10. 58	nemocna
Pardubice	11. 2. 58	14. 3. 58	pletárna	"	1. 11. 58	25. 11. 58	knoflíky
"	15. 3. 58		nesaržaršana	Brno	26. 11. 58	11. 2. 59	na léčbu
W Pardubice	24. 4. 58	17. 5. 58	MNB - Útvar výkonu vazby	Pardubice	18. 2. 59	22. 2. 59	nesaržaršana
Pardubice	29. 5. 58	6. 6. 58	nesaržaršana	"	23. 2. 59	25. 2. 59	knoflíky
"	7. 6. 58	25. 1. 58	pletárna	"	26. 2. 59	31. 3. 59	nemocna
"	26. 1. 58	31. 1. 58	nemocna	"	1. 4. 59	10. 4. 59	knoflíky
"	1. 2. 58	6. 2. 58	pletárna	"	17. 4. 59	8. 5. 59	nemocna
"	7. 4. 58	26. 6. 58	nemocna	"	9. 5. 59	24. 5. 59	léčebně
"	15. 7. 58	28. 6. 58	pletárna	Brno	25. 7. 59	2. 8. 59	nemocnice
"	28. 6. 58	25. 6. 58	nesaržaršana	Pardubice	3. 6. 59	5. 6. 59	nesaržaršana
-"-	26. 6. 58	29. 8. 58	nemocna	"	6. 6. 59	29. 6. 59	léčebně
-"-	30. 8. 58	29. 10. 58	pletárna	"	30. 6. 59	22. 7. 59	nemocna
"	30. 10. 58	30. 10. 58	patentky	"	23. 7. 59	22. 11. 59	léčebně
"	31. 10. 58	28. 1. 59	pletárna	Brno	23. 11. 59	21. 12. 59	nemocnice
"	29. 1. 59	17. 2. 59	nemocna	Pardubice	22. 12. 59	27. 12. 59	nemocna
"	12. 2. 59	28. 2. 59	pletárna	"	28. 12. 59		léčebně
"	1. 3. 59	21. 3. 59	patentky				
"	22. 3. 59	14. 4. 59	nemocna				
"	15. 4. 59	30. 7. 59	patentky				
"	31. 7. 59	13. 7. 58	knoflíky				
"	14. 7. 58	26. 7. 58	nemocna				
"	27. 7. 58	18. 9. 58	knoflíky				
Matka Bohumily z vazby	19. 9. 58		nemocnice				

Obrázek č. 6

Identifikační karta Matky Bohumily z vazby

Zákl. čís.	Obv.	Společníky má - nemá ☒	Uprchl dne:
440/44 299	Ods.	Osobní spis založil:	Na útěku dopaden: ☐
Vstoupil trest sankce 13. 6. po odsouzení 1952		A 10/1990	
Vodán-a do vazby - trestu dne 24./ 1. 1952 v 9.10 hod. kým		I. ker. dth. R ^c	
OSOBNÍ SPIS			
✓ L. A. N G R O V A Příjmení	Žofie Jméno	Zaměst- přestavená náni: řád.sester	Přvoční povel: sestra
	Rozená nebo přezdívka	Red. stav: svobodná	Voják nevoják ne
		Národ- nost: česká	Dříve trestán: -
Narozen(a) 1. 12. 1896	Kde Slatina u Brna	Okres Brno	
1. od 24./ 1. 1952-9.10 hod. do 13./ 6. 1952-14 hod., t. j. - r., 4 m., 20 d., 4 hod., 50 min.			
Vazba	2.		
	3.		
	4.		
Odsouzen-a rozsudkem (nálezem NV)	1. státn. soudu v Praze z 13. / 6. 1952 č. j. 6 Ts I 41/52		
	2.		
	3.		
	4.		
K trestu	1. 20 - dvacet - roků (19)		
	2.		
	4.		
Pro trestný čin	1. § 86/1, 2a, 2b, § 78/1a, 2a tr.z. 3.		
	2.		
	4.		
Nástup trestu	13. 6. 1952 v 14.- hod.		
Počátek trestu	1. 24. 1. 1952 v 9.10 hod. 3.		
	2.		
	4.		
Přerušení trestu			
Konec trestu	1. 24. 1. 1972 3.		
	2.		
	4.		
Další opatření	propadnutí celého jmění		
Propuštěn na svobodu dne a hod.	11. 5. 60		
Poslední bydliště (před zatčením)	Praha III., Vlašská 38/336.		
Bydliště po propuštění			
		Nebezpečnost:	

Obrázek č. 7

Osobní spis odsouzené

(s patrnými záznamy - škrtnutím - poukazujícím na amnestii v roce 1960)

Příloha č. 3

Obrázek č. 1

*Otec Matky Vojtěchy Hasmandové, Florian
Hasmanda*

Obrázek č. 2

*Matka Vojtěchy Hasmandové, Rosalie
Hasmandová*

Obrázek č. 3

Děti Floriana Hasmandy a jeho ženy Rosalie

Obrázek č. 4
Ve skupince postulantek

Obrázek č. 5
O prázdninách doma

Obrázek č. 6
Matka Vojtěcha jako generální představená kongregace

Obrázek č. 7

Matka Vojtěcha – Fotografie z vazební věznice v českých Budějovicích (10. září 1952)

Obrázek č. 8

Matka Vojtěcha po vynesení rozsudku (1953, Pardubice)

kalouze, o které tenkrát Mauderovi pravili, že mu
 abalvováno jako uděleno, nadě polnady emu ma.
 Dívčičky jí máš její, neboť v ničem nebudu mít
 nestarabalku. Jolka čím žijem a ne že po ně-
 chy dny široka něho. - A až jidam-miše
 a neplnit i toto: „porabanouze rymové její,
 Mladenci jí, kři manělo její ebdale jí, náka-
 je: mnohé úmy abalvové rože pořinaky, Ty's
 však je předstihla něcky.
 Tebe, drabá Marinko, na tebe expemim a eliče
 bych na tebe vzal žin to nejkrásnější, zaplé
 do Tebe široka balouze plněb kromel, kluzel
 žin šlově žin rehojen pojencal a ži rliaril.
 Budeš oba šlově - pořinami nebo Vám porinam
 denně. Ty, drabá Jano, žiče sepruškí, ži mi raly-
 ko mláde pro tebe na papru. Nežm ži v raly
 jako ži něcky a rym i Te, Marinko, v Městáček.
 Uprámně seprám Němcevy, Bereloni, a Ručince celité
 mládu sepramulu, Tebe žinim, Ručince, aby mi poprada
 celou mládu. Když Tebe žiče gratulac z časem, porinam ži žič.

Původně mi psal v pořadí stran 4, 1, 2, 3 - list byl uprostřed přehnut.

Antonie Hasmandová, č. 2669, Praha XII., pošt. ev. 144,
 pošt. celo. 5.

V Praze 28. října 1957.

Moji nejdražší,

zase Vám neuvěřitelně vřelá představa,
 celou upomínal, včičenel sa Vasi počtu a
 upiáliví lalou moe.
 Děteji Ti, drabá Marinko, sa by šádly, žave
 se ebdale a žičičim ži vřelím ornamentem.
 Chápeba žim žiče rlarosti, něčiče žim, žaly
 asi akon ži v žič, když žičim ryo, žič žič-
 lavam žička se žič. Ž tohobu dū vřelou žič
 Vám padě ži nepravé, až žiče žič na žič.
 Nechčiče žim žiče ani lalke rlarost. Žičiče
 ži vřelou žičičaril, žič žič eliče mlá,
 Marinko, žič krásně, dokonale a mlá. Žim
 žim se žič, aby žič do žiče nepravé žiče
 an žiče ebdička. Žim žičičim, až žičiče

na Tebe, Marinko, žičiče se dnel žič pravy,
 žič žič žičiče žič žič žič. Ale žič
 náčičky! Tebe žič žim žičiče a louchiče
 žim žiče dā žič žiče žič, žičiče
 žim se žič žič žičiče žičiče žiče,
 žič, ebdam, žičiče ebdam, žičiče
 a vřelím v náčiče. Žičiče žič žim se ebd-
 vaku o ebdam žičiče a žič Marinko. Dou-
 žič, žič žič žič žič, žič žič se ebdam
 žičiče žičiče dny žič pravy a rlarost žičim-
 něho dne.
 A sobota 28. října? Byla žim dnel žič
 se žič žič na žič celo. Myslím, žič žim žiče
 žičim žičim žičiče, žič žič žiče
 ebdam žičiče žič žič. Byla žim žič žič
 ebdam žiče a žič žič žič žič a žič,
 žičiče žim se mnoh. Žičiče žim eliče,

abych žiče žič se žič nemohou žiče žič
 žič, se žiče žiče žiče dva žičiče, abych
 žiče ebdam žičiče žič dny žič žič žič-
 něho žičiče žičiče, se žič žič žič žič
 žič žič žič žič žič. Ano, drabá Marinko
 a žič, žič žič žič žič žič žič a žič žič
 žič, žič žič žič žič žič žič a ebdam žič.
 Nepramula žim, abych žiče žič, abych
 na žiče žič žič žič žič, abych žič žič
 žič a žič žič žič žič žič žič žič žič,
 a žič žič žič žič žič žič žič žič žič,
 žič, abych žič žič a mlá.
 Tebe, mlá Marinko, žič žič žič žič žič žič a
 žič žič žič žič, žič žič žič žič žič žič
 a žič žič žič žič žič žič žič žič. Dou-
 žič se žič se žič žič žič, žič žič žič žič
 žič žič žič žič žič žič žič žič žič,

Obrázek č. 9

Dopis Matky Vojtěchy z vězení na Pankráci, adresovaný sestře Marii
 (foceno v pořadí stran 4, 1, 2, 3 – list byl uprostřed přehnut)

Obrázek č. 10

Matka Vojtěcha v civilním oblečení při návštěvě ilegálně formovaných nových sester

Obrázek č. 11

Audience u papeže (1979)

Obrázek č. 12

Fotografie působiště boromejek ve Znojmě – Hradišti po jejich nuceném odchodu z Prahy

SUMMARY

Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského na pozadí událostí 19., 20. a 21. století

Congregation of Sisters of Mercy of St. Boromeo and the Situation in 19th, 20 th and 21th Century

Marcela Batrošová – Bártová

This introductory chapter is expected to depict the basic information on which this thesis has been written and its main objective. The impetus of this work has been two reasons. Partly, I had done a similar topic during my bachelor's level where I had addressed the inception and development of the congregation of sisters of mercy of the St. Charles of Baromeo in Bohemia. It was from this work, that I got the motivation to extend the study by trying to further explore on the biographical background of four main leaders of this congregation. I look at their activities from different historical phases in Bohemia. This method of literature review from the archive of the congregation I considered as "untouched field". It was a great challenge that I wouldn't let go. This work in its context could not however, capture the whole scene in detail. Therefore the historical episodes to relevant leaders of this congregation are only a summarized view of important events of the period experienced by the relevant personality. The whole work is divided into four chapters.

The first chapter looks into the life of Mother Charitas-Hraběnka Coudenhova - head of the Monastery in Řepy. The biography of this noblewoman was very interesting from different aspects. It was written in a language of 1888, which made

the whole work quite relevant. The second aspect was her vocation. She was the head of women Prison that was established within the monastery in Řepy. Her biography tells of behaviors of women who were detained during her time. The fact that the behaviors of those who were detained did not change was to me, quite surprising. Personally, I have worked several years as a warder at the Řepy women Prison. Currently am working at the Prison in Prague-Ruzyně (under which Řepy belongs) as head of supervisor for the detained. My responsibility can be compared to the caretaker in the execution of penalty. Mother Charitas vividly narrates how every morning she asked the prisoners if they needed anything. Simply speaking, she would inquire to know which problems the prisoners had. This process, when the prisoners were coming to her, she referred to as “rapport”. Currently, when I arrived to my jurisdiction of work, together with the supervisor, I perform the so called cells control. Quite similar to the above mentioned rapport. I open every cell not only to control the order and how the prisoner is fulfilling his requirements but also to fulfill their right, that is; if they need anything like a doctor, social worker, pastoral care and among others. Mother Charitas I have only depicted from the preserved archived documents, which are kept at the general archive.

In the second chapter, I have described the life of famous noblewoman Mother Antoinet (Olga Chotková) but only on the basis of archived documents. The journey of this boromeo in achieving her dream was not easy at all. She had to show unwavering sacrifice for the sick and the needy. She managed to abandon wealth and comfort so that she could connect her life with care of those who were seriously sick. Today such an act is almost impractical to most of us. She however, never regretted her decision. She was firm in her faith and forever followed Jesus Christ.

The third chapter is focused on two very courageous baromeos who were tried during the total regime of 20th century and both were detained in the communist’s Prison. The first one is Mother Bohumil Žofie Langrova). The biographic information of this courageous woman I have exhausted from samizdat {disambiguation}

obituary of mother Bohumila Langrova, which sisters wrote during the period of normalization. Mother Bohumila Žofie Langrová was recognized for her work in 2011. On 16th November 2011 a ceremony for the price of Vaclav Benda in a form of memorial medal was organized at the institute for the study of the total regime. Mother Žofie Langrova was in memoriam awarded a memorial medal for democracy and freedom. This medal award was received on her behalf by Sister Marie Kubačáková - the general leader of the congregation.

In this third chapter, I have described also biographic information of another famous and perhaps the most famous baromeo mother Vojtěcha Hasmandová. These information I had already worked out based on available books and information gathered through regular visits to the general archive of the congregation. I was allowed to look at their correspondence and also to the official letters. Mother Vojtěcha Hasmandová was a modest and a courageous woman. Her unwavering faith and humbleness helped her to overcome all the worries of her difficult call. Currently, the process of her canonization is going on. The postulator of her canonization process is S. M. R. Česíková. Personally, I have met with Sister S. M. R. Česíková. I was thus able to meet kind, open and courageous baromeo, who knew mother Vojtěcha Hasmandova.

By this diploma thesis, I wanted to explore the world of monastic sisters. Their unwavering faith in God and their sacrifice in helping the needy. At the end, I have tried to discuss terminologies which are very relevant to this congregation such as charisma and spirituality. Today's consuming age unfortunately, does not allow us to put into consideration these kinds of charity activities and to value these terminologies.